

PERSPECTIVA ESCOLAR 76

Publicació de «Rosa Sensat»

Juny 1983

canvi social a l'escola

Moçambic, Cuba, Indonèsia, Etiòpia

INDEX

EDITORIAL

1

CANVI DE SOCIETAT, CANVI D'ESCOLA

1. LA NOVA EDUCACIÓ A MONZABIC, per Magdalena Quipo i Lourdes Ferrer 3
2. L'EDUCACIÓ A CUBA, per Biel Dalmau i Teresa Ros 8
3. PROCÉS DE L'ESCOLA A L'URUGUAI, per Judit Vanoli 15
4. L'EDUCACIÓ MUSICAL A HONGRIA, per M.ª Teresa Giménez i Morell 20

ESCOLA

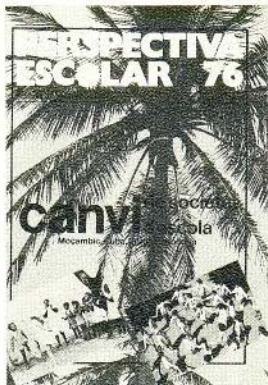
- EXPERIÈNCIES ESCOLARS: Una activitat de la biblioteca escolar:
El centenari de Pinocho 27
- DIDÀCTICA: Proposta d'activitats per a treballar a l'escola:
«La pau i el desarmament» 31
- FITXES AUDIO-VISUALS: Les noves escoles cubanes 35

ASSOCIACIÓ DE MESTRES DE «ROSA SENSAT»

- NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ 38

ACTUALITAT

- INFORMACIONS I COMENTARIS: Programa moviments de renovació pedagògica 41
- El servei de documentació pedagògica de l'Institut Municipal d'Educació 47
- TEXTOS LEGALS 52
- PER ALS NOIS I NOIES 59
- LITERATURA INFANTIL 62

Perspectiva Escolar

Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271.
Tel. 237 07 01 - Barcelona-8

Consell de Redacció: Jordi Achón, Rosa Carrió, Mercè Comas, Montserrat Company, Biel Dalmau, Mercè Fluvià, Marta Mata, Anna M. Roig

Director: Jordi Tomàs

Secretària de Redacció: Teresa Udina

Distribució a llibreries: Arc de Berà - Lluïa, 10-14, B-5

Subscripcions: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat»

Maqueta: Montserrat Serrahima

Fotògraf: Josep Gri

Composició: Fernández, Borrell, 168

Impremta: I. Juvenil, Maracaibo, 11

Realització tècnica: KETRES. Tel. 253 36 00

Dipòsit legal: B. 2.090-1975 — ISSN: 0210-2331

Subscripció anual: 2.200 ptes. — P.V.P. 250 ptes.

REFLEXIONS SOBRE L'ESCOLA QUE VOLEM

Aviat farà set anys que els mestres participants en l'Escola d'Estiu del 1976 dibuixàvem un model d'escola, model que es concretava en la declaració «Per una nova Escola Pública». Érem conscients i així ho expressàvem en les primeres línies de la declaració que la nova Escola Pública solament era possible en una situació de canvi democràtic.

Avui quan les picabaralles en pro o en contra del projecte de la LODE (Llei reguladora del dret a l'educació) han saltat a la premsa, recordem aquell apartat 2.1. de la declaració: «La societat ha d'arbitrar els mitjans necessaris perquè el dret de tots els ciutadans a l'educació es faci realment efectiu, no només en igualtat de condicions, sinó de manera que compensi com més millor les deficiències culturals i de desenvolupament, producte de les diferències de medi geogràfic i de nivell socio-econòmic que l'escola actual tendeix a reproduir».

És en aquesta línia que esperem que la LODE faci possible la realització de l'article 17 del projecte: «Els poders públics garantiran l'exercici efectiu del dret a l'educació per mitjà d'una programació general de l'ensenyament que atengui adequadament les necessitats educatives i la creació de centres docents».

En una situació de flagrant desigualtat, creiem que és indispensable establir un ordre de prioritats que faci realment possible la consecució del principi d'igualtat: És tasca de la política educativa que ha de fer efectiva la llei, impulsar i promoure l'Escola Pública i establir un ordre de prioritats en el finançament de la privada que no comprometi el principi d'igualtat.

Entenem que l'Escola Pública d'un país democràtic, és a dir l'escola de titularitat pública i de qualitat pedagògica, ha de ser possible per a tots els infants d'edat escolar. Un govern democràtic ha de tenir com a objectiu prioritari impulsar l'Escola Pública: crear-ne de noves per atendre les necessitats de tots els infants en edat escolar (només un 60 % poden accedir-hi avui per avui, i a Catalunya aquest 60 % es converteix en 40 %), millorar la seva qualitat pedagògica i la capacitat professional i sou dels mestres d'aquesta escola.

Per aconseguir-ho avui i ara és pot anar pel camí dels concerts amb la privada, cert, però sempre que no retardin l'expansió de la pública en qualitat i quantitat i que no donin a la privada una estabilitat com a tal. Perquè, recordem-ho, l'escola no és pública per la seva finalitat —com aquests dies s'ha llegit repetidament des del sector de la privada— pel seu servei social, pels seus fins no lucratius..., ho és per la seva titularitat. En aquest sentit, que el projecte mantingui el caràcter de privades a les escoles concertades, mantingudes amb fons públics, ens sembla ben correcte.

Una referència final dirà més concretament què en pensem de tot plegat: voldríem que anessin a parar a l'Escola Pública totes aquelles escoles que realment vulguin sumar esforços en la tasca immensa que el país té davant de fer una escola digna per a tots els nens d'Espanya. Fer realitat l'article 1.2. de la nostra declaració d'Escola Pública: «Concebem el sistema educatiu com un dels serveis públics fonamentals i per tant que l'ensenyament no ha de ser una font de benefici ni un instrument de control ideològic i social. El seu finançament, administració i control econòmic han de ser íntegrament públics (...). Caldrà doncs, crear les condicions perquè les actuals escoles privades de diferents sectors es transformin en noves escoles públiques». Aprovada fa poc en el Parlament de Catalunya (29 de juny 83) la Llei del CEPEPC (Llei reguladora del procés d'integració a la xarxa de centres docents públics de diverses escoles privades), desitjaríem veure reflectida en la LODE aquesta possibilitat d'esdevenir públiques totes les privades que ho desitgessin i volguessin unir esforços en el progrés col·lectiu del país, per fer realitat el dret a l'educació «sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió...» (art. 14 de la Constitució Espanyola).

CANVI DE SOCIETAT, CANVI D'ESCOLA

Aquest monogràfic aplega quatre articles sobre experiències educatives de diversos països, diferents entre elles, però que tenen en comú el fet de ser, totes elles, conseqüència o fruit d'un canvi polític.

L'elecció d'aquests quatre països no ha estat pensada a priori per tal d'oferir una mostra representativa de diversos models educatius o polítics o per qualsevol altre criteri. Ha estat, simplement, resultant de diversos contactes mantinguts amb companys coneixedors, en graus diversos, de les realitats educatives d'aquests països.

Malgrat les seves diferències polítiques, el grau de progrés o maduració en les experiències i l'enfocament del seu contingut, malgrat també la llunyania geogràfica i cultural entre aquests països, ens ha semblat vàlid i interessant donar-los a conèixer, en uns ca-

sos, per l'esforç d'adequació del sistema educatiu a la realitat socio-política del país; en un altre cas, per l'afany dels mestres de tornar a començar el redreçament de l'escola quan el canvi polític ha destruït el sistema educatiu democràtic; en un altre cas, finalment, com a mostra de la voluntat política d'incorporar la música com un element fonamental en el sistema educatiu i en l'escola d'un país.

Canvi de societat, canvi d'escola? Dintre la complexitat del tema i la diversitat d'enfocaments del problema, aquest número de «Perspectiva Escolar» ofereix una petita, però variada mostra, la qual, amb les diferències esmentades més amunt, pot constituir, alhora que una informació molt útil, un element de reflexió sobre el tema.

per Magdalena Queipo i Lourdes Ferrer

Fitxa històrica

Moçambic va esdevenir una colònia portuguesa des de 1489, amb l'arribada de Pero da Covilha, amb la de Vasco da Gama el 1498 i amb la fundació de les primeres places militars el 1505. El domini militar portuguès no s'aconsegueix, però, sinó a finals del segle XIX.

Els segles XVIII i XIX s'hi produeix un intens tràfic d'esclaus. El 1890 s'estableixen les fronteres colonials de l'Àfrica en repartir-se el continent les principals colònies europees. Aquest és l'origen de l'extensió geogràfica de Moçambic.

Al primer terç del segle XX (1930) es publica l'Acta Colonial que regula el treball dels indígenes.¹

Fins el 1940 no es van fer els primers passos cap a la industrialització.

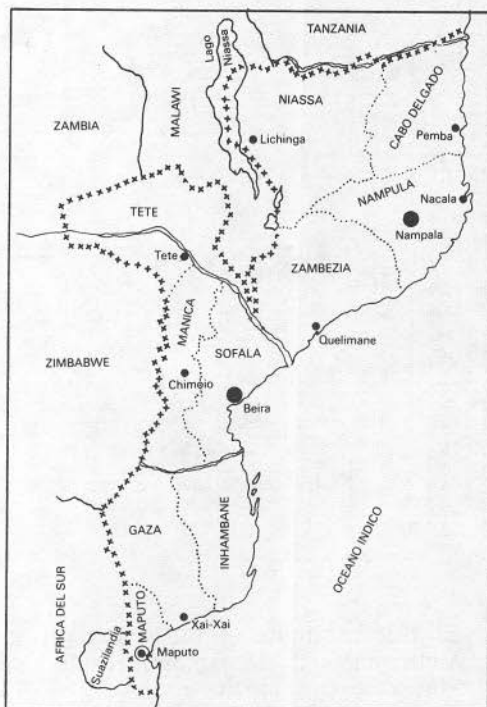
Dos factors expliquen aquesta industrialització tardana:

1. L'aplicació del pacte colonial, segons el qual les colònies devien limitar-se a fornir primeres matèries.
2. L'endarreriment tecnològic de la mateixa potència colonial (Portugal).

Es difícil parlar d'economia industrial o d'industrialització. Només comencen a existir un nombre reduït d'unitats «Tipus industrial» amb la funció de transformar elementalment les matèries primeres per a l'exportació (cotó, ciment, te, etc.).

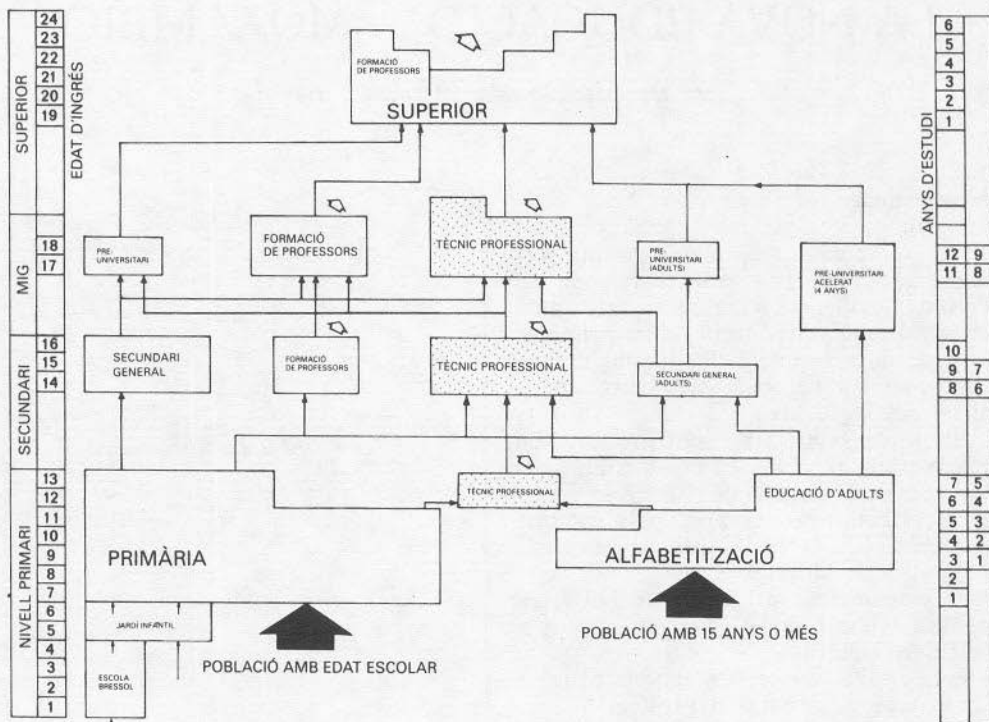
El 1950 Portugal intenta lusitanitzar la colònia (aproximadament s'installeix a Moçambic uns 5.000 colons l'any) i s'estableix un programa d'ensenyament d'assimilats,² categoria que comprèn 4.349 persones.

1. El terme indígena era aplicable, el 1964, al 99 % de la població. Designava un estat social i jurídic semblant al d'un menor d'edat, ja que no posseïa ciutadania, ni drets civils, no podia posseir terres, ramats, vendre collites ni comprar màquines sense autorització especial. La residència era fixada de manera permanent i no la podia abandonar, per a la qual cosa necessitava autorització de l'administració local.

	Moçambic	Espanya
Extensió geogràfica en km ²	799.380	504.750
Total de població	12.615.200	36.984.756
Densitat	15 hab./km ²	74 hab./km ²
Total població	12.615.200	36.984.756
Total població activa	6.300.000	12.960.000
Percentatge sector primari	74 %	18 %

2. El terme *assimilat* designava el negre que sabia llegir i escriure portuguès i practicava la religió catòlica, que es vestia a l'europea, només tenia una dona i dormia en un llit (la tradició moçambiquesa era dormir a terra sobre una estora de palla).

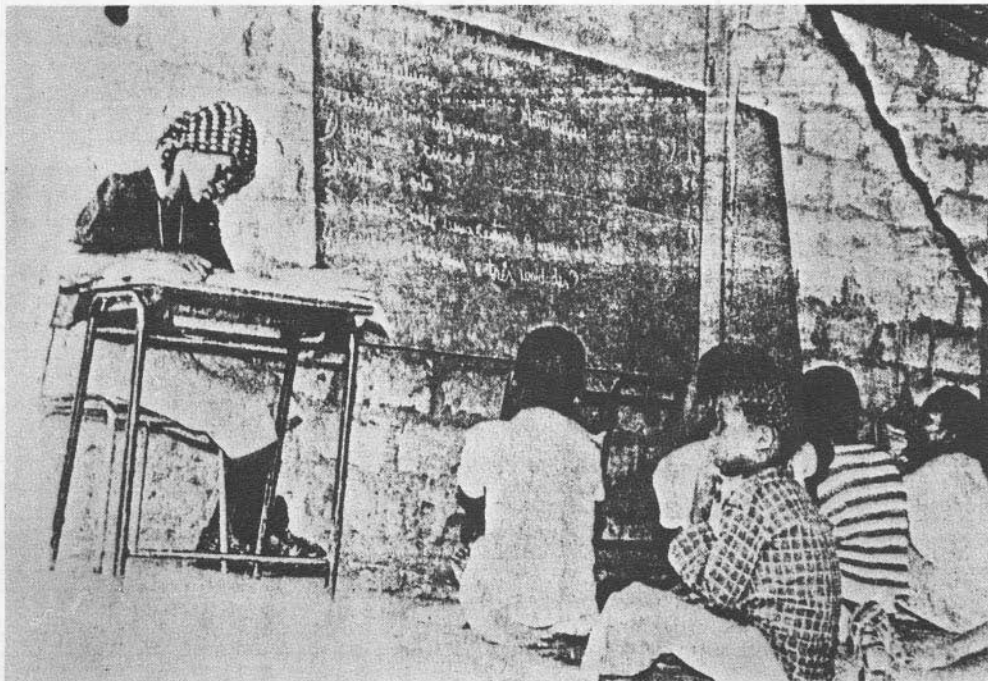
El 1951 es funda el FRELIMO (Front d'Alliberament de Moçambic), resultat de la fusió de tres partits nacionalistes. El seu president era Eduardo Chivombo Mondlane (1920 Moçambic - 1969 Tanzània). El setembre de 1964 el FRELIMO declara la lluita armada. A partir de llavors al nord del país i guanyades en combat s'estableixen les zones alliberades, territoris sota el control del FRELIMO. S'hi creen una nova organització i estructuració social i productiva, s'organitzen poblats amb estructures de serveis (escoles, hospitals, etcètera). Després d'una dura guerra civil d'onze anys, el 25 de juny de 1975 Moçambic es declara independent i es proclama la República Popular de Moçambic.

L'educació en l'època colonial

En la societat moçambiquesa tradicional no existien institucions específiques encarregades de l'educació, ja que l'adquisició de coneixements, valors, comportament i habilitats professionals no estaven separats de la vida, la comunitat i la producció.

L'escola com a institució específica apareix a començaments del segle xx per a la formació de mà d'obra i per difondre una ideologia que assegurés el domini portuguès. Anteriorment havien existit algunes esporàdiques i disperses iniciatives a voluntat d'alguns colons o religiosos.

El 1930, a través del decret legislatiu núm. 238, article 1, es regula l'educació per a indígenes amb la finalitat de ... *conduir gradualment l'indígena de la vida salvatge a la civilitzada... i fer-lo útil per a la societat i per a si mateix*. Els anys fonamentals per a formalitzar aquesta situació són: 1940, concordat i acord missioner, mitjançant el qual l'Església formalitza la seva relació amb l'Estat, i 1941 en què amb l'Estatut Missioner es concreten els privilegis de les missions i el paper preponderant de l'Església en la direcció de l'educació dels indígenes. Així va néixer el 1965 l'ensenyament d'adaptació, només per a negres, el qual en tres anys d'escolarització donava una equivalència d'una primera classe de l'ensenyament oficial (reservada als blancs i a alguns assimilats).

El 1961 se suprimeix l'estatut d'indígena i va ser estès el dret de ciutadania portuguesa als africans. Només existien 6.000 africans que tinguessin aquest dret, ja que una de les condicions era saber llegir (el 98 % de la població era analfabeta). L'ensenyament dirigit al negre era de contingut bàsicament religiós, complementat amb l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Els pocs moçambiquesos que accedien a l'ensenyament secundari es trobaven amb un programa que no tenia res a veure amb la realitat, ja que s'ensenyava la geografia de Portugal i la història de l'imperi portuguès i no donava notícies de l'espai geogràfic propi ni la dimensió del seu temps històric. L'educació era dogmàtica, memorística i el seu objectiu fonamental i únic era integrar els africans al sistema colonial i els valors europeus.

La nova educació a Moçambic

A partir de 1964, a les zones alliberades neix una nova escola moçambiquesa. Per primera vegada l'habitant del país pot es-

tudiar la història i la geografia de Moçambic, conèixer les contradiccions de la seva tradició i la lluita del seu poble. S'identifica l'enemic no pel color de la pell, sinó pel sistema colonial capitalista. Les activitats culturals tradicionals són valorades. A les escoles de les zones alliberades neix i es concreta una concepció diferent d'educació que serà la base i l'essència del sistema d'educació postindependència.

El 1975, ja independents, la majoria de la població, sempre exclosa i discriminada en el sistema educatiu colonial, demana escolarització per a ella i per als fills (96 % d'analfabetisme). Neix l'escola a «l'ombra d'un arbre» com a reflex de la manca de mitjans materials. Els pocs edificis que hi ha funcionen de forma contínua des de les 6.30 del matí fins a les 22 hores. Hi ha tres o quatre torns, en funció de la població, i amb grups de 60 alumnes. El govern implanta un gran programa basat en la participació i en la combinació del treball i l'estudi.

S'estableixen objectius i continguts nous, es democratitza tota l'estructura escolar, s'obren escoles a tots els nuclis de població i s'habiliten mestres per cobrir

6 les necessitats. En una primera etapa, són mestres que tenen fins a 4t de primària amb tres mesos de formació psicopedagògica i comencen a funcionar centres de formació de professors a totes les províncies on durant un any i en règim d'internat es preparen per a donar classes de primària, fins a 4t. nivell (els mestres reben formació fins a 6a. classe). La falta de mestres i de mitjans materials didàctics elementals és superada mitjançant la iniciativa.

El problema immediat de després de la independència és l'augment de la producció. Cal reorganitzar l'economia i per aconseguir-ho cal mobilitzar la població davant nous valors i idees. L'escola és un dels centres difusors. Cal un sistema nou d'educació, destruir el sistema educacional colonial.

El 1975 es nacionalitza l'ensenyament. Es posa l'educació al servei del poble perquè cada un dels individus pugui abastar els nivells més alts d'educació.

Amb la independència es produeix una fuga de tècnics a tots els nivells de l'activitat econòmico-social i paral·lelament es produeix una gran desclosa escolar que en quatre anys triplica el nombre d'alumnes inscrits en l'ensenyament elemental i secundari passant de 600.000 a 1.600.000 en primària i de 30.000 a 80.000 en secundària.

El 1979 acaba la primera campanya d'alfabetització i 100.000 adults passen al grup d'alfabetitzats.

El 1980 un de cada sis moçambiquesos estudia i la formació de professors es declara sector prioritari. L'interès del govern per la superació d'aquesta situació es pot quantificar en la inversió que fa en educació:

Ensenyança	Nombre alumnes	Nombre professors	Cost alumne/any	Cost total
Primària 1a. a 4a. classe	1.376.865	18.751	34	46.813.410
Bàsica 5a. a 6a. classe	135.965	3.784	504	68.526.360
Mitjana general tècnica	2.034	157	666	1.354.644
Pre-universitària i universitària	1.852	70	2.010	3.722.520
Total	1.516.716	22.762	—	120.416.934

A Moçambic, l'educació no solament es proposa d'ensenyar a llegir i escriure, encara que aquest sigui un objectiu important, sinó transformar l'home, crear un *home nou*, amb una ideologia socialista, objectiva, científica i col·lectiva que pugui superar l'obscurantisme, la superstició, i adquireixi dignitat i orgull com a poble. L'objectiu dels llibres i els programes és transformar les mentalitats perquè les persones a través de l'anàlisi de la seva realitat històrica i material puguin superar el subdesenvolupament.

En aquests anys s'adapten els continguts, s'elaboren nous programes, es canvien i defineixen les finalitats i els objectius de l'educació, però no canvia l'estructura. El 1980 comença a establir-se el Sistema Nacional d'Educació (SNE) de la RPM. A partir d'aquesta època es van creant les condicions necessàries per a la

seva aplicació en la 1a. classe en aquest any (1983) i suposa trencar definitivament amb tota l'estructura colonial en l'educació.

El SNE es caracteritza pel fet de ser un sistema planificat per a molts anys que dona les mateixes oportunitats a tothom i elimina la discriminació social garantint a tota la població l'accés a nivells cada vegada més alts de formació. Recull l'experiència de les zones alliberades i dels anys d'independència.

Conseqüentment, el SNE ha de respondre fonamentalment a quatre grans objectius: 1. Eradicar l'analfabetisme. 2. Introduir l'escolaritat obligatòria fins a la 7a. classe (el primer any d'aplicació, 1983, 600.000 infants faran la 1a. classe). 3. Formar la força de treball per a les necessitats del desenvolupament. 4. Desenvolupar la investigació científica i cultural.

Els principis teòrics que van servir com a base d'elaboració són: l'educació és un dret i un deure de tots els ciutadans. El SNE proporciona la igualtat d'oportunitats per a l'accés a tots els nivells, l'educació permanent i sistemàtica de tot el poble, l'eradicació de l'analfabetisme i la divulgació de la ciència, la tècnica i la cultura.

L'aplicació del SNE exigeix la formació dels recursos humans necessaris, demana una gran capacitat organitzativa, participació de tots els sectors econòmics i socials, programació i coordinació, control de la gestió i execució perquè d'una manera global s'asseguri una utilització racional dels recursos. L'aplicació del principi segons el qual l'educació és una tasca de tots transforma el país en una escola on tothom ensenya i tothom aprèn.

El SNE té com a finalitat última la creació d'un *home nou*, un home lliure de l'obscurantisme, de la superstició i de la mentalitat burgesa, que assumeixi els nous valors de la unitat nacional, d'igualtat de drets i deures, que desenvolupi el gust per l'estudi i pel treball per a la vida col·lectiva i tingui sentit de la responsabilitat. Amb una concepció científica, objectiva i materialista del món que contribueixi activament amb els seus coneixements, capacitats i energies a la construcció del socialisme.

El SNE pretén una formació integral, i per a aconseguir-la s'han establert les següents àrees de formació:

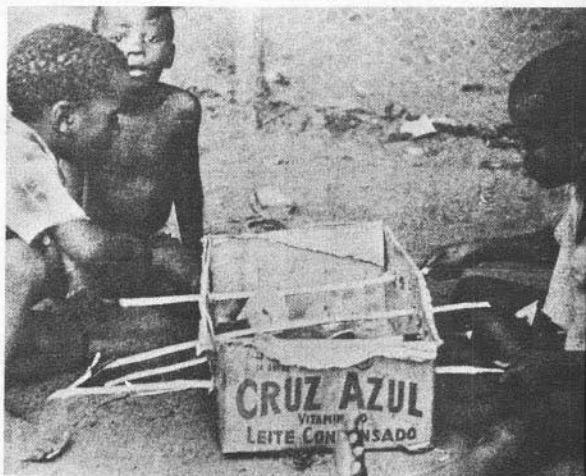
- Area político-ideològica
- Area de comunicació
- Area de ciències matemàtiques
- Area político-laboral
- Area estètica i cultural
- Area de cultura física

El SNE és un procés global que s'organitza en subsistemes que constitueixen part integrant d'un tot però amb continguts específics a cada un que materialitzen els objectius generals.

L'estructura global és constituïda pels següents subsistemes:

- Subsistema d'Educació General
- Subsistema d'Educació d'Adults
- Subsistema Formació Tècnica Professional
- Subsistema d'Educació Superior

Aquests subsistemes consten de quatre

nivells: Primari, Secundari, Mitjà i Superior.

Des de sempre, el FRELIMO va saber definir i guiar l'educació com un sector estratègic, i amb claredat, previsió i visió de futur en defineix els objectius, les prioritats i els mètodes.

Entre 1970 i 1978 es van establir aquests objectius:

- 1970: «Educar l'home per guanyar la guerra, crear una nova societat i desenvolupar la pàtria».
- 1971: «Produir i aprendre».
- 1974: «Fer de l'escola una base perquè el poble prengui el poder».
- 1976: «La classe treballadora ha de conquerir i exercir el poder en el front de la ciència i la cultura».
- 1977: «Fer dels nostres coneixements un instrument d'alliberament del poble».
- 1978: «L'educació és tasca de tots» i «Alfabetitzar i produir».

Es constant la preocupació que el partit i el govern senten per l'educació, la qual consideren que és la base del desenvolupament, tal com ho manifesten les paraules del president Zamora Moisès Machel en el discurs de final de curs de 1980: «El futur del nostre país, el desenvolupament del socialisme que estem construint, la felicitat del nostre poble, depèn, per sobre de tot, dels quadres que estem formant».

»Per això cal que fem de les nostres escoles centres de formació, d'educació de tots nosaltres, alumnes, professors i pares».

L'EDUCACIÓ A CUBA

Impressions d'un viatge

per Biel Dalmau i Teresa Ros

Quan arribes a Cuba tens la impressió de fer un retrocés en el temps i que ets als anys 50. Aquesta impressió és la que fa la quantitat i models de cotxes que circulen, el tipus de teixit i colors de la roba, la manera de vestir, els grans llaços al cabell de les nenes cubanes, etc.

Però quan parles amb la gent, pel carrer, aquesta es mostra franca i amb ganes d'explicar-te què és Cuba, com funciona el sistema, els seus avenços, sempre amb la relació entre abans i després de la Revolució. Es pot dir que és ben cert que els cubans estan orgullosos de la transformació del seu país i es senten participants de la creació d'una nova societat. T'adones també que els cubans tenen un nivell cultural elevat i que estan al corrent del que passa al nostre país i a Europa ja que més d'un ens preguntà pel nostre socialisme i per la situació actual.

El civisme que es respira al carrer no pot ser altra cosa que el fruit d'una educació en la qual tots es troben immersos, des de la família, el comitè de defensa, els veïns, les autoritats i qualsevol ciutadà que intervé de forma respectuosa quan veu que un noi té un comportament no massa cívic.

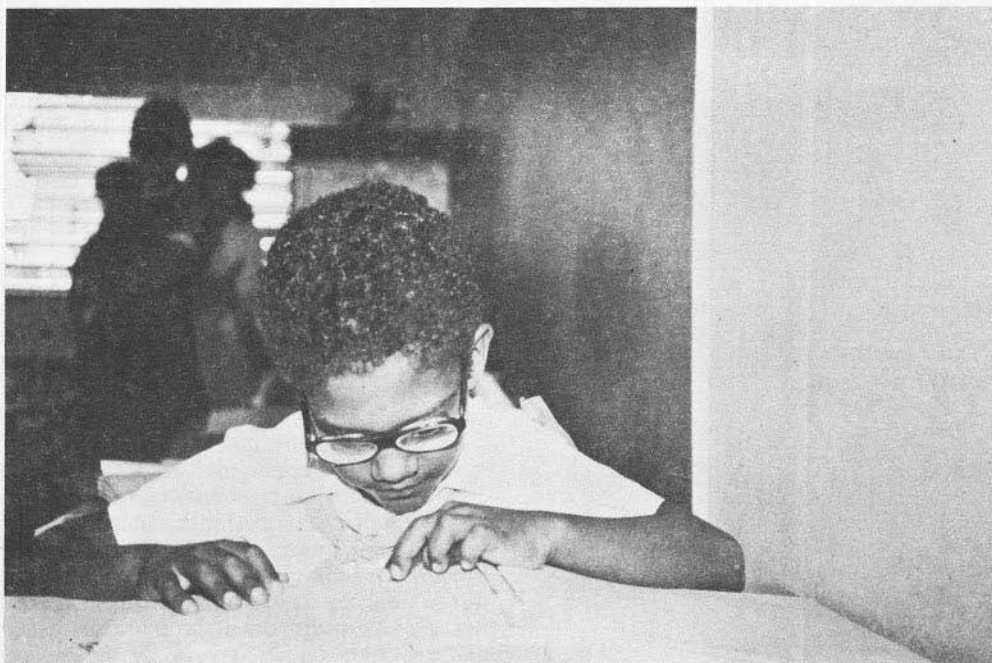
Ens va impressionar molt també el contrast entre les formes de vida austeres, fins i tot dures pel que fa al consum de coses bàsiques en relació amb els nostres costums occidentals consumistes, i l'elevat nivell cultural de tota la població sense cap discriminació de raça, sexe o edat. Cada cubà porta un llibre sota el braç. Per Cuba educació i desenvolupament són sinònims de producció de llibres. Les tirades editorials són com a mínim de 50.000 a 100.000 exemplars. A títol d'exemple, deixant de banda que tots els llibres escolars són gratuïts, la darrera novella

del Premi Nobel García Márquez costava en una excel·lent edició 100 ptes., i el llibre més car, a qualsevol llibreria, no arriba a 500 ptes.

La producció editorial ha passat de 8,9 milions d'exemplars el 1969 a 40 milions el 1978 per a una població semblant a la de Catalunya.

Aquest gran esforç editorial es relaciona amb l'afermament i la promoció constant de la cultura nacional-popular, que es caracteritza pel «mestissatge» del po-

ble cubà i que té arrels perfectament diferenciades: les del tronc hispà i les dels qui amb els vaixells negrers arribaren dels marges del Congo i del Níger. La música i el folklore potser són l'aspecte més visible d'aquest treball sobre la pròpia identitat.

Un altre aspecte cultural a destacar és, a part dels nacionals de l'Havana, que a cada municipi existeix un museu que recull els aspectes culturals i socials més importants de la vida local, així com aquells que han tingut una influència més general.

Situació de l'educació abans de la Revolució

Per poder entendre les transformacions hagudes a l'educació cubana ens cal fer referència a l'escola que existia fa 20 anys.

Abans hi havia una escola privada on assistien els nois de les classes privilegiades amb un uniforme que els distingia d'una escola o l'altra i amb tot el que comporta una escola d'aquest tipus.

També existia l'escola pública, on ni tan sols podien arribar tots els nens de les classes més humils per diferents raons: a molts llocs apartats no hi havia escola,

a vegades els pares no enviaven els nois a l'escola perquè els necessitaven com a mà d'obra, d'altres vegades la manca de roba i de sabates eren els factors que incidien negativament en l'assistència.

Per altra banda hi havia una influència social molt negativa, amb una administració centralitzada corrupta. Així és com en una població de 7 milions d'habitants existia un milió d'analfabets.

Independentment de tot això, molts mestres progressistes varen tractar de fer tot el possible i aconseguiren mantenir un cert prestigi dins algunes escoles cubanes.

Principals línies ideològiques després de la Revolució

Intentarem resumir a grans trets els elements més importants i que al nostre parer són més diferents de la nostra realitat.

En primer lloc, abans de passar a descriure l'estructura del sistema d'ensenyament a Cuba, assenyalarem les grans línies ideològiques.

Es respira, es veu arreu, la fe i el convenciment que l'escola, l'educació i el mestre són els principals instruments per

a la formació d'homes racionals que garantitzin amb fets, i no amb paraules («fer és la millor manera de dir» és la frase de José Martí, escrita a totes les tanques de Cuba), amb fets i no amb bones intencions, amb realitats i no amb consignes, què és la revolució, què pot ser una vida millor, què és una societat més justa, més humana.

Des de l'inici de l'educació s'aplica el principi marxista i martià del règim estudi-treball. Aquest règim vincula l'escola amb la vida i l'ensenyança amb la producció i els serveis. Segons que ens informen, aquest règim ha donat un «segell» característic a la seva educació tan fort que ha aconseguit el reconeixement internacional d'una fita que en molts altres països s'ha volgut desenvolupar, però que amb les característiques que s'ha fet a Cuba, no hi han pogut arribar.

L'ensenyança a Cuba, després del triomf de la Revolució, és funció de l'Estat i hi participa tota la societat, és a dir desapareixen les escoles privades i l'educació és un dret i un deure de tots els ciutadans del país.

Ara al carrer també es veuen els escolars i els estudiants amb uniformes, però no determinen la classe social i l'escola com abans, sinó que segons el color deno-

ten el nivell d'estudis que estan cursant.

A partir de 1959 es va declarar el caràcter gratuït i democràtic de l'educació, garantint l'escolarització total dels infants i joves en edat escolar i també facilitant als adults que vulguin seguir estudis especialitzats o superiors, assegurant la universalització de l'ensenyament. Hi ha un projecte de llei (la Llei Bàsica de l'Educació) que determinarà l'ensenyança obligatòria fins al 9è. grau. Abans, l'obligatorietat de l'ensenyament estava establerta fins al 6è. grau (12 anys), però era molt difícil que la majoria de nens hi arribessin i menys encara que passessin a la secundària i a la superior.

La finalitat de l'educació a Cuba és formar les noves generacions en la concepció científica del món, desenvolupar les capacitats intel·lectuals físiques, morals, estètiques, espirituals; fomentar sentiments profunds per mitjà d'una sèrie d'activitats que a l'escola es porten a terme amb el nou pla d'estudis, on hi ha matèries específiques que poden servir de base per aconseguir tota aquesta educació intel·lectual científic-tècnica, polític-ideològica, patriòtic-militar, polítècnica i laboral. Amb això volen aconseguir una formació realment integral d'aquests alumnes.

Estructura actual del sistema educatiu

Ens diuen que l'escola ha canviat totalment, que tot el que nosaltres veiem ja és un producte de la Revolució.

A tot el territori nacional s'han construït nous centres amb característiques molt diferents dels anteriors. Aquestes noves escoles representen ja l'esforç materialitzat en les construccions i també amb el seu equipament.

Un dels primers problemes que van començar a resoldre va ser el de l'alfabetització, i van fer un treball intensiu per aconseguir abans que res que el milió d'analfabets aprenguessin a llegir i escriure en uns quants mesos. Ens expliquen que aquesta va ser una tasca molt dura, on es van involucrar voluntàriament tant estudiants com treballadors, organitzant brigades que anaven als llocs més remots i es posaven en contacte directe amb la població rural, vivint amb ella, la qual cosa va facilitar un intercanvi entre la vida de la ciutat i la vida del camp.

El segon pas va ser intentar fer un sis-

tema articulat, ja que els plans d'educació existents no es vinculaven ni hi havia cap mena d'interacció ni elements que unifiquessin uns nivells amb els altres, és a dir, per exemple, la primària no tenia res a veure amb la secundària.

Com que el país necessitava tota una sèrie de transformacions molt ràpides i importants i tot a la vegada no es podia fer, es va iniciar una cursa ràpida, però després amb més temps van fer un estudi diagnòstic dels problemes que tenia l'educació. Va ser l'any 1972, a la clausura del Congrés de la Joventut, on Fidel va plantejar que s'havia de treballar per una *revolució educacional*.

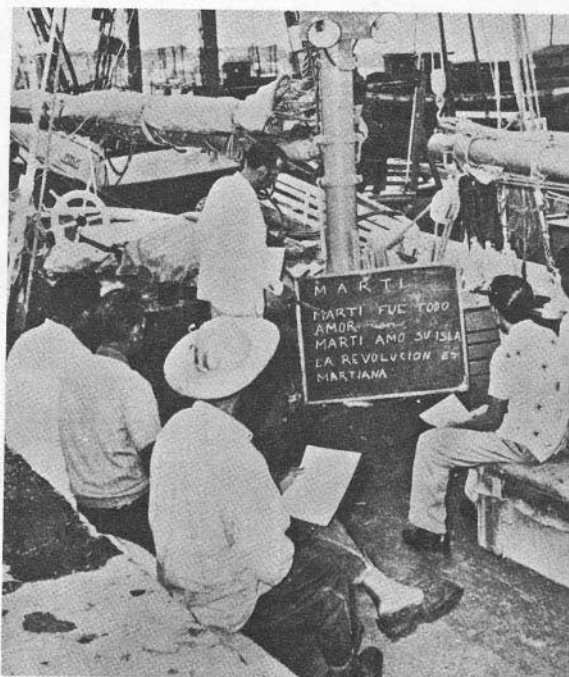
Com que el Pla d'Estudis no responia als principis pedagògics d'un equilibri, hi havia absència de matèries necessàries per a la formació integral. Una situació complexa respecte a la presentació dels programes, en el desenvolupament dels diferents mètodes i la utilització dels instruments d'ensenyança. La programació era cíclica o repetitiva en els programes. No hi havia massa vinculació de l'ensenyança amb els processos tecnològics. No s'aplicava adequadament el principi del politècnisme. D'acord amb aquestes premisses, durant el curs 1972-73 es van produir una sèrie de variants per presentar l'estructura del sistema modificada i el seu contingut a l'aprovació del govern. Va ser aprovat, i es va posar en pràctica, el *Pla de Perfeccionament del sistema nacional d'educació*.

El 1980 tots els programes eren nous i estaven en marxa.

Els programes d'estudi del Pla de Perfeccionament són elaborats per equips d'especialistes del Ministeri d'Educació i sotmesos a l'aprovació de la Comissió Nacional Permanent per a la Revisió de Plans, Programes i Textos d'Estudi de l'Institut de Ciències Pedagògiques, integrada per científics i mestres amb experiència en cada matèria, branca o grup.

L'elaboració d'aquests programes es fa seguint els mateixos principis generals de tot el sistema i fan referència a:

Desenvolupament multilateral i harmònic de la personalitat en perfecta combinació entre teoria i pràctica, estudi i treball en correspondència amb les demandes de l'evolució científica i tècnica i del progrés social. La posada en marxa, com ja hem dit, del Pla de Perfeccionament ha comportat la introducció gradual de nous

mètodes i continguts a l'ensenyament en tots els nivells i tipus, que culmina en l'Ensenyança General Politècnica i Laboral que s'ha experimentat durant sis anys. En aquesta ensenyança l'estructura percentual del treball docent —per grups de matèries (cicles) de 1r. a 12è. grau— és la següent:

- Cicle Ciències: 39,22 %.
- Humanitats: 37,30 %.
- Estètica: 3,21 %.
- Educació Laboral i Complementària: 18,96 %.
- Classes facultatives: 1,25 %.

A l'Educació d'Adults, des del 1r. curs d'Educació Obrera i Pagesa fins a la facultat del mateix nom, la distribució és la següent:

- Cicle de Matemàtica i Ciències Naturals: 58,7 %.
- Cicle de Ciències Humanístiques i Socials: 41,3 %.

A l'Educació Especial, a més a més de l'Educació General Politècnica i Laboral, hi ha com a base els principis i metodologia de la Defectologia i Pedagogia i Psicologia Especials.

Una de les qüestions més significatives del Pla de Perfeccionament és el salt qualitatiu fet en l'elevació de l'escolaritat, des del 6è. grau al 9è. de l'educació general per a ingressar a qualsevol dels estudis tècnics i professionals.

El curs 1979-80 acabà la campanya pel 6è. grau per a tots els treballadors (Educació d'Adults) que es va dur a terme durant tot el quinquenni (850.000 graduats). En el quinquenni actual (1981-85) comença el treball perquè tota la població arribi al 9è. grau.

La repetició i el retard escolar es combaten des de les primeres edats amb la generalització progressiva de l'educació pre-escolar i sobretot amb l'experiència d'un primer cicle a l'educació primària que comprèn de 1r. a 4t., el qual desenvolupa el mateix mestre.

És un cicle preparatori perquè és basat en una sèrie d'habilitats fonamentals: les matemàtiques, l'expressió i d'altres matèries que posen el nen en relació directa amb el món circumdant.

El fet que els nens tinguin el mateix mestre durant el primer cicle ha contribuït a corregir millor els nens i les seves dificultats, ha fet que disminui el nombre de repetidors i que es produeixi una situació excepcional, com per exemple un nen que no hagi après a llegir o escriure al 1r. grau aleshores no pot passar a segon perquè la mestra li hauria de dedicar tanta atenció que disminuiria la dels altres. S'ha establert que aquests alumnes surtin del grup per anar a aules amb característiques especials on una altra mes-

tra atén 15 o menys alumnes perquè puguin rebre una atenció individual i quan aconseguen els objectius del grau se'ls torna a la seva classe.

D'aquestes aules, no n'hi ha a cada escola; normalment es forma amb alumnes de diferents escoles d'un mateix municipi.

Pels que, malgrat tot, porten un retard escolar considerable existeixen centres que donen el nivell d'escolaritat i a més una preparació tècnica a càrrec del moviment juvenil per l'educació tècnica i professional, que té escoles-taller on preparen per ser operaris o bé obrers qualificats en determinades especialitats, per tal que quan tinguin l'edat laboral (17 anys) puguin desenvolupar un treball.

A part existeixen gabinets provincials d'orientació i diagnòstic que a principis de curs tenen la funció de diagnosticar els casos amb dificultats d'aprenentatge. També hi ha psicòlegs als policlínics dels municipis, els quals atenen els nens amb dificultats.

Val a dir que la televisió reforça amb uns programes específics relacionats amb el que s'està fent a l'escola com «El cercle de colors» i «Tun Tun, qui és?». Tenen dues funcions: històrica i cultural. «Que sempre brille el sol» és participatiu i tots els nens reben premis.

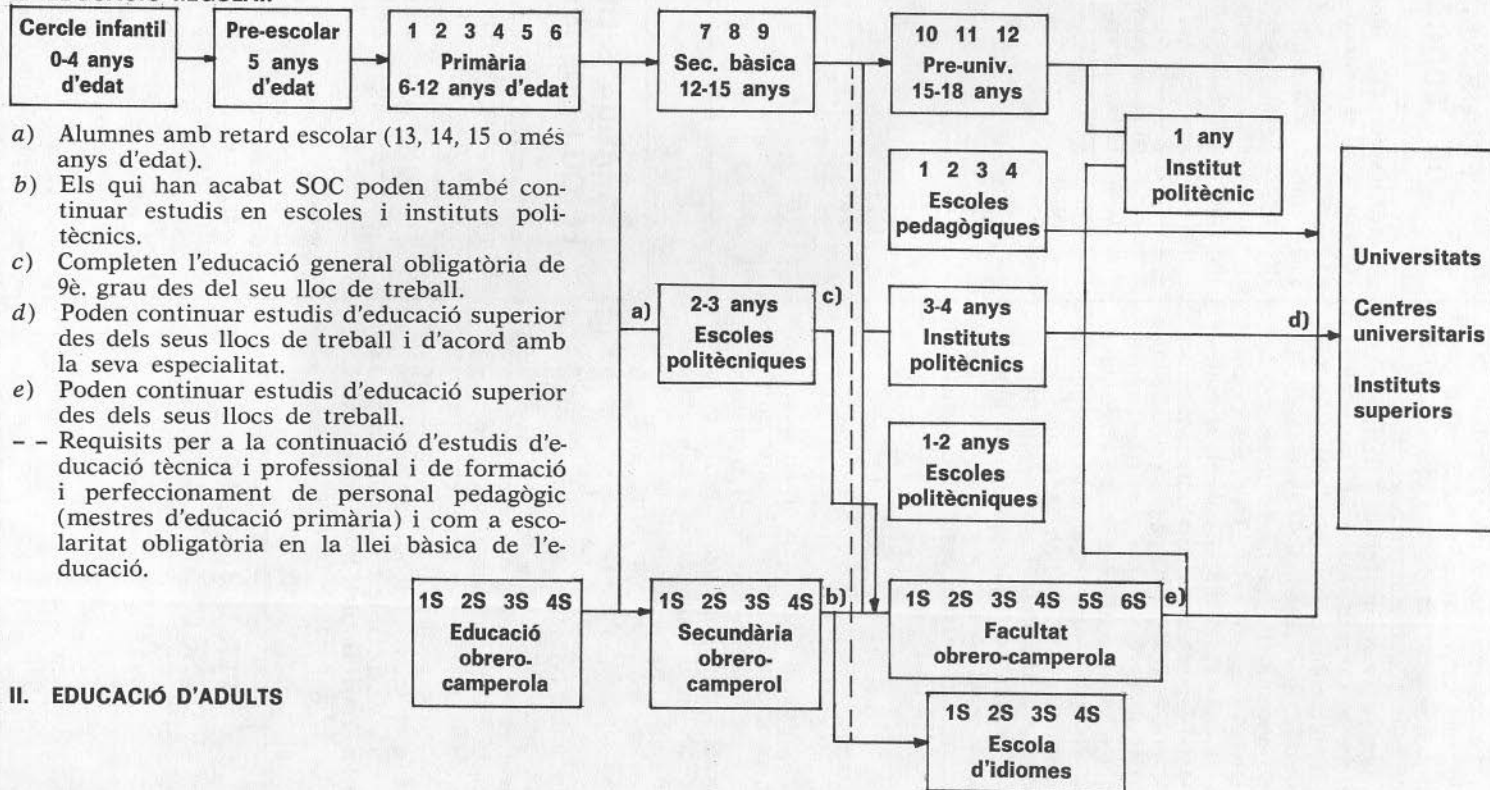
L'Escola al camp

Amb la finalitat de desenvolupar la consciència de treballadors de la producció i fomentar l'interès pel medi circumdant

MINISTERI D'EDUCACIÓ

Nova estructura del sistema nacional d'educació vigent amb el pla de perfeccionament del sistema a partir del curs escolar 1977-1978

I. EDUCACIÓ REGULAR

II. EDUCACIÓ D'ADULTS

- a) Alumnes amb retard escolar (13, 14, 15 o més anys d'edat).
  - b) Els qui han acabat SOC poden també continuar estudis en escoles i instituts politècnics.
  - c) Completen l'educació general obligatòria de 9è. grau des del seu lloc de treball.
  - d) Poden continuar estudis d'educació superior des dels seus llocs de treball i d'acord amb la seva especialitat.
  - e) Poden continuar estudis d'educació superior des dels seus llocs de treball.
- Requisits per a la continuació d'estudis d'educació tècnica i professional i de formació i perfeccionament de personal pedagògic (mestres d'educació primària) i com a escolaritat obligatòria en la llei bàsica de l'educació.

des de l'escola primària, per mitjà dels horts escolars es fomenten activitats agrícoles; a l'ensenyança secundària i pre-universitària hi ha dues opcions: a) *Règim extern*, que consisteix en el fet que 45 dies a l'any, de forma rotativa, s'assisteix a campaments amb la finalitat de realitzar-hi treball productiu conjuntament amb el personal de l'escola docent o no docent. b) *Règim intern*: les escoles estan situades al camp i durant el curs tenen una sessió diària docent al matí i a la tarda; sessió de tres hores en feines al camp, dirigides pels pagesos de la zona. El treball agrícola, que consisteix en treballs d'horta i fruiters, el realitzen tant els professors com els alumnes.

L'arquitectura d'aquestes escoles està plenament integrada dins el camp. Són escoles lluminoses i plenes de verd, alegres i amb sensació de frescor. Vàrem rebre una molt bona impressió el dia que les vàrem visitar.

Nota final

Hom deixa Cuba amb orgull i esperança, però també, donada la situació de la zona, amb molta por. Por, ho direm amb paraules dures, del genocidi. Del genocidi de qualsevol experiència d'alliberament cultural i social d'un poble. D'un poble com el cubà que, malgrat la duresa de la seva situació és capaç d'enviar mestres i metges a Nicaragua, al Sahara, Angola i Moçambic i obrers qualificats a construir carreteres a Algèria. Aquest fet segurament és molt difícil de tolerar per l'imperialisme nord-americà, tan a prop. Ho estem vivint ara amb Nicaragua.

Nosaltres hem tingut la joia de veure sobre el terreny el que donàrem com a notícia d'experiència de pedagogia revolucionària al Butlletí Interior de Rosa Sensat del febrer-març del 1973.

PERCENTATGES D'ESCOLARITZACIÓ

Edat	Curs 1979-80
6-12	98,5
13-16	81,1
6-16	92,0

FINANÇAMENT DE L'EDUCACIÓ

Totes les despeses educacionals, tant corrents com d'inversió (construccions escolars, equipaments, etc.), se sufraguen amb fons estatals aprovats en el Pressupost Estatal per l'Assemblea Nacional del Poder Popular. En general, més del 8 % del PNB es dedica a l'educació.

Execució del pressupost de l'Educació a partir del triomf de la Revolució

Anys	Milers de pesos
1959-60	83.713,6
1965	260.399,4
1970	351.082,4
1973	648.508,6
1974	728.791,0
1975	808.500,0
1976	978.500,0
1977	1.047.948,5
1978	1.156.834,3
1979	1.272.162,2
1980	1.340.800,0

GRADUATS DURANT EL QUINQUENNI 1975-80

En acabar-se l'any 1980 va arribar també a la seva fi el quinquenni 1975-80, durant el qual el país va aconseguir èxits significatius en totes les esferes de la societat i de manera particular en l'educació. En el quinquenni es van graduar:

1.290.000 alumnes de 6è. grau, xifra que supera la de graduats durant els 16 anys primers de la Revolució.

574.800 alumnes de secundària bàsica, xifra que és 7,2 vegades la del quinquenni anterior.

105.100 alumnes de pre-universitari, que resulta 4,4 vegades més gran que la xifra del quinquenni anterior.

165.100 tècnics mitjans i obrers qualificats, xifra que multiplica 4 vegades la del quinquenni anterior.

EL PROCÉS DE L'ESCOLA A L'URUGUAI

15

Una visió ràpida

per Judit Vanoli

Unes quantes dades prèvies ens permetran de comprendre més bé el procés de l'escola a l'Uruguai.

La fisonomia educativa uruguiana es va anar configurant les dues primeres dècades del segle actual. La formulació de l'educació nacional va ser obra de José Pedro Varela, per al qual la reforma de l'ensenyament era essencial «per a establir la República». Se li deuen els tres grans principis que el regeixen: obligatorietat, gratuïtat i laïcitat. En canvi, l'estructuració de les institucions la va dur a terme el govern de Batlle i Ordóñez. Des de llavors, l'Estat és aconfessional i l'educació estatal s'ha conformat en base als principis de Varela. És indubtable que totes dues coses han influït sobre els uruguaians.

El sistema educatiu estatal comprèn els nivells habituals. La bàsica només és precedida per un curs pre-escolar i adquireix matisos diversos segons que es tracti d'escoles urbanes, rurals o especials. Els índexs d'absentisme eren reduïts cap el 1970 (menys del 10 %) i els d'analfabetisme per un semblant (9,7 %). No tinc ara dades actualitzades. L'Ensenyament mitjà correspon a allò que aquí és BUP, COU i FP, i és obligatori el primer cicle. Igual que els Institutos Normales preparen els docents per a l'ensenyament bàsic, l'ensenyament mitjà prepara els seus docents en un altre Instituto de professors. Quant a la Universitat, acollia 600 estudiants per cada 100.000 habitants cap el 1970. Les seves facultats preparaven per a les professions liberals i la investigació. Fins el 1973, el sistema educatiu va estar dirigit per *Consejos* més o menys autònoms. El grau més gran d'autonomia corresponia a la Universitat, les autoritats de la qual eren elegides pel Claustre. Quant a l'ensenyament privat, s'ha gestat independentment de les autoritats esmentades, que només exercien el control en dos aspectes: les condicions físiques dels locals i, la cosa més important, el títol oficial per a exercir de mestres, el qual han de

posseir tant els laics com els religiosos.

A partir d'aquest panorama, ¿quins esforços renovadors s'han produït? ¿Amb quines característiques?

Fins el 1960

El nivell informatiu era bastant alt, però els programes constituïen una enumeració lineal de continguts, amb un «sabor» de caràcter liberal, enciclopedista, en una expressió del professor Yáñez, *tèbiament universalitzador*. En dissonància amb les realitats consignades en aquests continguts: *collocar el nen en actitud d'investigació... fomentar el seu esperit crític...*

La Segona Guerra Mundial i la de Corea van beneficiar l'economia uruguiana, la qual va vendre bé els seus productes. Això va crear un clima de benestar que junt amb una política de certa empenta industrial va anar igualant el nivell de la població bo i originant una vasta classe finalitats consignades en aquests continguts mitjana amb trets més autòctons al medi rural, i més cosmopolita a les ciutats importants. Acabat aquest període d'auge transitori, la realitat apareix més difícil. En l'activitat cultural, concretament dels escriptors, i també en alguns grups d'ensenyants, això es va manifestar en un canvi d'actitud: va esdevenir menys pacífica, menys universalitzadora, més crítica, més vigilant.

Els mestres rurals van fer un congrés, de les llargues jornades de treball del qual va sorgir un nou programa pensat i estructurat per a les escoles rurals. Hi apareix un canvi d'accent, posats més en el fer que no en el conèixer, més en la cosa pròxima i present que no pas en la distant i retrospectiva. Puc dir que des de llavors, aquest programa que reflectia els principis de llibertat, creativitat i activitat tan cars a la pedagogia del nostre segle, va fertilitzar paral·lelament la tasca dels mestres urbans, alhora que en molts casos va convertir l'escola rural en centre

L'Escola Rural va aconseguir a més a més d'enfrontar-se amb el camí de renovació especialitzant els seus mestres en un Institut de postgraduació creat amb aquesta finalitat. Hi convergien col·legues dels llocs més diversos, els quals, en règim d'internat —a fi d'abaratar l'allotjament— compartien estudis i experiències. La direcció i els professors, eren la major part mestres i directors rurals amb una feina llarga i reflexiva en el seu historial.

D'altres esforços de renovació van anar a càrrec de les Escuelas Experimentales, on generalment s'aplicaven sistemes o mètodes en voga, gairebé sempre procedents de països europeus. O van ser encoratjats des de l'Instituto Magisterial Superior, en cursos de postgraduació de dos anys de duració, destinats a professors especials per a pàrvuls, disminuïts o àrees diverses, així com en els cursos dedicats a la formació de futurs directors.

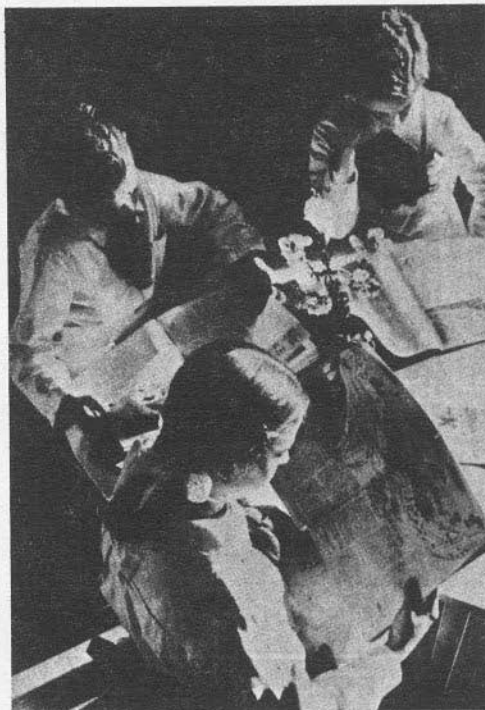
Els cursos inspectius també van brindar, en general, una col·laboració eficaç. Es tractava de mestres que havien aconseguit un ascens gradual basat en el seu treball qualificat més que no pas en els anys d'antiguitat, de manera que estaven en bona disposició per encoratjar tot allò que fos recerca, renovació, de vegades mitjançant la seva participació directa i, en la majoria dels casos, a través de l'estímul, l'orientació i el control posterior a mestres i directors.

Les publicacions originals eren escasses. Però cap el 1950 va començar a publicar-se una revista escolar, «El Grillo», per compte del mateix Consejo de Enseñanza, la qual molts anys va constituir un element cultural amè i variat a l'abast de tots els nois de l'escola estatal. A cada número hi col·laborava un grup de mestres i alumnes. La portada era sempre la reproducció d'un dibuix infantil.

L'impuls de renovació va ser limitat. Els recursos, les instal·lacions, els llibres, tot era molt escàs. D'altra banda, amb una població majoritàriament filla d'espanyols i d'italians, no havíem forjat els nostres models propis, els quals sempre o quasi sempre estaven a Europa.

La dècada de 1960

Al final dels anys 50, la tranquil·litat i prosperitat aconseguida mitjançant el co-

merç amb els països en guerra donaria pas al descobriment d'una crisi que aviat seria dolorosa.

La situació social i econòmica es deteriora i, gradualment, aquest empitjorament arriba al camp polític, a tota la vida del país. La presència del nou règim cubà preocupa el govern i sectors civils i militars, que temen que influeixi de manera nefasta en diversos grups estudiantils o obrers.

En aquesta dècada el nombre de publicacions creix sensiblement i s'aborda finalment la realitat nacional. Proliferen els temes econòmics, filosòfics, polítics i educatius. Cada dimarts, un volum de la col·lecció *Nuestra Tierra* —el número 7, *El sistema educativo y la situación nacional*; el número 46, *La cultura nacional como problema*—, il·lustren aquella actitud més crítica, disposada a mirar i transformar la realitat nacional. La Fundació de Cultura Universitària tenia al seu càrrec la difusió d'articles en fullets de preu molt baix. El 1968 apareix una revista destinada fonamentalment als professors de bàsica amb tres apartats: articles editorials, quadern pedagògic i didàctic. Els números 3 i 4 són una monografia sobre la història i el seu ensenyament. És una publicació

independent, a càrrec d'educadors uruguaians enfrontats a la realitat actual i a l'esdevenidor, als problemes i a les tasques de l'educador per una educació popular, que s'anomena «Revista de la educación del pueblo».

L'escola estatal va viure aquests anys amb una consciència creixent del fet que la seva força radicava en els seus ensenyants i en el poble i de la pobresa en instal·lacions, serveis, biblioteques, etc. Les assemblees nacionals de professors en van donant compte.

Fora dels marcs institucionals apareixen realitzacions culturals interessants: els teatres independents, les fires del llibre i del gravat, la cançó popular, entre d'altres. A mesura que creixien i abordaven temes de contingut reivindicatiu anaven desvetllant la censura.

I mentrestant, ¿què passa al sector de l'escola privada? Incòmode fins llavors. Catòlica majoritàriament, s'havia encarregat de l'educació dels grups més benestants. Aquesta relació amb l'Església Catòlica fa necessari donar un cop d'ull al procés viscut per l'escola confessional en aquest període. El Concili Vaticà II, convocat i realitzat en part durant el papat de Joan XXIII, hi va influir. I va tenir realitzacions i reaccions, en el sentit de la línia conciliar, positives i negatives. Entre les primeres, positivament lligades al procés de les escoles privades, destaco les següents.

En un bon nombre de parròquies, els seglars van assumir responsabilitats a diversos nivells i van tenir accés a òrgans de decisió pastoral. Si recordem que els laics uruguaians desconeixen què és *viure en cristiandat* com a entorn sociològic-religiós, que són majoritàriament ex-alumnes d'escola laica, que molts han estudiat i actuat en una universitat autònoma i pluralista, que han militat en sindicats lliures, comprendrem en quina mesura van aportar realisme, criteris, experiència de la problemàtica viscuda pel poble. Tot això va exercir influència sobre concepcions teològiques i també a l'hora d'assumir compromisos polítics concrets.

Un altre element que cal considerar: la renovació catequètica. Com a resultat d'un doble vessant: l'avenç dels estudis bíblics i les aportacions de la psicologia, sociologia i la pedagogia renovadora. Part de la jerarquia va procurar la preparació d'educadors especialitzats, els quals, en

equips que van treballar llargament a partir d'experiències reflexionades, van preparar centenars de professors, sacerdots, religiosos, pares de família, per a realitzar una tasca més educativa en l'àrea de la catequesi. Fins i tot per als estranys o contraris a la religió catòlica resulta evident que aquesta renovació no conduïa a la pràctica de la religió com a *opi del poble*, sinó que en un context pluralista, anunciava un missatge l'acceptació del qual comportava unes opcions conseqüents.

A partir de llavors, la línia divisòria ja no passaria entre catòlics i ateu, sinó entre els que es comprometien en la lluita per una societat justa i fraternal i els qui volien conservar les posicions de domini.

A pesar de les repetides resistències, l'escola privada en conjunt no va poder quedar al marge. ¿Quines van ser les reaccions?

Alguns col·legis catòlics i/o comunitats protestants es van col·locar a l'avantguarda de la renovació catequètica. En d'altres, el corrent renovador va transcendir a d'altres àrees del treball escolar, en suport dels professors amb més inquietuds. En un dels col·legis més prestigiosos de la capital, la catequesi passaria a ser una opció lliure dels pares i alumnes; es faria fora de l'horari escolar i per altres educadors, a fi d'eliminar possibles pressions.

A aquesta dècada correspon els moments millors de les publicacions «Cuadernos de Marcha», «Perspectivas de Diálogo», «Vísperas», etc., llavors amb bastant difusió. És interessant reveure'n els sumaris.

«Cuadernos en Marcha», per cert molt lluny de la confessionalitat religiosa, dedica el 1967 un número íntegre al Concili i, el 1968, el número de setembre, amb 127 pàgines, informa i analitza el paper de l'Església Catòlica en la transformació actual de l'Amèrica Llatina. Diversos articles es referien a l'educació i denunciaven per 'boca dels bisbes reunits aquells dies a Medellín (Colòmbia), les estructures culturals opressores. Assenyalaven també la necessitat de capacitar per crear un món cultural propi, desemascaraven procediments didàctics destinats a mantenir les estructures imperants i apellaven als que fossin propicis a una educació alliberadora (pàgines 105 i 106). Una altra edició (setembre de 1969) va abordar els moviments renovadors de les comunitats protestants davant la realitat sud-americana.

La revista «Víspera», per la seva banda, amb enfocament cristià, però del tot independent de la jerarquia eclesiàstica, oferia cada mes temes que tractaven en profunditat qüestions polítiques, teològiques o político-religioses.

Aquestes citacions basten per copsar per on anaven les idees i la *praxi* de gran part de la gent conscient del país. Totes tres publicacions van ser clausurades diverses vegades, i algunes per sempre, pel règim actual.

La dècada de 1970

Es marca per un altre signe: la intervenció militar. El darrer Executiu sortit

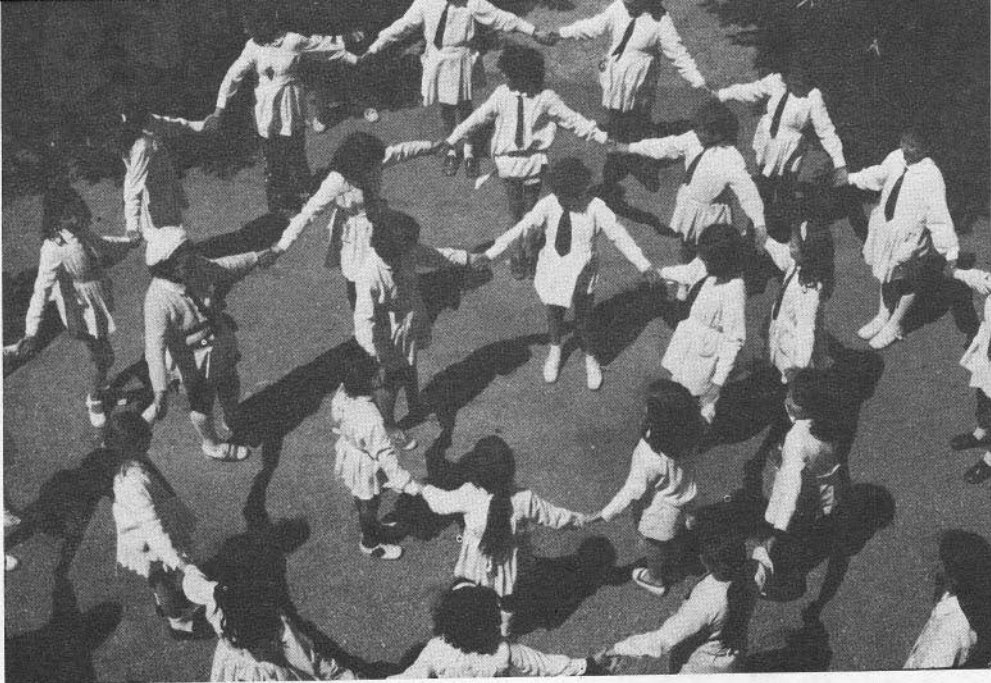
de les urnes a finals de 1971 va entrar en conflicte amb el Poder Legislatiu, fins que el 1973 va procedir a la dissolució de les cambres i va crear un Consell d'Estat amb funcions legislatives. Es restringeix la llibertat d'expressió i es faculta les FFAA i policials per assegurar els serveis públics. Tot depenent del Consell de Seguretat Nacional.

Poc abans hom havia aconseguit de fer sancionar una nova llei d'Ensenyament durament combatuda pels sindicats de tots els nivells, i crear un ens nou per a la direcció nacional de tot el que concernia l'educació. Així va començar una política de destitucions, trasllats i nomenaments que permetessin l'aplicació de les noves pautes. Als organismes de direcció hi havia d'haver sempre un membre de les FFAA.

El mateix any van ser clausurats els Instituts Normals de la capital, l'Institut que preparava docents per a l'ensenyament mitjà i l'IN Rural. La Universitat va ser intervinguda i la CNT dissolta. Després vindria la il·legalitat dels partits d'esquerra i fins i tot de la Democràcia Cristiana.

L'Església, la gran empresària de l'escola privada, no queda pas lliure de control, bé que la intervenció als seus col·legis no és tan directa. La jerarquia es veu obligada a entrar en la realitat nacional: alguns dels seus locals són ocupats o tancats, diverses publicacions són clausurades, es fan callar les protestes de sacerdots i alguns bisbes, es prohibeix el processó del Corpus i el Consell Nacional d'Educació intervé en l'elecció dels directors de col·legis.

L'educació pública comença a experimentar modificacions en el seu estil i en l'ambient. El clima de les escoles es rarifica. Esdevé autoritari, poc creatiu, controlat. Es promulguen disposicions com aquesta: els nois han de dur el cabell curt i corbata; les noies han de dur faldilles que els tapin els genolls. S'imposa l'uniforme (també per als estudiants universitaris). I també als continguts d'història i els autors i obres literàries. Molts professors de qualitat, per raons diverses, passen a exercir la professió en escoles privades més renovades. En algunes es pot veure, al voltant de la taula de reflexió pedagògica, pedagogs o professors ahir acèrrims defensors del laïcisme, que ara hi participen còmodament. El transvasament també es produeix en l'alumnat: un

percentatge elevat de fills de pares agnòstics o de militants o simpatitzants de partits d'esquerra, passen aquesta dècada a l'ensenyament privat. I molts professors comenten com recuperen l'alegria del treball educatiu assumit en equip.

L'Escola Pública ha decaïgut. Al costat de mestres de qualitat innegable ha guanyat terreny la incompetència.

Encara és aviat per fer el diagnòstic de la repercussió dels canvis renovadors en l'escola privada. Segurament que serà escassa. Els ànims no estan en condicions de reflexió serena. Quasi tots necessiten de la pluriocupació amb baixíssim rendiment per poder menjar. Els fruits de la reflexió pedagògica que s'hagi pogut fer no es publiquen. Es perdran?

1977-1982

La davallada econòmica esdevé caos. La indústria i el camp es moren. Fallida i suïcidi són el pa de cada dia. La classe mitjana, que abans era la part més nombrosa de la població, comença a conèixer la fam.

Aquests anys només sorgeixen amb certa entitat moviments que no estan directament relacionats amb l'educació institucional.

En algunes ciutats d'importància secundària, antics (no sempre antics en edat) mestres o professors de diversos sectors han creat cercles de lectors que, a pesar de la crisi, permeten l'intercanvi de llibres, la selecció de temes i autors i el seu comentari crític. En un d'ells, per exemple l'any 1981, els temes d'educació dels fills havien estat els més llegits, al costat de determinades novel·les. Una cosa semblant va ser organitzada per una audiència radiofònica de Montevideo.

Un altre moviment que ha adquirit importància és el de la cançó popular. Ha ressorgit i en l'actualitat agrupa un nombre interessant de cantants i autors. El públic que els segueix és com més va més nombrós i exerceix sobre ells una crítica permanent a través de l'assistència als recitals, de l'aplaudiment o de l'adquisició de discos. Hi ha seccions en alguns diaris, i llibres com *Aquí se canta. Canto popular 1977-1980*, que en parlen. També acrediten aquest moviment els 40.000 participants en un recital recent celebrat en una platja.

Hi ha altres experiències, evidentment. Caldrà esperar veure què sorgeix d'aquests canals nous d'expressió i d'educació popular no sistemàtica, no institucional en el sentit tradicional dels mots.

Mentrestant, l'escola continua en un període dur, però no pas desesperançat.

Una experiència inoblidable

per M.ª Teresa Giménez i Morell

Abril del 1983

Hivern del 1970-1971: procés de Burgos... Molt de fred per fora i per dins... Por, angoixes a Catalunya, a Espanya... i a Budapest, cobert per una nevada poc corrent, amb no sé pas quants graus per dessota del zero...!

El Danubi, gens blau, passa entre Buda i Pest, les dues antigues ciutats convertides a finals del segle passat (1873) en una de sola, cobert per grans trossos de gel que fan un soroll misteriós i profund... com l'ambient que es respira a tot Hongria, envaïda, vigilada pels russos, encara! En aquest ambient tan especial de fred i d'inconegut, va començar per a mi el contacte directe i càlid amb una metodologia solament llegida, practicada i engrescada pels resultats que, tot i a distància, n'anàvem obtenint.

L'Àngela i en Peter, els nostres guies-intèrprets, n'eren el vehicle principal; gentils, amables, tothora disponibles i ben aïat, amics.

El mètode Kodály, una experiència de més de 40 anys a Hongria, amb uns resultats com els que es poden constatar i una expansió del mètode, emprat ja arreu del món —amb d'altres també molt vàlids i interessants—, és quelcòm on hom pot posar confiança sobretot tenint en compte les arrels, les bases, sobre les quals recolza: la CANÇÓ POPULAR i la VEU HUMANA, que, com deia el mateix Kodály, «... és l'instrument més natural, fàcilment accessible a tothom».

Sobre aquest principi i davant l'evidència de la poca afecció per la música que vivia Hongria durant el principi d'aquest segle —en molt bona part motivada per la influència poc positiva que la formació musical, segons les estructures austríaco-germàniques, exercia sobre les joves generacions de després de la Guerra Europea (1914-1918)—, va començar Kodály, ja reconegut i famós com a compositor i musicòleg, una recerca folklòrica que va dur a terme junt amb Bartók i Latja; amb aquesta acció volien demostrar l'enorme tradició musical del poble magiar.

I amb aquest material trobat i classificat degudament com a base va iniciar l'experiència del que avui coneixem com a mètode Kodály, a Kékskemet, la seva vila nadiua. Així, i abans d'endinsar-se en la confecció del que seria el seu mètode, va viatjar a d'altres països per tal d'observar i estudiar els sistemes d'educació musical que feien servir a les escoles i conservatoris, analitzant-ne tots els factors i adoptant-ne els més positius, adients i eficaços per al seu país i el caràcter de la música-tradicional hongaresa.

El mètode Kodály està vinculat a fons amb totes les matèries de l'ensenyament general; com ell deia sovint,

«... la finalitat del nou sistema pedagògic havia de ser la música, però sobretot a través de la música formar éssers equilibrats».

La pedagogia del mètode Kodály es basa sobretot en la música folklòrica hongaresa i és eminentment un *mètode vocal*. No rebutja, però, els instruments senzills de percussió, especialment per als nens més petits i la flauta dolça quan ja són més grandets.

Les escoles estan dividides en escoles «corrents» i escoles «amb predomini de la música»; això vol dir que a les corrents, la música hi és tractada com un element més entre tots els que es van ensenyant, mentre que a les que tenen «predomini música», aquesta ocupa un lloc preponderant en els horaris, juntament amb la dansa popular i el gimnàs, que s'alternen. La història i tradicions magiars són apreses des dels primers dies de l'escola, a través de contes, llegendes i, sobretot, cançons.

Vegeu, alt per alt, com s'acomoda la música a la vida d'una «escola corrent»: dels 3 als 6 anys, una mica de cant cada dia, a càrrec de la mateixa mestra; dels 6 als 14 anys, a més de 2 sessions de música (que inclouen cançó, ritme, grafia, audició, etc.); quan ja tenen 10 anys, dues vegades per setmana $\frac{3}{4}$ d'hora de cant coral;

dels 14 als 18 anys, 2 hores de música setmanals i cant coral 2 hores més; entre els 16 i els 18, segueixen les sessions de música a la classe, però el cant coral és facultatiu.

Es emocionant constatar com, en qualsevol ocasió, celebracions, festes, trobades d'amics o col·legues, s'enceta fàcilment un cant tradicional adient a l'ocasió, sigui a l'uníson o a dues o més veus, que immediatament és seguit per tots els qui es troben junts... L'emoció de escoltar com un grup nombrós de cantaires amb els qui compartíem la vetlla del nou any, varen entonar, com a salutació del 1971, el seu himne nacional, difícilment s'esborrarà de la meua memòria...!

Els actes musicals i culturals a Budapest, la gran capital, són nombrosíssims i paral·lels; òpera i opereta a la qual són per cert molt afeccionats; concerts simfònics i de cambra, tots amb un públic molt afeccionat, entès, entusiasta i molt nombrós. Vegeu un exemple del que passava el dia 5 de gener d'aquest any 1971, dia feiner i després de les festes de Nadal que a Hongria s'acaben amb la festa d'Any Nou.

Acadèmia de Música Franz Liszt: Quartet de Cambra Hongarès.

Opera-Ballet: *El castell de Barba Blava*, òpera; *El Príncep de Fusta* i *El Mandarí Meravellós*, ballets. Totes tres obres de Béla Bartók. El conjunt orquestral i els de dansarins, més que no pas els cantants, estaven formats per músics joves, cap d'ells no sobrepassava els 25 anys; i quina qualitat!

Teatre Erkel: *Samsó i Dalila*, òpera de Saint-Saëns.

Opereta: *Love's Labour's Lost*, de Darvas.

Sales dels Gymnasiums (Centres d'Estudis Superiors) i petites Sales de Concerts dels Conservatoris i Escoles de Música: Concerts a càrrec de conjunts de cambra, solistes de piano o altres instruments, etc.

Teatre: *Ivanov*, de Txèkhov.

Teatre de Cambra: *El vell*, de Gogol.

Teatre Katona: obres de Molière.

També hi ha teatre de marionetes i naturalment cinema, però a aquest no hi són massa afeccionats...

Tot plegat pot donar una idea de la gran vida cultural que hi ha a tot el país, amb més o menys dimensió; naturalment, a la capital tot és molt més nombrós que no pas a les comarques, però l'afecció per la

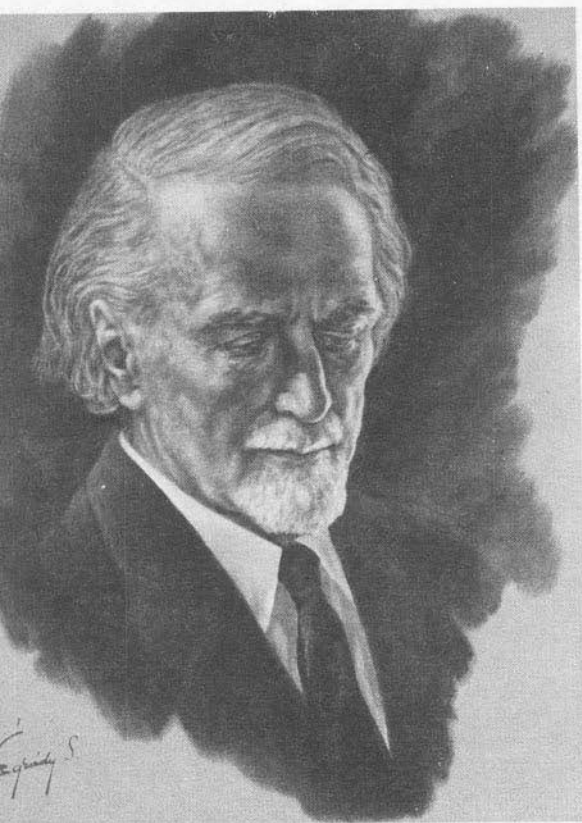
música i l'amor a les pròpies cançons i danses, a les coses «seves» és certament notable.

De la visita feta a diverses escoles de tota mena i nivells, se'n dedueix que l'educació musical pot ser feta sense grans despeses si hom fa servir, com feia Kodály, el cos i la veu com a instruments principals.

Els mitjans per a fer les classes de música són senzills i a l'abast de l'economia de qualsevol escola-família.

És certament sorprenent constatar fins i tot la «pobresa» de mitjans que es fan servir a les escoles hongareses, comparant-los amb l'abundor i l'alt pressupost d'instruments i altres coses que calen per a d'altres mètodes. A Hongria, cartrons rectangulars, amb grans pentagrames dibuixats o sobre feltre o drap senzill, petites notes del mateix material, però de diversos colors i formes (que tenen una doble funció musical i plàstica), serveixen per adherir fàcilment damunt del feltre o del dibuix del pentagrama i fer així petits dictats melòdics i rítmics, petites composicions que posteriorment seran cantades i traslladades al paper.

És admirable la dedicació i l'estil pedagògic que demostren els mestres i les mestres de música a les escoles, siguin o no amb «especialització» musical! Veure una de les sessions de sensibilització amb nens de set anys, per exemple, és quelcom que queda per sempre a la memòria i que voldries poder imitar; el somriure, l'alegria tranquil·la amb què es feia la classe, la receptivitat dels menuts i el rigor sempre

amb cara afable, amb què la mestra —una dona d'uns 55 o 60 anys— anava corregint i perfilant les «novetats» que introduïa a la sessió bo i repassant el que s'havia après a d'altres anteriors, era certament comprenedor!

Mai un crit, sempre amb una veu suau, dolça, lleugerament «posada» vers una tessitura aguda, sense cap exageració, ajudant i ajudant-se quan convenia del piano —de mitja cua, això sí!—, únic signe extern «de luxe» o despesa econòmica considerable en tot l'utilatge de la classe...

En un dels exercicis —jocs— dos nens feien servir un triangle i un timbal amb els quals l'un duïa la pulsació i l'altre el ritme d'una cançó que cantaven tots els altres companys. En una sola sessió d'uns 45 minuts, varen fer una gran quantitat i varietat de jocs musicals, treballant-hi totes les possibilitats rítmiques, melòdiques, d'intensitat i rapidesa (velocitat), tímbriques, en moviment o asseguts a terra, fent rotllana a l'entorn de la mestra... sempre amb la CANÇÓ i la VEU com a elements bàsics de tota la classe.

La progressió és constant, però lenta i ben dosificada. Mai no ve la teoria abans de la pràctica; la introducció de nous elements teòrics es fa a través de les experiències i coneixements adquirits sensorialment, sigui al Parvulari o als primers nivells del que nosaltres en diríem Cicle Inicial o Primera Etapa: cada nou coneixement assolit comporta una «acumulació» al que ja es practicava i coneixia, afegint-hi quelcom que va completant i ampliant els continguts musicals, quasi sempre a través de la CANÇÓ.

Aquesta, com ja s'ha remarcat, és el principal vehicle, és l'eix del qual parteixen la descoberta de la pulsació, del ritme, l'alçada i les inflexions melòdiques, el volum, etc.

Els nens, ja des de petits petits, coneixen un munt de petites cantarelles i cançons, totes tradicionals del seu país; més endavant s'hi afegeixen obres de Kodály i d'altres compositors companys del mateix Kodály, basades sempre en l'estil tradicional de la música hongaresa i també cants populars d'altres països o d'autors foranis.

Amb tota aquesta progressiva preparació musical, feta eminentment per especialistes que tenen al seu càrrec tots els graus d'una mateixa escola (o de dues com a màxim!), o feta pels mateixos mestres, a les escoles d'ensenyament corrent, mestres que duen ja des de la seva iniciació escolar una pràctica constant de música, augmentada amb els estudis que de la matèria han fet a les Escoles Normals de Magisteri, on s'aprofundeix en l'aspecte pedagògic de la música perquè els seus coneixements bàsics ja estan assolits des de l'escola; amb tota aquesta preparació musical dels mestres, adquirida al llarg de tot el seu període d'escolarització, especialment a les «escoles amb predomini música», no és gens estrany arribar a les classes de nois i noies de 13-14 anys i constatar el grau tan elevat d'atenció i estima per la música que tenen i el nivell de coneixements aplicats a una pràctica constant de:

lectura a primer cop d'ull d'obres a dues veus, en grup o de dos en dos, canviant la tonalitat = el nostre «transport»; cant col·lectiu a veus mixtes, també a primera vista, de madrigals del Renaixement, d'obres del Barroc o del Clacisme...;

sempre fan prèviament, siguin els matei-

xos alumnes i a instàncies del mestre o aquest directament, referència a l'autor de l'obra, relació amb el seu context històric i social, tant quan es canten obres corals com quan s'escolten fragments de grans obres simfòniques o de cambra, d'autors hongaresos o estrangers;

saben analitzar correctament qualsevol forma musical bàsica (concert, simfonia, sonata, etc.) i reproduir-ne, cantant, el tema o temes principals, endevinar-ne la tonalitat en què l'obra és escrita, escoltant abans el LA que amb el diapassó els dóna la mestra de música; observar-ne les variacions tonals i modals, melòdiques o rítmiques, etc.

Es curiós constatar com tant en aquestes escoles amb «predomini música» com en les altres, amb menys hores-setmana de classes musicals, no se sentia cap «borinot» a cap dels graus que vàrem visitar!

Els alumnes eren amabilíssims i respectuosos; espontàniament ens deixaven els seus «llibres de text» de música perquè poguéssim seguir les partitures que cantaven o comentaven.

Val a dir, també, que aquests materials

que fan servir per a la lectura de les obres musicals polifòniques, o amb els exemples que de les audicions es fan a classe, són baratíssims i completament a l'abast de totes les butxaques...!

Les escoles que durant aquells dies del dur hivern del 1970-71 vàrem visitar foren les de Vacs, ciutat industrial d'uns 40.000 habitants; l'Escola Especialitzada de Música, de la qual és la principal responsable Helga Szabó (el que en diríem de nivell superior nostre); el Gymnassium Béla Bartók de Budapest, que podríem comparar a un conservatori o centre d'estudis superiors, on, a més dels ensenyaments propis d'un batxillerat, al qual dediquen l'horari del matí, de 8 a 11.30 h., es fan classes de música, durant tot l'horari de tarda i capvespre (lectura, història, folklore, cant coral, etc.), amb una equivalència de 24 hores setmanals d'ensenyament general i de 10-12 de música, segons el nivell dels alumnes. Tenia llavors aquest centre uns 600 alumnes, dels quals 400 feien tot l'ensenyament i 200 ja l'especialització de cant o instrument. Uns 25 no tenien encara el nivell prou alt en els estudis bàsics, però musicalment podien fer el mateix camí

que els altres. El director d'aquesta escola, Arpád Fasang, ens va donar tota mena d'explicacions, ens va acompanyar per tots els indrets interessants de la casa, on se sentia música pertot arreu, circulaven per totes les escales i passadissos una munió de nois i noies joves i regnava una alegria i un ambient molt poc usuals, juntament amb un gran respecte pels que estaven treballant; tothom parlava baixet, per no molestar els companys...

Com ens deia el director d'aquesta escola, el senyor Fasang, cal fer nostra la frase de Goethe:

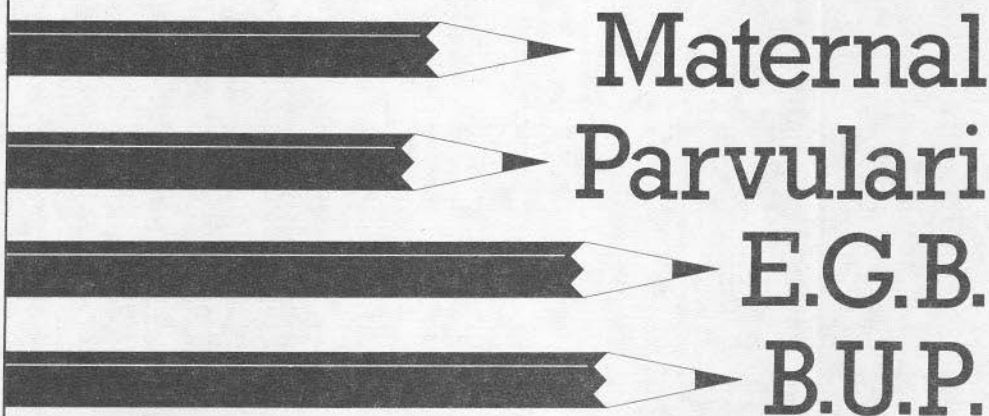
«No s'ha de donar sempre el que ens demanen, si no el que necessiten»... i fer-ho de la manera més adient!

No cal dir com va ser d'agradable la visita que vàrem fer al Ministeri d'Educació, on vàrem conversar llargament (més de dues hores!) amb el responsable de l'Educació Musical a tot Hongria. Ens va explicar àmpliament tot el pla d'estudis musicals (que d'altra banda, coneixiem ja amb força detalls!); estava molt interessat que es conegués el mètode Kodály a Espanya... Llavors es començava a gestar la idea de convidar a fer cursos de

dues o tres setmanes on poguessin assistir-hi gent de l'Estat espanyol, de Catalunya i d'altres indrets... Aquest desig s'ha anat acomplint i són ja molts els mestres especialistes de música que, més o menys «becats», han pogut viure aquests cursos d'iniciació i mostra del que és un dels mètodes d'ensenyament musical més ben pensats i raonats i que millors resultats dona també a Catalunya, potser perquè té unes característiques que s'adapten força a la nostra personalitat i perquè cal procurar, com volia Kodály, que l'essència del seu mètode sigui adequada a la manera de ser del lloc on es vulgui introduir i practicar... La tradició musical de cada poble és com el cor de la seva personalitat: cal respectar-la.

Tot i els records més grisos, tot i les escenes dures viscudes (aquells vellets que volien guanyar alguns diners escombrant neu i treien el pit enfora per aparentar una fermesa que no tenien...), tot i les vivències personals amb els nostres guies que ens varen mostrar tantes veritats amagades... l'experiència d'educació musical a Hongria, viscuda allà mateix, difícilment podrà ser igualada ni oblidada...

EDITORIAL CASALS

Col·leccions

Molí de Vent Llibres de llengua per a castellanoparlants

El Penell Llibres de llengua per a catalanoparlants

Figures de la Història Còmic

Panchatantra Literatura

Video-Didàctic Història del cinema

Massagran Còmic

d'Ací i d'Allà Llibres de lectura

Estris i Estudis Llibres de treball i de consulta per a mestres

DARRERES NOVETATS EN PREPARACIÓ

Socials 6è, 7è i 8è Català Socials 6è (Agost) – 7è i 8è (Setembre)

Publicacions en: CATALÀ - CATALÀ MODALITAT BALEAR-
CASTELLÀ - GALLEC i BASC.

EDITORIAL CASALS, S. A.

Casp, 79. Barcelona-13. Tels. 245 72 03 - 04

50 ANYS AL SERVEI DE L'EXPRESSIONI PLÀSTICA

COLORES A LA CERA DACS
TEMPERA DECANIN (Pintura al aigua) - PINTURA A DIT (Per als nens petits).
NO TÒXICS:
Acollits a les normes internacionals d'homologació de pintures per els infants.

 COLORES FINOS
ROSAL S/A

c/ Sant Gervasi de Cassoles, 75. T.(93) 247 84 75. Barcelona 22.

UNA ACTIVITAT DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR: EL CENTENARI DE PINOCCHIO

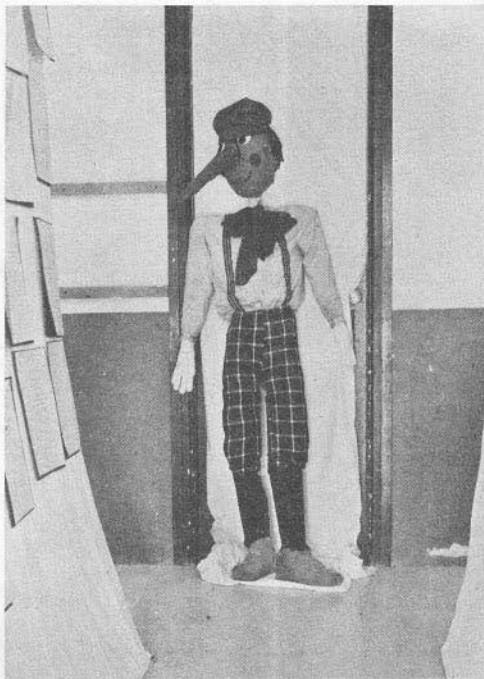
Marc

L'experiència que descrivim es va dur a terme a l'Escola Heura (Horta), escola cooperativa catalana vinculada al CEPECP. Compta amb tres cursos de pre-escolar i els d'EGB: en total onze nivells, aproximadament 300 nens i una vintena de mestres. Tots els cursos tenen un temps dedicat a la lectura i tots els nois poden venir a llegir al local de la biblioteca sempre que els horaris d'aquesta i el seu coincideixin.

El curs 81-82, al voltant del dia de Sant Jordi, se celebrà a l'escola una setmana literària. Com a primer pas es creà una comissió organitzadora amb un representant de cada curs de bàsica i un mestre de cada etapa. Aquesta comissió va preparar el calendari d'activitats, s'encarregà de les qüestions tècniques, de la confecció del programa i, a més, centralitzà la responsabilitat de l'organització. Durant la Setmana tingueren lloc moltes i variades activitats:

- taula rodona sobre la literatura infantil amb la participació d'un escriptor, un il·lustrador, un editor i una bibliotecària escolar;
- xerrada: «La llengua com a comunicació» a càrrec d'un psicòleg i un mestre;
- col·loqui dels alumnes de 8è. amb un escriptor;
- teatre, titelles i àudio-visuals per a totes i de totes les etapes;
- i, finalment, una lectura de textos oberta a tothom.

Dintre d'aquest programa la biblioteca organitzà dues activitats. Per una banda, visites a altres biblioteques. Els alumnes de 3r. visitaren la Biblioteca Infantil de la Santa Creu i els de 4t. i 5è. la Biblioteca Infantil Folch i Torres (Parc de la Ciutadella): la tria respongué a les disponibilitats de les biblioteques infantils i a l'organització general d'escola. Per als cursos de 6è. i 7è. es pensà en una biblioteca d'adults, però propera a l'escola amb la finalitat que els nois coneguessin una biblioteca on podien anar després de l'horari escolar: així visitarem la biblioteca de La Caixa a Horta. Per últim, els de 8è. anaren

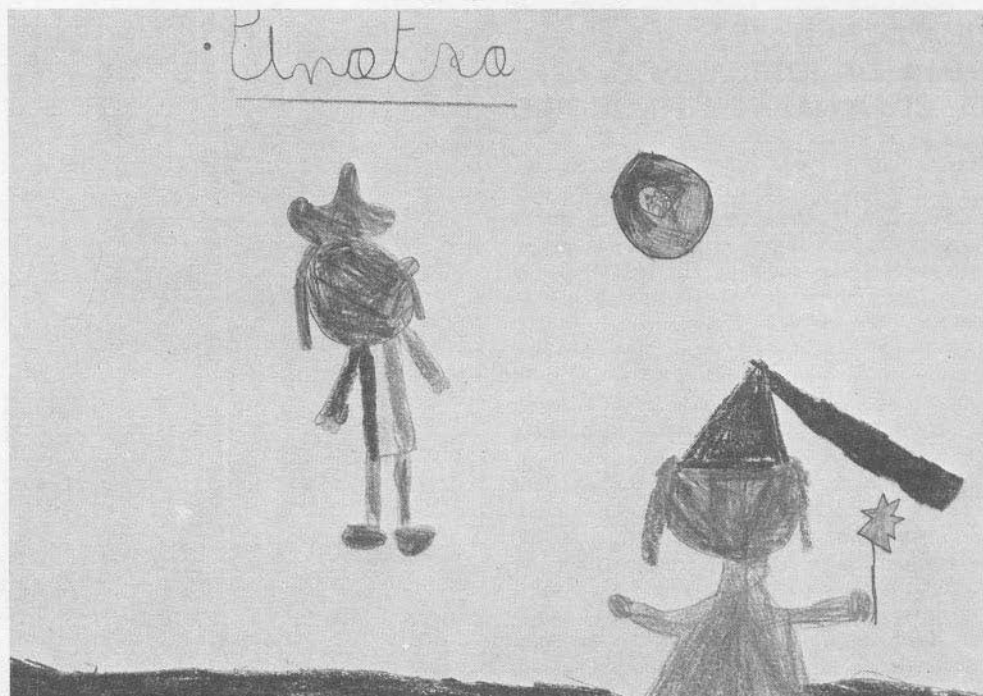
a la Biblioteca de Sant Pau, ja que possiblement seria la que farien servir en cursos posteriors.

Per altra banda, es muntà una exposició monogràfica de *Les aventures de Pinocchio*. A part de celebrar-se'n el centenari, el tema connectava amb els interessos escolars i el món dels nois (llibre d'imaginació amb protagonista infantil, projecció popular del personatge a través de pel·lícules de dibuixos) i permetia una participació per part dels alumnes, cosa essencial per a l'exposició. El fet que se celebrés el centenari augmentava la difusió del llibre i oferia possibilitats d'actes fora de l'escola.¹

Objectius

Els objectius fixats en el moment de plantejar-nos aquesta experiència eren diversos, aprofitant els recursos que es podien derivar d'una exposició commemorativa. Podríem resumir-los, per ordre prioritari en:

- En aquest sentit, per exemple la visita a l'exposició que ha tingut lloc aquest curs sobre il·lustradors de Pinocchio hagués estat una bona activitat complementària.

1. *Promoció de la lectura.* Si bé aquesta és una tasca general de l'equip de mestres, la biblioteca ha de ser un centre de recursos destinats a potenciar aquesta lectura. Ha de disposar d'un material pertinent i alhora ha de promoure una sèrie d'activitats que el divulguin. És a partir d'aquesta necessitat que pren cos la idea de l'exposició monogràfica i, mica a mica, sorgeixen les activitats paral·leles que l'acompanyen. Així aconseguim que l'alumne s'interessi per un llibre o personatge determinat, que es familiaritzi més amb la biblioteca, que parli de llibres a casa seva, que vagi a llibreries per adquirir-ne... És evident, i ha estat explicat altres vegades i en articles més cenyits al tema, que la biblioteca tindrà activitats més pròpies i no tan puntuals com les exposicions, però aquesta seria una més a l'hora de promoure la lectura.

2. *Coneixement i lectura dels «clàssics».* En el moment de triar l'objecte-tema de la nostra exposició tinguérem en compte també la tipologia dels llibres d'imaginació que configuren el nostre fons. Aquestes obres són en la seva majoria —les de llengua catalana— d'autors catalans i ben poques vegades són obres d'autors estrangers traduïdes (cal dir que últimament n'ha augmentat considerablement l'oferta). Aquest desconeixement que els nostres lectors podien tenir d'un «clàs-

sic» ens va portar a escollir, aprofitant la celebració del centenari, l'obra de Collodi.

3. *Contacte directe amb el material.* Vam triar l'exposició com a sistema de comunicació enfront d'altres més sofisticats i moderns (muntatge àudio-visual, vídeo...) ja que aquesta permet un contacte més directe entre l'objecte i el receptor. Els nens poden veure i tocar els llibres, detecten les diferències entre uns i altres. Els més petits notaran únicament les físiques: els formats de les edicions, la manera de dibuixar de cada il·lustrador, l'absència o presència de color... Els nois més grans captaren a més les de contingut: les adaptacions, les versions en diferents llengües, la inclusió de pròlegs, sumaris, etc.

És important que compreguin que una mateixa obra, en aquest cas literària, pot generar un nombre il·limitat de llibres, entre els quals es poden establir unes diferències físiques i de contingut, i que la seva valoració és indispensable a l'hora de fer-ne la tria.

4. *Col·laboració interescolar.* El conjunt de l'experiència, a més dels objectius concrets, cercava en general una col·laboració estreta entre tots els que d'una manera o altra estem vinculats a l'escola: els nois, els pares, l'equip de mestres, la biblioteca... Aquesta col·laboració es materialitzà en la recerca dels

documents gràfics diversos que configurarien l'exposició, en l'aportació d'idees de muntatge i realització i, finalment, en la participació massiva el dia de Sant Jordi. Aquesta col·laboració va permetre que l'experiència no fos considerada com un espectacle que algú muntava de cara als nois, sinó com una tasca comuna que interessava tothom.

Desenvolupament de l'experiència

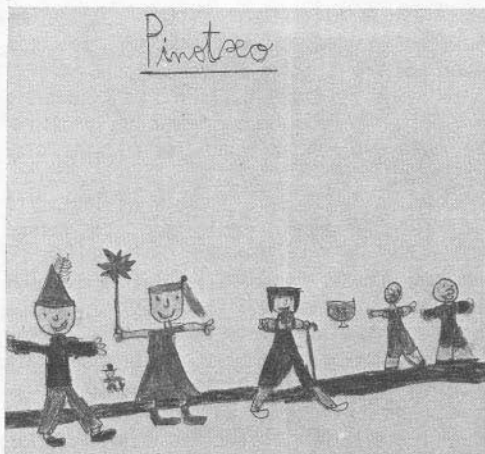
A partir del mes de març es va anar configurant la idea de l'exposició com a activitat diferenciada dins la setmana literària que es duria a terme per Sant Jordi.

Un cop triat el tema es va parlar amb cada classe i es va enviar una circular als pares per tal d'iniciar la primera fase: la recollida de material. Els nens, des dels més petits de 3 anys fins als de 8è., anaren portant llibres a la biblioteca. Les procedències foren molt diverses: n'hi havia de nous, comprats expressament per a l'ocasió, d'altres rebuts a les prestatgeries dels pares o bé a casa els avis. També arribà un altre tipus de material: postals, àlbums de cromos, ninots de fusta...

Dels documents impresos se n'anaren fent fitxes descriptives en les quals es ressenyava l'autor i el títol, el tipus de document, l'il·lustrador, el traductor, el lloc d'edició, l'editor, l'any i la llengua. En nota, hi posàrem observacions complementàries: primera edició en català, adaptació de la novel·la, edició facsimil...

D'entre tot el material recollit cal destacar com a curiositat alguns exemplars de la primera edició catalana d'Editorial Joventut, àlbums de cromos basats en la pel·lícula de dibuixos animats de Walt Disney, un catàleg editat a Itàlia que recull diversos artistes que han il·lustrat edicions de l'obra i, finalment, una edició facsimil de la primera edició italiana de 1883.

A la vegada s'anava treballant en uns murals informatius on es ressenyava la biografia de Collodi, el resum de l'obra, les vicissituds de l'aparició del Pinocchio com a llibre, etc. Un altre mural recollia curiositats referents al món del personatge: el peix que es va empassar l'avi Geppetto no podia ser una balena, aquestes no poden obrir la boca! L'acceptació del personatge de *Pepito Grillo* com a personificació de la consciència, aplicat en relació a una persona incordiant; l'er-

ror de traducció castellana que va convertir el que hauria d'haver estat *pinoquio* en *pinocho*, etc.

Un altre mural aniria recollint la informació relacionada amb el centenari que sortia a la premsa barcelonina. També es dibuixaren uns cartells, ampliació d'algunes il·lustracions d'artistes coneguts, que anunciaven l'exposició i acompanyaven els visitants fins a la biblioteca.

El dia de Sant Jordi es muntà l'exposició a la biblioteca. Aquesta ubicació presentava dos problemes que foren, però, resolts. Per una banda, el local tot i ser apte per exposar el material resultava insuficient quan el públic era nombrós. Calgué fer grups reduïts per a la visita, sobretot en els casos de les classes. Per altra, la biblioteca es troba situada en un lloc fora de pas, cosa òptima per al treball però que feia difícil l'accés del públic —pares sobretot— que no hi havien estat mai. Tenint en compte això, es feren alguns dels cartells que es col·locaren en tots els revolts i llocs de possible pèrdua.

El material s'agrupà per llengües i es col·locà la fitxa descriptiva al costat de cada llibre per tal de facilitar la identificació de l'obra.

L'exposició va ser visitada per totes les classes de l'escola. Els nois entraven per grups i després d'una breu explicació de la bibliotecària podien examinar els llibres al seu gust. Així mateix es féu amb els pares que vingueren divendres a la tarda o disabte al matí.

La figura de Pinocchio és prou motivadora per poder-se aprofitar àmpliament a l'escola.

L'activitat més general consistí en una informació a totes les classes, feta pels mateixos mestres, i que donà a conèixer als nois el personatge de Collodi. Els llibres, abans de ser portats a la biblioteca, es duïen a la classe, cosa que suscitava l'interès i permetia el comentari.

L'obra s'utilitzà com a llibre de lectura a diverses classes. Concretament, a la classe de primer es treballà durant un trimestre. La mestra se'n serví amb la finalitat de treballar l'entonació i l'expressió en la lectura i també per donar una mostra de llengua literària que permetia fer una ampliació de vocabulari. Un cop per setmana, els llegia un capítol (el fet que cada un tingués un títol ajudava a la comprensió) i feia el recordatori de l'anterior. Els nois van fer dibuixos de Pinocchio i, al final de la lectura, un treball de comprensió que consistia a dibuixar quatre escenes de l'obra. En algun curs superior (5è-6è.) figurava com a llibre de lectura obligatòria i individual. Així s'aconseguí que cada nivell fes la lectura apropiada per a la seva edat.

Una activitat complementària es féu conjuntament amb l'assignatura de Plàstica/Pretecnologia: els nois construïren un ninot de mida superior a la d'una persona, amb un nas descomunal, com pertoca a tot bon Pinocchio, que presidí l'entrada a l'exposició.

Conclusions i valoració

Els objectius que s'han exposat a l'inici s'aconseguien plenament, tant pel que es referia a donar a conèixer l'obra als nois com la de donar a conèixer la biblioteca i la seva activitat als pares.

Pensat en perspectiva creiem que sols hi mancava una guia bibliogràfica que ressenyés tant les obres exposades —catàleg de l'exposició— com estudis fets a l'entorn de l'obra i que poden ser d'interès.

La resta ens va semblar tan satisfactòria que aquest any s'ha repetit l'experiència amb *L'illa del tresor*, que també celebra centenari. En aquest cas la pel·lícula del mateix títol ha servit de motivació.

En resum, una experiència de valoració molt positiva que amb moltes versions pot servir sempre a una finalitat primordial: fomentar la lectura.

Mònica Baró
Teresa Mañá

COL·LECCIONS TEIDE·I

COL·LECCIÓ: "LLEGEIXO TOT SOL"

5-6 anys. Blance/Cook
Gegant. Sèries: A (vermella), B (blava), C (grogua), D (verda)
Quatre volums a cada sèrie. 16 pàgs.
Color. Les aventures d'un gegant en el món del nen.

COL·LECCIÓ: "PA AMB XOCOLATA"

5-6 anys. Grup GRAÓ
15 volums de 24 pàgs. Colors.
Estimulen la imaginació infantil.

COL·LECCIÓ: "PUNTS BÀSICS"

6-9 anys. Updegraff.
6 volums de 24 pàgs. Colors.
1. *Terratrèmols i volcans.* 2. *Muntanyes i valls.* 3. *Continents i climes.* 4. *El temps atmosfèric.* 5. *Mars i oceans.* 6. *Rius i llacs.*
Novetat molt original i didàctica.

COL·LECCIÓ: "AVUI SABREU"

7-10 anys. Benet/Bagué.
6 sèries de quatre volums de 20 pàgs. Colors.
Les plantes. Els elements. Història. Plantes industrials. L'art. Animals domèstics.
La vida dels ocells. 64 pàgs. Colors
La vida de les plantes. 64 pàgs. Colors
La vinya i el celler. 27 pàgs. Colors
Les olives i el molí. 27 pàgs. Colors

COL·LECCIÓ: "TERRA D'ESCUDELLA"

Les faldilles de l'avia (10-12 anys).
Barceló/Obiols/Terradas/Vidal. Colors.
112 pàgs. Narracions plenes de màgia i fantasia, amb vocabulari, exercicis i jocs.

EDITORIAL TEIDE, S. A.
Viladomat, 291 - Barcelona-29

PROPOSTA D'ACTIVITATS PER A TREBALLAR A L'ESCOLA: «LA PAU I EL DESARMAMENT»

En celebrar-se enguany l'any internacional per la pau i el desarmament, hem cregut imprescindible la presència dins l'escola d'una campanya encaminada a la sensibilització dels nois i noies sobre aquesta problemàtica.

Proposem una sèrie d'activitats, molt concretes —limitades potser— amb la intenció que serveixin de base a posteriors treballs i activitats que a partir d'aquestes es puguin anar derivant. En programar-les, hem pensat en nois i noies de 7è. i 8è. d'EGB i de 1r. de BUP.

Aquestes activitats poden ser les següents:

A) **Una exposició teòrica** als nois i noies sobre el tema: «La pau i la guerra».

Els diferents punts a tractar en aquesta exposició podran ser:

1. *La guerra és el pitjor dels mals que assoten la humanitat*

Argumentació:

- a) Cap altra catàstrofe produeix tantes víctimes i destruccions. Exemple: a començament del 1945, en una sola nit, el bombardeig de la ciutat alemanya de Dresde pels aliats va produir la mort de 90.000 persones; els bombardeigs atòmics d'Hiroshima i Nagasaki van superar aquesta xifra. Cal pensar també amb els milions de morts que s'han produït a conseqüència de les guerres de Vietnam, Orient Mitjà, Amèrica Llatina, Iran...
  - b) El causant de la guerra és exclusivament l'home, no la naturalesa, o sigui que és un mal el qual es podria evitar.
2. *La major part de la humanitat ha aspirat sempre a acabar amb la guerra*

El professor explicarà breument la creació i la història de les Nacions Unides com l'in-

tent més recent i ambicions per acabar amb les guerres. Com a testimoni documental es pot llegir i donar còpia als alumnes del següent text introductorori de la Carta de les Nacions Unides:

Nosaltres, els pobles de les Nacions Unides, resoltos a preservar les generacions que han de venir del flagell de la guerra que dues vegades durant la nostra vida ha infligit a la Humanitat sofriments incomptables, a refermar la fe en els drets fonamentals de l'home, en la dignitat i el valor de la persona humana, en la igualtat de drets d'homes i dones i de les nacions grans i petites, a crear condicions sota les quals es puguin mantenir la justícia i el respecte a les obligacions emanades dels tractats i d'altres fonts del dret internacional, a promoure el progrés social i a elevar el nivell de vida dintre d'un concepte més ampli de la llibertat, i, amb aquestes finalitats, a practicar la tolerància i a con-viure en pau com a bons veïns, a unir les nostres forces per al manteniment de la pau i la seguretat internacionals, a assegurar, mitjançant l'acceptació de principis i l'adopció de mètodes, que no es farà servir la força armada sinó en servei de l'interès comú, i a emprar un mecanisme internacional per promoure el progrés econòmic i social de tots els pobles, HEM DECIDIT AJUNTAR ELS NOSTRES ESFORÇOS PER DUR A TERME AQUESTS DESIGNIS.

Un altre exemple digne de ser esmentat referent a l'actuació de les Nacions Unides és la decisió adoptada el 1959 per l'Assemblea General d'aquesta organització de promoure el desarmament general i complet a tot el món i, per tant, la dissolució de totes les forces armades i la destrucció de tots els armaments.¹

A nivell més popular es citaran manifestacions i mobilitzacions que hi ha hagut darre-rament:

1. Per a més informació dirigiu-vos a AMICS DE LES NACIONS UNIDES, Fontanella 14, 2n. pis, tels. 301 31 98 i 301 39 90.

- a) L'any 1960 organitzacions cíviques, amb l'ajut de partits polítics d'EEUU, Alemanya i Anglaterra, van promoure grans mobilitzacions en contra de les proves atòmiques. Es va aconseguir a partir d'aleshores que aquests tipus de proves fossin subterrànies i no atmosfèriques (que era tal com s'havien fet fins llavors).
- b) Les grans manifestacions hagudes als EEUU i altres països contra la guerra del Vietnam.
- c) Creació dels partits Verds a l'Europa central.
- d) Les manifestacions a les principals ciutats de l'estat espanyol com a rebuig del 23-F.
- e) L'actual campanya internacional contra la modernització de les armes atòmiques i la lluita de diferents països per evitar la instal·lació de míssils en el seu propi territori.

3. Per què, malgrat tot, hi ha guerres?

El professor proposarà diferents exemples de guerres per analitzar-ne les causes, com:

- a) Les guerres de l'Imperi romà: foren quasi constants; la seva finalitat era la conquesta de noves terres per al cultiu i de nous jaciments per a l'extracció de minerals. D'aquí ve el sentit de la paraula «imperi»: Estat que busca el seu benestar en la contínua expansió econòmica obtinguda oprimint d'altres pobles.
- b) La Primera Guerra Mundial: el seu origen fou la competència entre els països més rics (Anglaterra, França i Alemanya sobretot), els quals volien apoderar-se d'una part més gran d'Àfrica i d'Àsia per explotar-ne les terres i mines i vendre més fàcilment els seus productes.

Una qüestió que el professor haurà de plantejar immediatament serà aquesta:

¿Tota la població d'aquests països volia la guerra?

Per contestar aquesta pregunta s'haurà de tenir en compte que:

- a) La majoria de la població, fins i tot dels països vencedors, no es va beneficiar de la guerra, sinó que va patir milions de morts, fam i d'altres penúries.

- b) Únicament es van beneficiar de la guerra els grans propietaris de terres dels països vencedors i els grans propietaris industrials, fins i tot dels països vençuts, els quals van aconseguir augmentar els seus beneficis amb les despeses de guerra i amb els negocis de les colònies.

Conclusió:

Les guerres són degudes a la voluntat de grups minoritaris de persones que volen ampliar els seus guanys, encara que sigui al preu de la vida dels altres.

Hi ha governs que fonamenten el seu poder no en la voluntat popular sinó en la força i en els interessos econòmics del gran capital, el qual evidentment està en mans d'una minoria.

4. Continuarà havent-hi guerres?

El professor haurà d'evitar tot fatalisme en el tractament d'aquesta qüestió, per evitar que sorgeixi en els alumnes una actitud de resignació davant de quelcom inevitable. Assenyalarà simplement els fets següents:

- a) Continuen existint grups de persones interessades a augmentar al preu que sigui els seus guanys.
- b) La fabricació d'armes resulta molt rendible per a les indústries que s'hi dediquen, encara que empobreixi la resta de la societat, ja que absorbeix un capital que serviria per produir coses més útils.
- c) Les armes atòmiques són més perilloses que cap altra de les anteriors, ja que poden fer desaparèixer la major part de la humanitat. Cal remarcar el perill imminent que representa l'actual emmagatzemament d'armes atòmiques per part dels dos grans blocs, emmagatzemament falsament argumentat en necessitats defensives d'uns contra els altres. Es poden citar les freqüents declaracions justificatives i d'atac mutu entre EEUU i l'URSS.

5. Com evitar les guerres?

Aquesta ha d'ésser una qüestió oberta, sense cap introducció prèvia per part del professor, el qual es limitarà a moderar el debat entre els alumnes, resumir i treure conclusions.

Un apartat dins d'aquest mateix punt pot ésser: *l'entrada d'Espanya a l'OTAN*. ¿Contribueix aquest fet a evitar la guerra o 'tot el contrari?

Seria convenient citar la quantitat de milions que diàriament li costa a l'Estat espanyol l'entrada a aquest organisme i comparar-la amb d'altres quantitats que es necessiten per a construir coses que veritablement necessita la societat.

B) Comentaris de cançons i poemes antibèlics, els quals es poden fer a les classes de llengua. Com a exemple, reproduïm una cançó xilena:

C) Visió de dues filmacions antibèliques.

Una d'elles, *La amenaza nuclear*, explica la carrera d'armes nuclears al mateix temps que va presentant els diversos tractats entre les nacions per aconseguir un desarmament. Duració: 25'.

L'altra filmació, *Y si no...*, és de dibuixos animats i mostra els beneficis i millores que la societat podria obtenir si els pressupostos d'armament s'apliquessin a les necessitats més elementals. Duració: 8'.

D) Visió de diapositives amb comentaris sonors incorporats on es mostra els desastres de la guerra i de les armes nuclears.²

Polca infantil (Los oficios)

—¿Y tu padre qué hace?

—Mi padre es albañil,
es el más noble de los oficios
pues de él dependen los edificios,
las industrias, los hospitales
y los palacios residenciales.

Mi padre dice
que gracias a eso
a todas partes llega el progreso.
Cuando yo sea hombre
voy a ser como él.

—¿Y tu padre qué hace?

—Mi padre es labrador,
sabe de plantas y de animales
y de cosechas y de frutales
y es un oficio más importante
que hacer palacios como gigantes.

Mi padre dice
que no habría nada
sin que la tierra
fuera sembrada.

Quando yo sea hombre
voy a ser como él.

—¿Y tu padre qué hace?

—El mío es general,
ahora hace tiempo que no lo veo
porque en la guerra tiene su empleo;
él no hace casas ni labra tierras
pues se dedica sólo a la guerra.
Sabe de bombas y bombardeos
que hacen pedazos pueblos enteros;
la última noche que me dio un beso,
estuvo hablando tan sólo de eso;
dice que tiene armas venenosas
que matan todo: hombres y cosas,
mueren los hombres y las mujeres,
pájaros y flores también se mueren,
y hasta los niños también se mueren,
como las madres también se mueren
y los abuelos también se mueren.
Cuando yo sea hombre
NO seré como él.
Cuando yo sea hombre
NO seré como él.
NO, NO, NO.

Grup «Tiempo Nuevo»
(TIEMPO NUEVO - Dicap)

2. Les filmacions a través de vídeo i les diapositives les proporcionarà el centre VIDEOFAC-TORY, Aurora 12, int., tel. 329 84 07, Barcelona-1, el qual a més a més portarà els aparells de vídeo, televisor i projectors. Caldrà convenir el preu.

Les dues filmacions, en pel·lícula de 16 mm, també us les proporcionarà AMICS DE LES NACIONS UNIDES. Aquest organisme les cedeix gratuïtament. Accepta, però, una aportació voluntària.

E) Recull de fotografies i d'altre material per part dels alumnes amb el qual es podrà confeccionar murals i exposicions gràfiques dins de cada escola.

F) Treballs comparatius de dades i xifres de costs de guerra.³

G) Audició de cançons i poemes antibèlics.

Aquesta activitat no consisteix a fer un comentari extens d'aquestes cançons i poemes —com a l'apartat B—, sinó simplement una audició lliure.⁴

H) Tot altre tipus d'activitats que a cada professor se li puguin ocórrer. Moltes d'aquestes activitats sorgiran a conseqüència de les anteriorment exposades. No cal dir que les iniciatives proposades pels alumnes es tindran en compte.

**Grup de treball per la pau
de CCOO**

3. Per trobar documentació, consulteu la versió reduïda de l'Informe del SIPRI, que també us la proporcionarà l'organització AMICS DE LES NACIONS UNIDES.

4. Per tenir una relació de cançons i poemes així com també de llibres de consulta o infantils, revistes i d'altre material àudio-visual, consulteu la separata de «Perspectiva Escolar», núm. 74 (abril 1983), *Educació per a la pau i el desarmament*, bibliografia, publicada per Rosa Sensat.

Aquesta bibliografia també la trobareu, encara que retallada, al «Butlletí dels Mestres», núm. 175 (març 1983), que edita el Departament d'Ensenyament de la Generalitat.

Col·lecció VENTALL

2

Dolors Romero Rectoret
Antoni Amenós Vidal

EL MÓN
SUBTERRANI
INICIACIÓ A L'ESPELEOLOGIA

KETRES EDITORA

Col·lecció VENTALL

EL MÓN SUBTERRANI
per Dolors Romero i Antoni Amenós

El món subterrani ofereix una explicació senzilla i força completa a tres qüestions: on i per què hi ha coves i avencs, com s'hi pot entrar i es poden estudiar, i si hi viuen animals i plantes amb tanta foscor.

Format: 12,5 x 19,5 cm
124 pàgines, 43 il·lustracions
Glossari
Bibliografia

KETRES EDITORA

Diputació 113-115, esc. esquerra, entl.
telèfons 253 36 00 i 253 36 09
Barcelona-15

LES NOVES ESCOLES CUBANES (Les nouvelles écoles cubaines)

FITXA TÈCNICA: 30 diapositives en color.

Material que l'acompanya: Guió de les diapositives en català, francès i anglès.

Propostes de treball:

1. Possibilitats d'utilització.
2. Pautes de diàleg.
3. Notes per a la lectura d'algunes imatges.

Autor: Horst M. Cerni.

Editorial: UNICEF, sèrie núm. 30.

Any:

TEMÀTICA QUE S'HI EXPRESSA:

escola, Model
educació, Model
Cuba
Formació Professional

El guió es centra, quasi exclusivament, en els aspectes de treball professional —especialment agrícola— sense estendre's en els aspectes d'ensenyament intel·lectual.

Les diapositives són il·lustracions dels continguts del guió.

EDAT A QUÈ VA DESTINAT:

(En el guió no hi consta.)
Des de 7è. o 8è. d'EGB, però reelaborant el guió.
Per a educadors i pares.

VALORACIÓ DEL MUNTATGE

Aspectes a destacar:

1. Les imatges són de bona qualitat i, excepte en unes poques (per exemple: 3, 9, 13, 30), il·lustren bé el contingut del guió.

SINOPSI:

El text vol presentar la resposta que el govern cubà de Fidel Castro ha donat al problema de l'educació-ensenyament dels nois i noies cubans.

Aspectes a millorar:

1. Pretén donar una visió de la resposta que es dona al problema educatiu, sense incloure l'aspecte intel·lectual i artístic.

2. Globalment, no deixa d'aparèixer un cert proselitisme que, si bé no invalida la utilització del guió, cal tenir present i evidenciar.
3. No hi ha cap referència —ni en el guió ni en la imatge— de la societat en la qual s'incorporaran aquests alumnes i en funció de la qual són educats.
4. No hi ha cap referència, tampoc, al paper que hi té l'ensenyant.
5. En no haver-hi banda sonora, les diapositives 5, 7, 10, 16, 20, 23 i 30 romandran en pantalla un temps molt breu si el limitem a la lectura del guió. Convindria, doncs, que preveiéssim una música de fons que mantingui l'atenció dels alumnes.
6. La diapositiva núm. 10, amb el guió que la il·lustra, és una mica forçada tenint en compte l'estructura i el desenvolupament del guió. No hi hauria massa inconvenient a suprimir-la, així com el text que li correspon, o bé, suprimint el text, projectar-la al final de l'explicació corresponent a la diapositiva núm. 9, just en llegir-ne la frase de José Martí.
7. La diapositiva núm. 30 hi sobra, perquè no ajuda a clarificar cap situació determinada, ja que en el mapa no hi apareix la localització de les escoles. Si es vol, pot projectar-se al començament com a situació geogràfica del que sentirem i veurem.

Propostes de treball:

1. Com a complement que ajudi a fer més viscut l'estudi de Cuba en l'àrea de Ciències

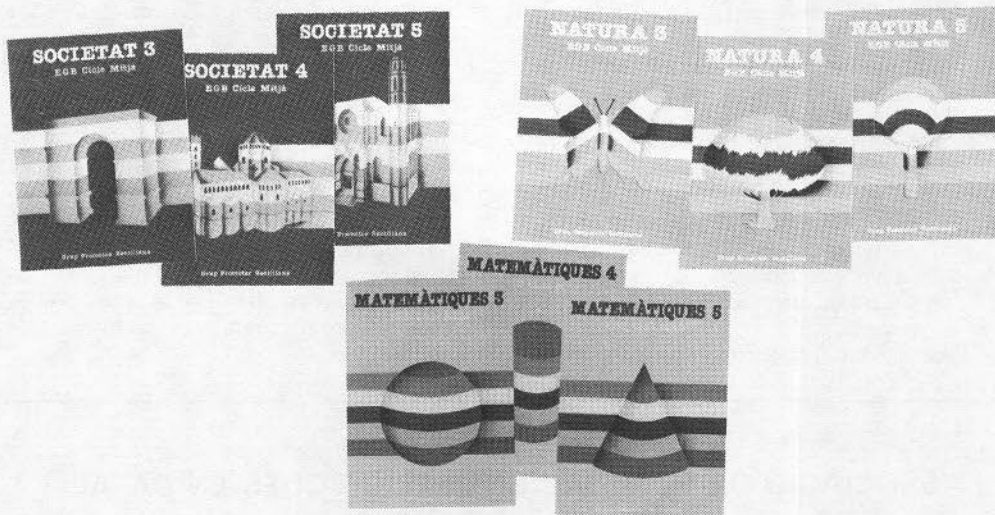
Socials. En aquest sentit no s'haurien de subratllar només els elements referents a l'educació, sinó, sobretot, els que ens visibilitzen per les imatges i l'activitat agrícola de l'illa.

2. Atès que la sèrie remarca molt l'aprenentatge professional i l'activitat útil de la feina que s'hi fa, pot servir-nos de cara a sensibilitzar i a aprofundir la situació dels nois de 7è. i 8è. d'EGB, sobretot en les perspectives que tenen en deixar l'escola.
3. Per aquest mateix motiu, pot ser vàlid de cara a analitzar els plantejaments i respostes que tenim a casa nostra a l'entorn de la FP.
4. Atès que el guió hi és en francès i anglès, pot ser utilitzat per a l'aprenentatge d'aquests idiomes, tant en l'aspecte de comprensió com en el de dicció.
5. De cara a educadors la sèrie pot ajudar no només a conèixer aquesta resposta educativa, concreta, sinó a aprofundir —tot veient-ne les semblances i divergències— en la resposta que es dona a casa nostra. No es tracta de fer simplement un judici de l'educació a les noves escoles cubanes, sinó de veure com aquesta interpel·la el nostre procés educatiu i els elements que hi intervenen.

Advertiment: Si la sèrie la projectem sobre el guió francès o l'anglès, caldrà tenir en compte la numeració assenyalada en el guió en català. Altrament a partir d'aquesta diapositiva núm. 3, el text no es correspon amb la imatge.

CICLE MITJÀ

LLIBRES D'AVUI PER AVUI

Són llibres adaptats a les Orientacions i Programes de la Generalitat^(*).
Els seus continguts, doncs, estan basats en la realitat catalana
com correspon a un ensenyament per Catalunya
i amb una metodologia adequada a les necessitats de l'escola actual.

Els textos de Cicle Mitjà comprenen les quatre àrees bàsiques:
Societat, Natura, Matemàtiques i Llengua.

Dins l'àrea de Llengua s'engloben els llibres de Català
com a primera llengua, amb els corresponents de lectura,
i els llibres d'Iniciació al Català per aquells alumnes
que han iniciat el seu aprenentatge en una altra llengua.

Existeix una edició en castellà
per les àrees de Socials, Naturals i Matemàtiques.

(*) Textos aprovats per la Generalitat amb data del 26 d'abril de 1983.

GRUP PROMOTOR / SANTILLANA

Rambla de Catalunya, 81 - Telef. 93/215 27 20 - BARCELONA-8

PER UN ENSENYAMENT ARRELAT A CATALUNYA

ASSEMBLEA

El dimarts, 7 de juny, es va celebrar l'Assemblea ordinària de l'Associació.

Un cop llegida i aprovada l'acta anterior, es van tractar els tres punts fonamentals de l'ordre del dia:

1. Informe econòmic de l'Associació, que feu el cap d'administració Lluís Vila, comentant i aclarint les entrades i despeses que els assistents tenien detallades en els fulls que se'ls va repartir.
2. Objectius generals i funcionament de l'Escola d'Estiu. Araceli Vilarrasa explicà les línies generals de l'Escola d'Estiu d'enguany, la 18a. en número i que tindrà com a tema general «El treball pedagògic i la seva avaluació», i com a centre de les activitats diverses «La pau i el desarmament».
3. Presentació i elecció dels nous càrrecs

de la Junta Rectora. Només es va presentar una candidatura, la proposada per la Junta Rectora, que va ser aprovada pels assistents amb tres abstencions i cap vot en contra. Així la nova secretària de l'Associació serà Montserrat Oriol, i els nous vocals de la Rectora seran Neus Sanmartí i Mercè Fluvilà.

En els plecs i preguntes es va parlar de les jornades que per al novembre estem organitzant els Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, i del Congrés que en l'àmbit estatal s'està preparant per al desembre, a celebrar a Barcelona.

Es va parlar també de la importància de totes aquestes activitats per a la millora de l'escola i de com caldria implicar-hi més els associats.

ASSOCIACIÓ DE PUBLICACIONS PERIÒDIQUES EN CATALÀ

A primers d'abril d'enguany es va constituir l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català amb l'objectiu —entre altres— de «defensar els interessos dels associats i del conjunt d'aquest tipus de publicacions» i de «promoure la seva presència pública i conjunta».

Inicialment formen part d'aquesta associació: «Crònica», «Foc Nou», «El Correu de la Unesco», «El Món», «Tretze Vents», «Cavall Fort», «Rodamón», «Papers de Joventut», «Serra d'Or», «Guix», «La Terra», «L'Avenç», «Catalunya Cristiana», «Ciència» i les dues revistes de Rosa Sensat, «Infància» i «Perspectiva Escolar».

El primer acte públic que va fer l'Associació va ser muntar una parada unitària, el passat Dia del Llibre, a la plaça de Catalunya de Barcelona.

Esperem que aquesta iniciativa signifiqui un instrument més en el redreçament cultural català.

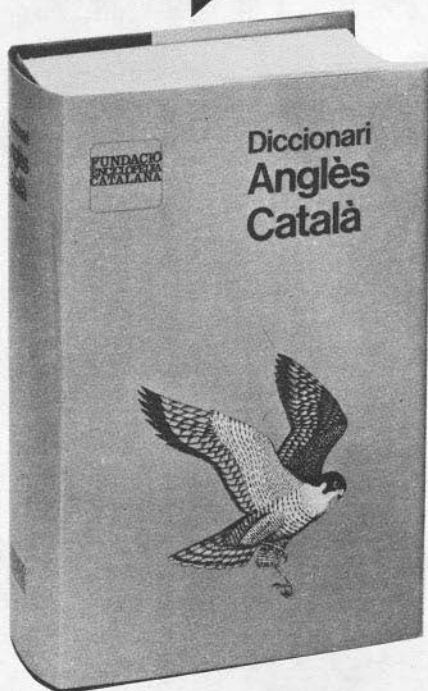

NOVETAT!

Diccionari Anglès-Català

Salvador Oliva i Angela Buxton

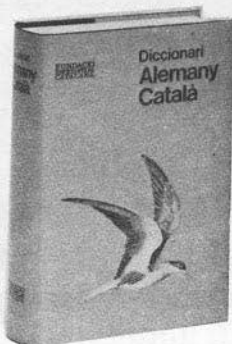
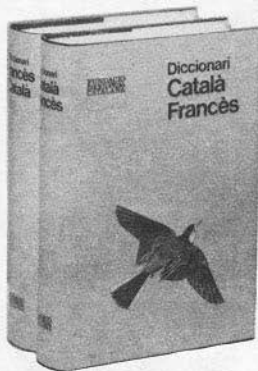

1.110 pàgines, amb introducció gramatical de la llengua anglesa i pronunciació figurada.
1 volum de 14 x 21 cm, enquadernat en tela.

**DE VENDA
A LLIBRERIES**

Amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

ALTRES DICCIONARIS BILINGÜES JA PUBLICATS

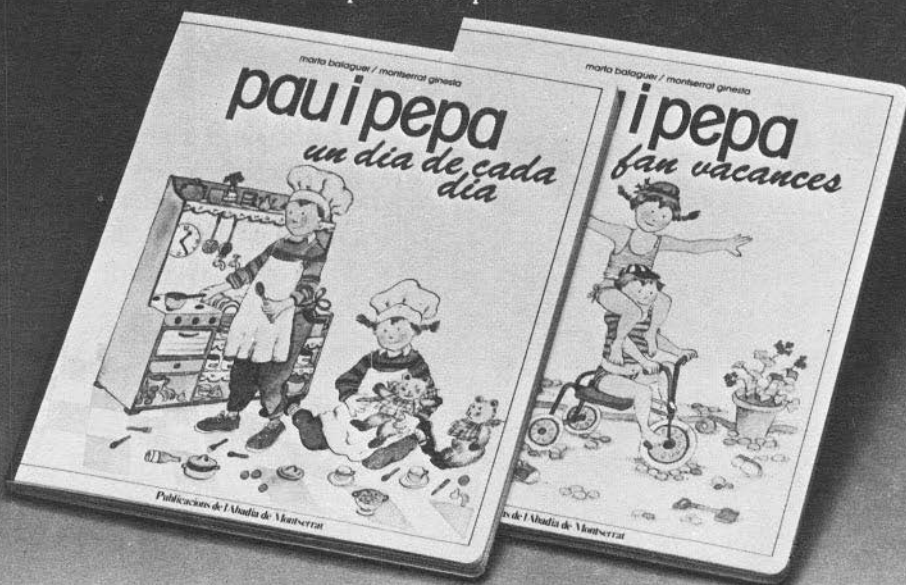
**FUNDACIÓ
ENCICLOPÈDIA
CATALANA**

Enciclopèdia Catalana S.A.
Avgda. Diagonal 357
Barcelona 37. Tel. 207 46 11

Novetat!

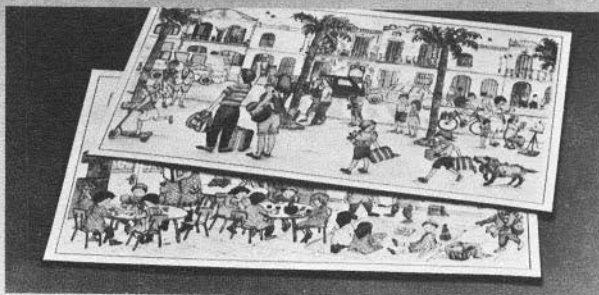

Pau i Pepa és una col·lecció de llibres per als menuts. Ofereix les primeres imatges per a descobrir el món quotidià i també, amb l'experiència dels més grans, permet d'anar aprenent les primeres paraules.

Pau i Pepa
Un dia de cada dia
Marta Balaguer
Montserrat Ginesta

Pau i Pepa
Fan vacances
Marta Balaguer
Montserrat Ginesta

Llibres de cartró plastificat amb material NO TÒXIC

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Distribució: L'Arc de Berà - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
Llull, 10, 14 - Tel. 300 32 51 / 300 33 00 - Barcelona-5

PROGRAMA MOVIMENTS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA

El Ministeri d'Educació ha creat una Comissió per dur a terme el Programa Moviments de Renovació Pedagògica. M. Josep

Udina és un membre d'aquesta Comissió, en aquesta entrevista ens explica els objectius i la tasca concreta que durà a terme.

P.E. — *Com ha sorgit aquesta Comissió?*

M.J.U. — Després de les eleccions generals del 28-O, el ministre d'Educació, José María Maravall, seguint el plantejament del programa socialista, es proposa que el MEC tingui una relació amb els Moviments de Renovació Pedagògica, integrats per mestres que es troben cada dia davant la tasca educativa. El ministre sap l'existència d'aquests moviments i sap també com va ser de positiva per a l'educació la relació que la Primera República va establir amb la Institución Libre de la Enseñanza. Per això creu convenient de donar una importància considerable a aquest tema.

Tal com ja s'ha aant explicant a «Perspectiva Escolar», des de 1978, i per iniciativa de les quatre revistes d'educació que es publicaven llavors a Catalunya («Cuadernos de Pedagogía», «Perspectiva Escolar», «Guix» i «Reforma de la Escuela»), els Moviments de Renovació Pedagògica de l'Estat es reuneixen cada any per tractar diferents temes que afecten a tots. A hores d'ara tenen ja una relació establerta que, per bé que no té forma jurídica té una considerable efectivitat perquè permet un mutu coneixement i intercanvi entre els moviments, que són tan diversos entre ells, però que tenen el gran objectiu comú de treballar des de tots els punts de vista per al

millorament de l'Escola Pública i, per tant, arrelada al medi on es mouen.

La trobada corresponent a aquest curs 1982-83 es feia a primers de febrer, a Salamanca. El nou ministre va ser convidat a la cloenda, acceptà la invitació, i la seva participació va ser molt positiva. Va obrir bones expectatives i atribuï als Moviments de Renovació Pedagògica un paper protagonista en el canvi de l'educació, en la renovació de l'escola des del punt de vista polític i pedagògic.

Per tal de fer efectiu aquest protagonisme, el ministre anuncià la seva intenció de crear una Comissió que, juntament amb els Moviments, haurà d'establir els canals de comunicació entre el Ministeri i ells mateixos. Comissió que, una vegada institucionalitzada la relació, desapareixerà. Aquesta desaparició es preveu cap a finals d'any.

P.E. — *¿Qui forma aquesta Comissió i amb quins criteris ha estat proveïda?*

M.J.U. — Els criteris han estat fonamentalment que les persones que la formin siguin membres dels MRP, considerant que el Ministeri ara com ara no disposa de cap departament capacitat per dur a terme una tasca com la que es proposa. Un altre criteri ha

estat de cercar persones de diferents llocs de l'Estat. La Comissió ha quedat així:

1. Dues persones del Centre: Helena M. Juárez i Aurora Ruiz, d'Acció Educativa, Moviment de mestres de Madrid.

2. Una persona del Nord: José Antonio Fernández Llana, del Colectivo Pedagógico d'Astúries.

3. Una persona del Sud: Roberto Rey, del Colectivo para la Renovación Educativa de Andalucía (CREA), que en aquest moment ha estat nomenat assessor del Ministeri.

4. Dues persones de Catalunya: Marta Mata i M. Josep Udina, totes dues membres de l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

Tres dels sis membres de la Comissió hi treballen a temps ple. Els altres, a temps parcial.

P.E. — *Exactament, ¿quina és la tasca de la Comissió?*

M.J.U. — La Comissió començà a treballar el mes de març amb l'objectiu immediat de visitar tots els MRP abans que tingués lloc la segona sessió de la 5a. trobada de què abans parlàvem, i que es va celebrar a finals d'abril. Aquestes visites, que ens vam repartir els membres de la Comissió, han servit per presentar-nos i posar les bases del nostre treball, així com escoltar tot allò que els mestres volien transmetre.

En definitiva, la tasca de la Comissió és a grans trets:

1. Trobar la manera d'assegurar per als Moviments de Renovació Pedagògica una estabilitat en la seva feina. És a dir, aconseguir que totes les activitats que duen a terme tinguin supervivència política i econòmica normalitzada, tant pel que fa a les Escoles d'Estiu com al treball de l'hivern.

2. Aconseguir que el treball que han fet els MRP, vehiculat a través de l'activitat d'aquest any, es converteixi en material que el Ministeri tingui en compte en totes les seves actuacions; en tot allò que és competència de l'Administració central.

Es pretén que això culmini a finals d'any en una Trobada Extraordinària o Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica, on es reculli la feina realitzada sobre els temes fonamentals de l'educació, des del punt de vista pedagògic i de política educativa. A través del treball de l'any i del Congrés, caldrà també deixar ben clara la relació estable

MRP-Ministeri per tal que els Moviments puguin fer arribar la seva veu en tot allò que creguin convenient, i el Ministeri els consulti sistemàticament.

En aquest sentit treballa la Comissió, cercant fórmules jurídiques i administratives adequades per ajudar els MRP, elaborant models que permetin distribuir amb justícia les subvencions i recollint material treballat pels Moviments per tal d'aportar-lo al Congrés o Trobada.

P.E. — *La relació de la Comissió amb els MRP, ¿com es fa? ¿Directament amb cada un o amb una representació?*

M.J.U. — De la reunió del 30 d'abril - 1 de maig, va sortir-ne una Coordinadora dels MRP per a la relació amb la Comissió. Aquesta Coordinadora està composta per un Moviment per Comunitat Autònoma, elegit per tots els de la comunitat corresponent (Navarra està representada amb el País Basc).

Pel que fa al Moviment Cooperatiu d'Escola Popular (Freinet) és un MRP de base també, però té ja la seva organització interna en l'àmbit de l'Estat. La representació d'aquest Moviment dins el conjunt de tots els de l'Estat és a través del seu òrgan estatal i no a nivell de Comunitats Autònomes com en els altres casos. Així es decidí en una reunió en la qual es tractà el tema.

En la reunió del 30 d'abril - 1 maig va ser elegit també un Secretariat Permanent dels MRP, encarregat de dur a terme en l'aspecte executiu els acords i decisions de la Coordinadora.

La Comissió del programa i la Coordinadora dels MRP hem celebrat ja una reunió, el 20 de maig, en la qual s'han establert les bases per a la recepció de les subvencions. A més, s'han elegit sis MRP que, juntament amb els cinc del secretariat permanent i els sis membres de la Comissió del programa, formaran l'equip organitzador del Congrés de finals d'any.

P.E. — *¿Com es compagina la tasca d'aquesta Comissió, que és a nivell estatal, amb les competències dels diversos Governos Autònoms?*

M.J.U. — La Comissió, com el Ministeri, tenen molt clar que les Comunitats Autònomes en són, d'autònomes. En aquest moment,

només quatre de les disset tenen competències plenes en el camp de l'educació: Catalunya, Galícia, País Basc i Andalusia.

Concretament pel que fa a Catalunya, s'ha parlat amb el conseller Guitart per explicar-li el projecte, i hi ha voluntat de col·laboració per ambdues parts, col·laboració concretada en aquest moment amb Jaume Jorba, cap del Servei de Formació Permanent del Professorat, que en tot moment ens facilita informació per tal que el model d'ajut de la Generalitat a les Escoles d'Estiu serveixi com a punt de partida en l'àmbit de l'Estat.

D'altra banda, en cap moment l'Administració central se saltarà les competències autonòmiques. En aquestes quatre comunitats ara, i en les altres a mesura que vagin tenint competències i recursos, l'Administració central proposarà de signar un conveni amb cada un dels Governos Autonòmics per a l'ajut als respectius MRP.

Pel que fa als Moviments de les Comunitats Autònomes sense competències encara, l'Administració central signarà el conveni directament amb cada MRP, prèvia informació a cada conseller. A mesura que les competències es traspassin, la relació serà a través de cada govern.

P.E. — *¿Llavors vol dir que si un govern autonòmic amb competències no vol ajudar els Moviments, aquests es quedaran sense ajut?*

M.J.U. — Exactament. No es pot ignorar l'autonomia. Però en canvi, allò que sí que es pot fer és aconseguir que els Moviments de Renovació Pedagògica en l'àmbit de l'Estat tinguin força moral suficient per aconseguir que tots els governs autonòmics donin suport als seus MRP.

P.E. — *L'ajut i el suport, ¿comporta alguna cosa més que diners?, o no?*

M.J.U. — Naturalment que sí. Les subvencions són importants per a la supervivència i per al treball continuat, però si aquest treball no es recull per incorporar-lo a la política educativa i a la tasca educativa quotidiana, l'ajut econòmic no tindria raó de ser.

P.E. — *Per donar suport als MRP, per establir aquesta relació estable de què paraves, ¿què exigeix el Ministeri com a contrapartida?*

M.J.U. — L'únic que es demana és que els MRP tinguin una entitat jurídica pròpia, per tal de poder establir una relació sense intermediaris i perquè quedi ben clar que els Moviments de Renovació Pedagògica de base com a tals tenen un paper molt important en la política educativa de l'Estat. I, en conseqüència, demana que facin arribar opinions i suggeriments al Ministeri sobre tot allò que considerin important, i que responguin a les demandes de l'Administració, que consultarà amb els MRP, i també amb altres organismes, allò que farà.

P.E. — *¿Però els MRP podran continuar tenint independència i existint com a entitats o grups autònoms?*

M.J.U. — Exactament això és el que el Ministeri pretén. L'autonomia de cada MRP és tan sagrada com la de cada Comunitat Autònoma. Sense aquesta autonomia deixarien de ser moviments de base i passarien a formar part de l'administració, amb la qual cosa no acomplirien la tasca que el Ministeri els vol donar.

P.E. — *¿Quins trets tenen en comú, els MRP, i quins els diferencien?*

M.J.U. — Allò que els uneix és, com ja hem comentat, la voluntat de renovar l'Escola per a tots, de construir una bona Escola Pública en qualitat i quantitat, objectiu per al qual han nascut tots aquests Moviments, i objectiu també que els dona una ideologia i un llenguatge comuns.

Com a trets diferencials, crec que el més notable és la diversitat en què es troben en el procés històric de cada un. Els uns tenen ja molts anys de rodatge, la qual cosa significa una maduresa com a grup, una importància considerable del treball realitzat i un àmbit d'influència respectable, cosa que els fa tenir una responsabilitat especial en la marxa general dels MRP. D'altres es troben al començament del camí, que no per nou és menys important.

Les diversitats existents, tant pel que fa a l'antiguitat com a la composició dels grups, fan que de vegades hi hagi diferències de visió en alguns aspectes, que enriqueixen els debats i ajuden a avançar en comú.

P.E. — *No hi ha dubte que la proliferació*

de MRP ha estat alguna cosa en la qual Catalunya hi té un paper important. ¿Com es veu això des dels MRP de l'Estat i des de la Comissió del programa?

M.J.U. — És un fet innegable que Catalunya ha estat la mare dels MRP, i això és quelcom que tothom reconeix. Els «pa amb tomàquet» que a les primeres, i no tan primeres, Escoles d'Estiu de Barcelona en Biel Dalmau organitzava cada vespre per a una zona determinada de l'Estat, varen suposar una llavor que després s'ha mostrat molt fructificadora.

Una demostració clara del fet és la proposta, per part del representant a la Coordinadora del País Basc, que el Congrés se celebrés a Barcelona, *en homenatge a Rosa Sensat i reconeixement a l'origen dels MRP i de les Escoles d'Estiu*, proposta que va ser aprovada per unanimitat.

P.E. — *Els Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, que han estat acollits per la Generalitat, sobretot pel que fa a les Escoles d'Estiu, ¿què hi van a guanyar amb les relacions amb l'Administració central?*

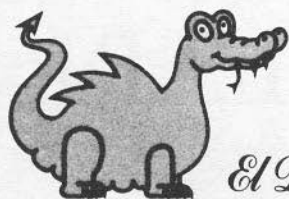
M.J.U. — El que és molt clar, crec, és que

no pot existir un organisme al nivell que sigui, que faci una tasca de promoció de la Renovació Pedagògica i no tingui en compte Catalunya. D'altra banda, s'hi guanya una relació més estreta amb els MRP de l'Estat, tenir una força entre tots que permeti que siguin escoltats a tot arreu i intervenir davant el Ministeri en tot allò que sigui competència seva.

P.E. — *Si aquesta Comissió desapareix com és previst, ¿creus que les relacions Ministeri-MRP continuaran existint o s'aniran morint per manca d'interlocutor?*

M.J.U. — Això és quelcom que depèn de com, entre la Comissió i els MRP, establim els canals i fem la feina d'aquest primer any, que serà decisiu per al futur dels Moviments i de la seva influència davant el Ministeri. Per part del Ministeri, i concretament del ministre en persona, hi ha un gran interès que aquest projecte tiri endavant, per tal de donar les directrius de l'educació partint de les opinions i iniciatives d'aquelles persones que es troben dia a dia amb la realitat de l'escola. Cosa que desitgem que facin també tots els consellers de les Comunitats Autònomes.

Deu contes d'avui als preus d'ahir.

Col·lecció
El Drac Vermell

- 1. El gegant més alt**
Text i il·lustracions: Josep M. Rius «Joma»
- 2. Marta i Miquel**
Text: Josep Vallverdú Il·lustracions: Eulàlia Sariola
- 3. No hi és, se l'han endut**
Text: Maria del Carmen Pallarès Il·lustracions: Roser Rius
- 4. GÜENKEL**
Text: Ricardo Alcántara Il·lustracions: Carme Peris
- 5. Dos cargols**
Text: Jorge Zentner Il·lustracions: Horacio Elena
- 6. L'elefant Covard**
Text: Apuleyo Soto Il·lustracions: Arcadio Lobato
- 7. El venedor d'ombres**
Text: Cristina Fernández Cubas Il·lustracions: Montserrat Clavé
- 8. El secret de la llacuna**
Text: Gloria Cecilia Díaz Il·lustracions: Lluisa Jové
- 9. A una mà el sol i a l'altra la lluna**
Text: Mercé Canela Il·lustracions: Celedonio Perellón
- 10. El gegeni**
Text: Fernando Alonso Il·lustracions: Vivi Escriba

Una interessant col·lecció de contes d'autors i il·lustradors del país amb temes d'ecologia, ciència ficció, genis, sirenes i follets... que encisaran els nens i els descobrirà el plaer de llegir.

El Drac Vermell ARGOS VERGARA

El Drac Vermell ARGOS VERGARA

El Drac Vermell ARGOS VERGARA

El Drac Vermell ARGOS VERGARA

El Drac Vermell ARGOS VERGARA

El Drac Vermell ARGOS VERGARA

ARGOS VERGARA

argos·vergara

NOVETATS PARVULARI

Bon dia, escola

Collecció «Pensament i llenguatge». Collecció d'imatges i textos per a jugar i aprendre. A partir de 3 anys. Ensenyament globalitzat. Edició en català i castellà.

La collecció consta de tres carpetes amb sis llibres cada una, fulls de cartolina amb imatges troquelades i una guia per al mestre.

Textos: Maria Martínez. *Il·lustracions:* Carme Solé.

Gatet, mixet

(1r. bloc)

Material per treballar d'una manera progressiva la comprensió i l'expressió oral a parvulari.

Cada bloc consta de sis contes, material per al nen i guia per al mestre.

Autors: Mercè Abeyà, Àngels Prat, Fina Rifà.

Lletra grossa

Primeres lletres treballades a poc a poc i amb ordre de dificultats és el que ve a substituir la tradicional «cartilla». Aquest material pot ser utilitzat a partir de primera etapa de Parvulari fins a primer d'EGB, segons nivells. Edicions en català i castellà.

Text: Rosa Armangué. *Il·lustracions:* Sílvia Vila.

Publicacions en: **CATALÀ-CATALÀ MODALITAT BALEAR
CASTELLÀ-GALLEC i BASC.**

Editorial Casals S.A.

Casp, 79. Barcelona-13. Tels. 245 72 03 - 04

EL SERVEI DE DOCUMENTACIÓ PEDAGÒGICA DE L'INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ

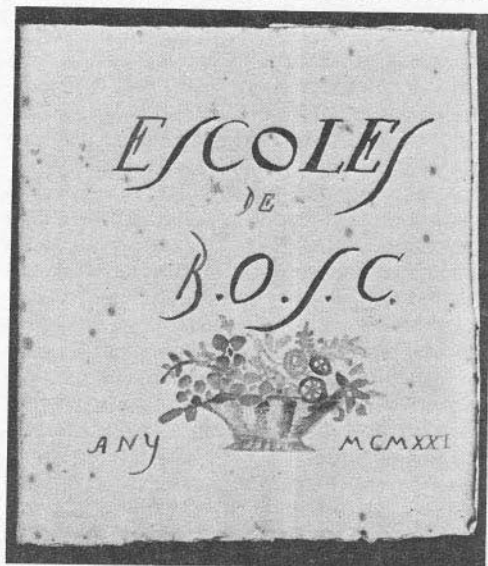
En un intent de col·laborar en el procés de recuperació de la nostra història pedagògica, l'Àrea d'Ensenyament de l'Ajuntament de Barcelona ha actuat en el màxim nombre de camps possible. Així ha participat en l'edició de treballs d'investigació de temes històrico-educatius; ha posat el nom de pedagogs catalans a les noves escoles de la ciutat, la qual cosa ha impulsat els seus mestres cap a l'estudi d'aquests personatges; ha organitzat un gran nombre d'homenatges, commemoracions d'aniversaris, etc. que han estat mostres ciutadanes plenes d'emoció però també de rigor científic en els seus plantejaments. Ara bé, l'aspecte que podríem considerar més permanent i que es concreta en un marc físic determinat és la creació del *Servei de Documentació Pedagògica de l'Institut Municipal d'Educació*.

Aquest Servei, inaugurat oficialment el 22 de desembre de 1982, té una doble funció: d'una banda la de buscar, conservar i incrementar el material relacionat amb la vida escolar, per tal d'enriquir el seu fons i, a la vegada, vetllar perquè la documentació històrica escolar no es deteriori o resti arraconada. L'altre funció que el Servei de Documentació pretén és la de ser un centre de treball des del qual s'impulsin actes ciutadans de reconeixement i homenatge, mostres del material i, també, un nucli de recerca i investigació del nostre passat pedagògic.

El Servei de Documentació oferirà un servei d'informació que permeti controlar (catalogat, fixat) el material existent a la ciutat i per la resta de Catalunya, fent, així, la tasca dels investigadors més assequible, atès que el fons històric del Servei arriba fins a la Llei General d'Educació de l'any 1970.

Ara bé, ¿què pot trobar el mestre, l'investigador en la seva visita al Servei?

El mobiliari escolar constitueix el bloc més voluminós de l'actual fons. Està compost per una sèrie de pupitres (de diversos models i èpoques), de taules (individuals i de grup), cadires, taula i cadira del mestre, pissarres, penjadors de roba, estufes, armaris, etc. Tot

aquest material permet reconstruir l'ambient físic d'una classe de començaments de segle o d'una taula de parvulari dels anys trenta amb una organització espacial més adient a la pedagogia del moment.

Un interessant complement d'aquest material són els dibuixos, catàlegs, etc. que justifiquen mesures i formes, lligades a la normativa vigent.

Per a l'estudi de l'evolució de l'espai escolar, és fonamental la documentació referent als plànols de les escoles, dels quals el Servei disposa d'un nombre important, especialment dels anys en els quals les escoles estatals de la ciutat es projectaren des de la ciutat.

Ara bé, un cop configurat aquest marc físic de l'escola, cal veure quins elements relacionats directament amb les tasques realitzades a l'aula s'han conservat. En primer lloc cal tenir en compte el paper important dels quaderns i treballs de classe. Els quaderns reflecteixen no tan sols el tipus de pedagogia que s'aplicava, sinó també la ideologia dominant de la societat en la qual estava inserta l'escola: els temes com l'educació cívica (a les escoles del Patronat), la consciència nacional de l'Espanya tradicional (a les escoles dels anys quaranta), la mitificació de certs personatges (polítics, escriptors, sants, etc.), així com l'evolució, tant de la grafia com del llenguatge emprat, exemplaritzen el camí de l'escola a Catalunya.

El fons més important en aquest sentit són els quaderns procedents de les escoles del Patronat Escolar, on, a més dels aspectes que hem esmentat abans, hi podem veure altres temes com el contingut de les diverses matèries, la importància donada a la presentació acurada del treball i, també, el tractament donat al tema de la utilització indistinta del català i el castellà, seguint els punts de l'anomenat Decret de la llengua de 29 d'abril de 1931, signat per Marcellí Domingo.

També els treballs procedents de les escoles Montessori de Barcelona són un fons interessant quant a la utilització del material sensorial, del llenguatge i de la matemàtica. Dibuixos procedents, no tan sols de les escoles de la ciutat, sinó també fruit de l'intercanvi amb altres països, quan la doctora Montessori vivia a Barcelona: la similitud de tots ells palesen l'extensió del mètode i la seva utilització semblant arreu del món.

El bloc que fa referència als complements emprats a l'escola en les diverses matèries, formen, també, un conjunt interessant d'entre el fons del SPD.

Material dels laboratoris de física, química i ciències naturals.

Esferes terràquies, planisferis, mapes murals d'arreu del món.

Làmines didàctiques.

Jocs de mesures.

Herbaris, animals dissecats.

Tinters de ceràmica realitzats a l'escola o per a l'escola, plomes, plomins, papers assecants.

Una gran col·lecció de vistes fixes en vidre, de diversos temes —ciències naturals, història, escultura, pintura, arquitectura— emprades a totes les escoles depenents de l'Ajuntament de Barcelona.

Forns per coure ceràmica, peces treballades pels nens, els estris adequats per treballar el fang.

Tot aquest gran bloc de materials diversos és indispensable per a les exposicions o mostres públiques de les col·leccions del Servei.

La preocupació que els mestres catalans han demostrat envers els hàbits per a la higiene personal dels seus alumnes, així com el fet de fer de l'acte de menjar una lliçó, es reflecteixen en uns materials insòlits en altres serveis com el nostre arreu d'Europa.

Podem esmentar, a títol de mostra, un armari fet a la mida dels nois en el qual els alumnes de l'Escola de sords-muts de Barcelona guardaven el got i el raspall per a rentar-se les dents, els estris per tenir una taula ben parada: estovalles i tovallons blancs, coberts, soperes, plats, etc.

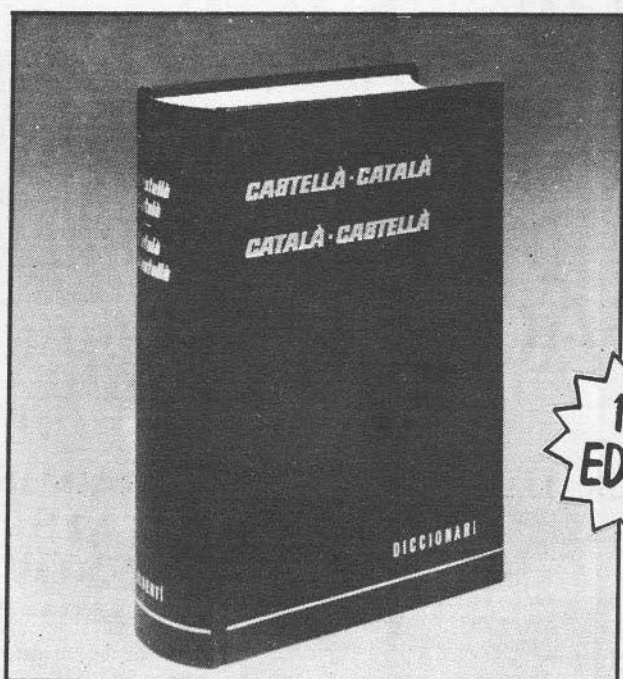
El llibre de text és un element clau per tal de poder esbrinar quines han estat les ideologies que la societat ha volgut transmetre a l'escola, i de les metodologies emprades tant a través de les diverses opcions científiques com en d'altres temes de ciències socials, la llengua, etc., on la intenció és encara més evident. L'estudi del gran nombre de llibres de coneixement i d'imaginació que componen la biblioteca del Servei de Documentació permeten exemplaritzar idees diverses per tal d'enriquir els treballs de recerca.

Val a dir, doncs, que com s'ha dit al llarg d'aquest escrit, l'estudi del fons documental del servei permetrà tant l'estudi dels tipus de pedagogia utilitzats (les lliçons, els tipus de continguts, les matèries), o els mètodes emprats (Montessori, Decroly, ensenyament del nen sord), com de la ideologia de l'educació en una societat o en un moment determinat (llengua, l'educació de la dona, els textos, etcètera).

Aquesta explicació del material del Servei de Documentació de l'Institut Municipal d'Educació no pretén ser exhaustiva del seu fons. Hi ha temes que ni s'han esmentat, com podria ser l'educació de la dona, el joc i la joguina a l'escola, l'educació familiar i d'altres. Aquestes ratlles són tan sols un suggeriment per tal que mestres i estudiosos del nostre passat pedagògic s'interessin en la consulta directa d'uns documents que foren els protagonistes, junt amb els nostres avis, de la història de l'escola a Catalunya. El seu estudi ens permetrà entendre que l'educació és una realitat històrica, i que, en aquest passat, és on trobarem els elements dels quals està format el present: això ens donarà una dimensió que pot fer més enriquidor el treball diari.

Mariona Ribalta
Institut Municipal d'Educació

Diccionaris ALBERTÍ

Castellà-Català Català-Castellà *Gros* *2.400 ptes.*

Castellà-Català i Català-Castellà *Mitjà*
5.ª edició, 975 ptes.

Castellà-Català i Català-Castellà *Petit*
5.ª edició, 650 ptes.

Diccionari de la Llengua Catalana
9.ª edició, 750 ptes.

ALBERTÍ·Editor
Trafalgar, 76 Barcelona 10

FUNDACIÓ
JAUME I

Premis BALDIRI REXACH

1982-83

JURAT

En aquesta convocatòria 1982-83, el Jurat dels Premis Baldiri Rexach, ha estat integrat per:

Carme Alcoverro	Rosa Boixaderas
Maria Rosa Caballé	Miquel Reniu
Josep Chalmeta	Irene Rigau
Elena Esteva	Josep M. Torres
Josep González-Agàpito	

PREMIS A LES ESCOLES

10 premis de 300.000 pts. cadascun.

COL·LEGI PÚBLIC MOSSÈN ALBERT VIVES,
de la Seu d'Urgell (Alt Urgell)

Per la dinamització entre les escoles de la comarca de la renovació pedagògica i catalanitat, així com per la tasca de normalització dins de la pròpia escola.

BRESSOLA. ESCOLA CATALANA D'ARGELERS,
d'Argelers de la Marenda (Rosselló)

Pel seu esforç de normalització de la cultura catalana en l'ensenyament primari en una situació força difícil com és la del Rosselló.

ESCOLA ENXANETA, de Valls (Alt Camp)

Per l'antiguitat de la seva tasca en l'ensenyament en català i la seva contribució al millorament de la qualitat pedagògica.

COL·LEGI PÚBLIC «GAZIEL»,
de Sant Feliu de Guixols (Baix Empordà)

Per haver-se destacat, des de fa anys en el millorament educatiu i en la catalanització dins el camp de l'ensenyament públic de les comarques gironines.

ESCOLA GARBÍ, d'Esplugues de Llobregat (Barcelonès)

Per la seva tasca integradora de la cultura catalana així com per la continuïtat de l'obra pedagògica creada per Pere Vergés a l'Escola del Mar.

ESCOLA JOANOT ALISANDA,
de Sabadell (Vallès Occidental)

Per la seva contribució a la normalització lingüística i cultural en un medi preferentment castellanoparlant, tot i les dificultats materials que ha hagut d'afrontar.

ESCOLA ORLANDAI, de Barcelona (Barcelonès)

Tant per la seva tasca actual com per ser una de les escoles pioneres que en els seixanta reemprehgueren la tradició pedagògica catalana.

ESCOLA PARROQUIAL DE SANT MEDIR,
de Barcelona (Barcelonès)

Situada al barri de Sants amb molts alumnes de famílies castellanoparlants, ha aconseguit una alta qualitat d'ensenyament i catalanització, malgrat la senzillesa de mitjans.

ESCOLA VEDRUNA, de Barcelona (Barcelonès)

Com a testimoni d'escola de religioses que ha sabut, dins un ambient poc atès, realitzar una difusió de la llengua i la cultura catalanes a través de l'ensenyament.

COL·LEGI PÚBLIC VERGE DEL SÒL DEL PONT,
de Roda de Ter (Osona)

Per l'esforç del seu equip de mestres en pro de la catalanització de l'escola i del millorament educatiu.

PREMIS ALS MESTRES

1 premi de 100.000 pts.
i l'edició del treball premiat.

**FONÈTICA, FONOLOGIA
I ORTOGRAFIA CATALANES.**

Programació i exercicis per als continguts de fonètica de BUP i COU, de Jordi CARRERAS DE CABRERA, Josep COMAS I CAUSSA i Josep PI I MALLARACH.

ACCÈSSITS de 50.000 pts. cadascun.

- 1r. PROGRAMACIÓ DE CIÈNCIES NATURALS.** 7è. i 8è. d'EGB, de Joan FORNER I LLOPIS i Josep PINTÓ I FUSALBA. El Jurat recomana la seva publicació.
- 2n. LES CIÈNCIES SOCIALS A L'ESCOLA.** Programació del cicle mitjà, del Grup de Treball de l'Alt Camp.
- 3r. PAÏSOS CATALANS,** de Núria TORRAMADÉ I RIBAS.
- 4t. PISTES PER A UNA RECERCA.** L'àrea de religió al BUP, de Josep M. BOIX-MASRAMON.

ACTES DE LLIURAMENT

Premis a Escoles i Mestres:

divendres 10 de juny, a les 7,30 del vespre, a Òmnium Cultural, carrer Montcada, 20, Barcelona.

Premis als Alumnes:

diumenge 12 de juny al Casal de l'Espluga de Francolí (Conca de Barberà).

PREMIS ALS ALUMNES

30.000 pts. en llibres catalans cadascun.

1a. ETAPA D'EGB

1. **POBLET.** Alumnes de 2n.
Escoles Alba, de Lleida.
2. **HISTÒRIA DE BARCELONA.
EL RIU LLOBREGAT.** Alumnes de 3r.
Escola Lourdes, de Barcelona.
3. **RIUADA I ROTURA DE LA PRESA
DE TOUS.** Alumnes de 2n.
Col·legi Públic de Sumacàrcer, de Sumacàrcer.
4. **EL MEU PAÍS CATALUNYA.**
Alumnes de 5è.
Escola Nostra Senyora del Carme, d'Artés.
5. **LA TARDOR.** Alumnes de 1r., 2n. i 3r.
Escola Graduada Mixta, de Sant Cugat
de Sesgarrigues.
6. **INUNDACIÓ.** Alumnes de 3r.
Col·legi Sagrada Família, de Les Escaldes
(Andorra).
7. **EL LLIBRE D'ARGENTONA.**
Alumnes de 4t.
Escola Pública d'Argentona, d'Argentona.
8. **ESTUDI DEL BAIX CAMP.** Alumnes de 3r.
Escola Pública «Ciutat de Reus», de Reus.
9. **POBLACIÓ I INDÚSTRIA
DE CATALUNYA.** Alumnes de 5è.
Escola Flama, de Manresa.
10. **PRESA DE CONSCIÈNCIA D'UN
POBLE.** Alumnes de 3r.
Escola Oms i de Prat, de Manresa.
11. **FITXER DE PLANTES DELS VOLTANTS
DE LA POBLA DE LILLET.** Alumnes de 5è.
Centre Públic Lillet A. Güell,
de La Pobla de Lillet.

2a. ETAPA D'EGB

1. **L'OLI.** Alumnes de 6è.
Escola Pública de Figols d'Organyà,
Figols d'Organyà.
2. **EL VALLÈS.** Alumnes de 6è.
Institució Pere Vergés, de Badalona.
3. **ELS ESCUTS DE REUS.** Alumnes de 6è.
Escola Montsant, de Reus.
4. **LA LLUNA CAMALLARGA.**
Alumnes de 7è.
Escola Reina Violant, de Barcelona.
5. **EL NOSTRE ENTORN.** Alumnes de 7è.
Agrupació Escolar Sant Adrià,
de Sant Adrià de Besòs.
6. **DICCIONARI IL·LUSTRAT DE DITES
I FRASES FETES DELS PESCADORS DE
TORREDEMBARRA I JOCS PERDUTS
A TORREDEMBARRA.** Alumnes de 8è.
Col·legi Públic Antoni Roig,
de Torredembarra.
7. **OFICIS TRADICIONALS DE LA SELVA
DEL CAMP.** Alumnes de 8è.
Col·legi Públic Gil Cristià,
de La Selva del Camp.
8. **SANT MARTIRIÀ I BANYOLES.**
Alumnes de 8è.
Col·legi Verge del Remei, de Banyoles.
9. **SEXUALITAT.** Alumnes de 8è.
Escola Cooperativa El Turó,
de Montcada i Reixach.
10. **QUÈ ÉS L'AIGUA?** Alumnes de 8è.
Escola Proa, de Barcelona.
11. **ELS PRONOMS.** Alumnes de 8è.
Escola Arrel, de Barcelona.
12. **EL CENTRE DE LECTURA DE REUS.**
Alumnes de 8è.
Escola Montsant, de Reus.

BUP, COU i FP

1. **TREBALL SOBRE TIRANT
LO BLANC.** Alumna de COU.
Escola Frederic Mistral, de Barcelona.
2. **SANT BENET DE BAGES.**
Cooperativa d'Ensenyament Paidós,
de St. Fruitós de Bages. Alumne de COU.
3. **SANT PERE DE RODA, MONUMENTAL
ROMÀNIC.** Alumne de COU.
Col·legi Gresol, de Terrassa.
4. **EL PARLAR DE TOGA I LES SEVES
SEMBLANCES AMB EL CATALÀ.**
Alumne de 3r. de BUP.
Escola Roig-Tesalia, de Barcelona.
5. **LA REVOLTA D'EN
JORDI FRAGINALS.** Alumne de 3r. de BUP.
Col·legi La Salle, de Manresa.
6. **ESTUDI DEL LLENGUATGE
PERIÒDIC, PUBLICITARI I DEL
CÒMIC.** Alumnes de 2n. de FP
Institut Politècnic de Formació Professional
«Comte Rius», de Tarragona.
7. **SANTA FE DEL MONTSENY.**
Escola Tècnica Professional d'Hostafrancs,
de Barcelona.
8. **EL MÓN FEUDAL I L'ART ROMÀNIC.**
Alumnes de 3r. de BUP.
Col·legi Homologat St. Ramon, de Cardona.
9. **HISTÒRIA DE CATALUNYA A TRAVÉS
DE LA SEVA NOVEL·LA HISTÒRICA.**
Guió per video.
Alumnes de 3r. de BUP i COU.
Institut Nacional de Batxillerat Gaudi,
de Reus.
10. **RECALL DE GOIGS D'URGELL.**
Alumnes de 3r. de BUP.
Col·legi Sant Josep, de Tàrraga.
11. **FÍSICA NUCLEAR.**
Escola Tècnica Professional d'Hostafrancs, de
Barcelona.
12. **LES ELECCIONS.**
Alumnes de 3r. de BUP.
Col·legi Nostra Senyora del Carme,
de Ripoll.

LLEI DE CENTRES DOCENTS EXPERIMENTALS

APROVADA PEL PLE DEL PARLAMENT EN SESSIÓ TINGUDA
EL DIA 7 D'ABRIL DE 1983

El moviment de renovació pedagògica que s'ha anat produint a Catalunya tot al llarg d'aquest segle, sia patrocinat públicament en els curts períodes que hi eren propicis, sia portat privadament sota el pes de circumstàncies molt adverses, i fins perseguit, és el resultat del treball personal i en equip de molts mestres de tots els nivells i totes les modalitats de l'ensenyament.

L'experimentació educativa seriosament plantejada, realitzada i compartida amb altres escoles i grups locals, comarcals i professionals en general —la qual experimentació també ha estat contrastada i difosa a l'escola en general—, és la força que impulsa aquest moviment i el model de treball que ell mateix té i proposa a totes les escoles en la recerca de la qualitat educativa.

Un dels objectius prioritaris de l'Administració educativa és el millorament constant de la qualitat de l'ensenyament. L'aconseguint d'aquest objectiu és dificultat, però, per moltes i diverses qüestions, de vegades generades per la mateixa dinàmica educativa. La constatació que no hi ha cap mètode educatiu que s'adapti a tots els alumnes i els avenços científics, tècnics, culturals i socials, que exigeixen una revisió i una adequació dels sistemes educatius, etc., són aspectes que evidencien suficientment que és imprescindible un treball constant de recerca, d'experimentació i de formació permanent del professorat.

L'Estatut de Catalunya, que reconeix a la Generalitat competència plena en matèria d'ensenyament, permet al Parlament de regular i establir aquest marc jurídic per a la innovació educativa i els centres experimentals tan necessaris per a la millora de l'ensenyament.

En aquesta línia, cal potenciar centres experimentals de diferents tipus, que puguin oferir alternatives a l'escola actual, mitjançant l'experimentació de nous plans d'estudi i de programes de diverses àrees i de diversos nivells educatius, de nous mètodes i tècniques educatives i amb materials didàctics diversos, així com mitjançant l'anàlisi de noves formes organitzatives i d'administració de centres.

Cal, a més, que aquest treball d'experimentació, que s'ha de desplegar en els mateixos centres escolars, sigui orientat i avaluat per l'Administració educativa o per institucions que entre llurs tasques tenen encomanada la recerca educativa. D'aquesta manera es podrà garantir que els programes d'investigació i l'experimentació són analitzats d'una manera continuada, que se'n divulguen els resultats i que se n'estudia la possible generalització.

En aquest context, com a resposta necessària a la problemàtica plantejada, es dicta la present Llei reguladora dels centres docents experimentals.

L'article 21 de la Llei Orgànica 5/1980, del 19 de juny, per la qual es regula l'Estatut de Centres Escolars, contempla els centres experimentals com a centres docents dedicats a la investigació i l'experimentació educatives clarament diferenciats dels centres docents de règim general. Per bé que la redacció d'aquest article no permet de deduir que les funcions que corresponen als centres experimentals no són traslladables als centres de règim general, sembla oportú de fer ús de l'habilitació establerta en la Disposició Addicional Tercera de l'esmentada Llei, per tal de modificar i substituir l'article 21 esmentat i d'establir així legalment que la investigació i l'experimentació educatives són tasques normals dels centres docents creats amb aquesta finalitat expressa i que l'experimentació educativa es fa també normalment en els centres docents ordinaris.

Són objecte d'aquesta Llei l'orientació i la canalització als centres docents de Catalunya de la investigació i l'experimentació educatives en els diversos nivells de pre-escolar, educació general bàsica, educació especial, batxillerat, formació professional i ensenyaments especialitzats. Aquesta orientació ha de respondre sempre a les exigències reals del sistema educatiu per tal de col·laborar a millorar la qualitat de l'ensenyament.

D'acord amb aquesta Llei, només poden ésser considerats com a experimentals els centres docents que tenen un programa d'investigació o experimentació establert.

Aquesta Llei institueix tres menes de centres:

Els centres experimentals de règim especial.
Els centres experimentals de règim ordinari.
Els centres classificats de pràctiques, per a la formació del professorat dels nivells no universitaris.

Tots aquests centres poden tenir per titulars persones privades o públiques.

Actualment l'Administració no té prou centres experimentals exclusius per aprofundir l'estudi del sistema educatiu i escometre així un programa ampli d'innovació educativa, que també comportaria la formació del professorat adequat. La dotació insuficient dels centres experimentals actuals fa que sigui prioritari —i amb aquesta finalitat s'estableix un manament legal— de readaptar els que ja hi ha abans de crear nous centres de règim especial. D'altra banda, aquesta Llei ofereix la possibilitat de crear centres experimentals públics de règim especial a partir de la transformació de centres ordinaris, que és una solució molt més viable en termes pressupostaris.

Igualment, aquesta Llei, amb la finalitat de paliar dificultats existents i atès que un projecte no es pot realitzar satisfactòriament si no es disposa dels mitjans personals i materials necessaris en cada cas, estableix que l'Administració ha d'assignar les dotacions suficients per a l'execució del programa en els centres de què és titular i fa possible la subvenció de programes experimentals de centres privats.

Per bé que s'estableix que l'Administració és l'únic responsable de la generalització o aplicació de les experiències a tots els centres docents o una part d'aquests, la valoració dels projectes d'investigació o experimentació és feta per una Comissió.

En resum, la Llei regula:

a) La investigació i l'experimentació en el sistema educatiu a partir del treball pedagògic fet pels professors i de la tasca educativa complerta en els centres docents.

b) El marc jurídic dels centres educatius a fi d'efectuar un treball d'experimentació i d'aconseguir una millora del conjunt del sistema educatiu.

TITOL I

Disposicions generals

Article 1

Els centres experimentals tenen per objec-

te prioritari de fer investigacions i experiències encaminades a introduir nous mètodes, tècniques i programes de les diverses matèries i els diversos nivells educatius, així com a introduir diversos tipus de material didàctic i noves formes organitzatives i d'administració dels centres. També col·laboren en la realització de les pràctiques docents del professorat en formació i en exercici i tenen cura, en general, de qualsevol altre aspecte tècnico-pedagògic que pot contribuir a millorar l'eficàcia i la qualitat de l'ensenyament.

Article 2

Els centres experimentals estenen llur acció als nivells d'educació pre-escolar, educació general bàsica, educació especial, batxillerat, formació professional, ensenyaments especialitzats i educació d'adults i a la formació, inicial i permanent, del professorat d'aquests nivells.

Article 3

Perquè un centre, tant de règim general com de règim especial, pugui ésser qualificat de centre experimental cal que gaudeixi de les facultats acadèmiques corresponents i tingui un programa d'investigació o experimentació, d'acord amb el que estableix aquesta Llei.

Article 4

Els centres experimentals poden desenvolupar programes d'investigació i experimentació d'una o de diverses matèries, àrees, cursos o cicles i d'un o de diversos nivells educatius —modalitat que es pot aplicar en un o en diversos centres, així com en una o en diverses localitats—, i també un programa global de centre.

Article 5

Els centres experimentals són públics, quan tenen per titular el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, o privats, quan el titular n'és qualsevol altra institució, entitat o persona pública o privada.

Els centres experimentals públics són creats o autoritzats en la forma que assenyalen els articles que segueixen, i són adscrits, als efectes del que determina aquesta Llei, al Departament d'Ensenyament, a un centre d'ensenyament universitari o a una institució investigadora pública.

Els centres docents privats són autoritzats,

quant a llur funcionament com a centres experimentals, pel Departament d'Ensenyament. La qualificació de centre experimental va sempre vinculada al desenvolupament de l'experiència o investigació. Per a poder acomplir una experiència d'investigació, els centres docents privats han de presentar el programa corresponent al Departament d'Ensenyament perquè l'aprovi.

Article 6

L'Administració ha de donar prioritat a la investigació i l'experimentació en els centres públics.

Article 7

L'Administració ha de dotar els centres experimentals públics dels mitjans necessaris per a acomplir els programes aprovats i, especialment, de personal suficient mentre durarà el desenvolupament del programa i dels mitjans pedagògics i didàctics per a dur-lo a terme.

Les previsions de necessitats i de dotacions del personal, de serveis generals i d'altres que estiguin determinades per la concreta organització dels centres s'han de fixar i renovar anualment d'acord amb les necessitats del programa.

Article 8

L'Administració pot subvencionar la realització de programes en els centres experimentals privats, cenyint-se als crèdits presupostaris consignats amb aquesta finalitat.

Article 9

L'Administració pot reconèixer al professorat dels centres regulats per la present Llei els mèrits pedagògics que es determinaran per reglament.

TÍTOL II

Classificació i règim jurídic dels centres experimentals

Article 10

Els centres experimentals es classifiquen, atenent a llur règim, en:

1. Centres experimentals de règim especial (CERE).
2. Centres experimentals de règim ordinari (CERO).

3. Centres classificats de pràctiques (CCP) per al professorat en formació i en exercici.

Article 11

Els CERE són centres dedicats específicament a la investigació i l'experimentació educatives com a projecte global de centre.

Article 12

Els CERE públics, tant si són implantats de nou com si provenen de la transformació de centres de règim ordinari, són creats i suprimits, com a centres experimentals, per decret del Consell Executiu. El Departament n'ha d'aprovar sempre prèviament el projecte de programa d'investigació o experimentació.

Poden tenir un règim administratiu propi, que ha d'ésser determinat per decret, atenent a criteris de flexibilitat, quant a l'organització, el personal, el funcionament i els mòduls.

Article 13

L'autorització per al funcionament dels centres experimentals de règim especial privats es fa per decret. Juntament amb la sol·licitud d'autorització, cal que el Departament d'Ensenyament aprovi el projecte de programa global d'investigació o experimentació.

Poden tenir un règim administratiu propi, que s'ha de determinar per decret, atenent a criteris de flexibilitat, quant a l'organització, el personal, el funcionament i els mòduls.

Article 14

1. Els centres annexos als centres de formació del professorat (escoles i facultats universitàries) són centres de règim especial destinats a les pràctiques del professorat en els quals es poden fer experiències i investigacions psicopedagògiques i didàctiques.

2. L'Administració regula el marc jurídic d'aquests centres i estableix els criteris específics per a l'accés del professorat.

Article 15

Els CERO són centres de règim general que, autoritzats pel Departament d'Ensenyament, poden desplegar, en un o en diversos cicles, cursos o àrees, investigacions i experiències educatives determinades o contrastar investigacions i experiències fetes o iniciades en els CERE.

Article 16

L'ordre d'autorització dels CERO ha d'especificar l'àmbit de l'experiència que efectuaran i el període de temps indicatiu per a dur-la a terme.

Article 17

El Departament d'Ensenyament pot autoritzar, amb l'informe previ de la inspecció, les variacions en el règim de les unitats escolars, dels grups o dels nivells afectats pel programa experimental que calen per a dur-lo a terme i pel temps d'execució previst.

Article 18

Els CCP són centres docents de règim ordinari, públics i privats, en els quals es desenvolupen les pràctiques d'ensenyament establertes legalment per al professorat en formació dels diversos nivells educatius no universitaris, en coordinació amb els centres de formació del professorat.

S'han de determinar per reglament les diverses modalitats d'aquestes pràctiques, així com les relacions entre aquests centres i els de formació del professorat per tal d'assegurar-ne la col·laboració pedagògica.

Article 19

Els centres docents públics de règim ordinari autoritzats com a centres classificats de pràctiques han de percebre de l'Administració les ajudes necessàries, que oportunament es determinaran, per a efectuar amb eficàcia les pràctiques del professorat.

Els CCP privats que ho sol·licitin podran percebre una ajuda de l'Administració pel mateix concepte, d'acord amb els criteris establerts per reglament.

TÍTOL III

Programes d'investigació i d'experimentació

Article 20

El Departament d'Ensenyament ha de fer públics periòdicament els criteris de prioritat que aplicarà als programes d'investigació i experimentació que es realitzaran en un o en diversos centres conjuntament.

Article 21

Els centres experimentals, en qualsevol de llurs modalitats i en llurs comeses específiques,

despleguen els programes que el Departament d'Ensenyament aprova amb aquesta finalitat. Aquests programes poden ésser elaborats a iniciativa de la mateixa Administració, dels òrgans col·legials dels centres o de les diverses institucions docents i d'investigació o d'equips de recerca o assessorament psicopedagògic.

Article 22

La selecció dels programes presentats es fa en funció de les prioritats de l'Administració educativa, del seu interès i de la possibilitat d'aprofitament generalitzat de les experiències.

Article 23

Si el programa seleccionat no determina el centre que l'ha de realitzar, el Departament d'Ensenyament convocarà un concurs públic, al qual podran optar els centres docents que reuniran els requisits fixats per la convocatòria.

L'adjudicació del programa a un centre es fa tenint en compte:

a) La idoneïtat del centre sol·licitant quant al professorat, als mitjans didàctics i pedagògics, a l'organització, al medi social on es troba el centre i a qualsevol altra condició que es pot establir per reglament.

b) L'adscripció a un organisme o una institució pública docent o d'investigació quan el centre sol·licitant no té el caràcter de públic.

Article 24

Pel que fa als centres experimentals, la inspecció del nivell corresponent exerceix les mateixes funcions que té encomanades en relació amb els centres docents ordinaris i, a més, col·labora en les tasques de control dels programes mitjançant l'emissió d'informes periòdics sobre llur evolució.

Article 25

El control i l'avaluació de les diverses fases del programa corresponen al Departament d'Ensenyament.

Article 26

Els centres experimentals eleven una memòria anual al Departament d'Ensenyament.

Article 27

La qualificació de centres experimentals pot ésser revocada per una norma del mateix

rang que la de creació o d'autorització quan dels informes de la inspecció i de les institucions docents responsables, o d'altres informes requerits pel Departament d'Ensenyament, es dedueix que la investigació o l'experimentació no han assolit els nivells assignats.

Per a procedir a la pròrroga de la qualificació de centres experimentals, una vegada transcorregut el període fixat per l'autorització, cal un expedient previ en què s'ha de donar audiència als representants del centre afectat.

Article 28

L'avaluació final dels projectes i de llurs resultats és a càrrec d'una comissió tècnica formada per representants del Departament d'Ensenyament, de les institucions docents o d'investigació, si s'escau, i dels mateixos centres experimentals.

Aquesta comissió, que ha d'ésser creada per ordre, analitza i valora els resultats de la investigació o experiència i considera la conveniència de divulgar-la i d'estendre-la en altres centres.

Article 29

El Departament d'Ensenyament difon les experiències mitjançant publicacions, seminaris o jornades de divulgació.

Article 30

El Departament d'Ensenyament decideix l'aplicació i la generalització als centres ordinari de les experiències valorades satisfactòriament per la comissió a què es refereix l'article 28.

Article 31

La inscripció d'alumnes en els centres experimentals es fa d'acord amb les normes i els criteris vigents.

Article 32

Els estudis fets en centres experimentals han d'ésser equivalents als de règim ordinari.

En les normes de classificació i de renovació de centres experimentals s'han de mantenir com a vàlides les activitats educatives realitzades amb caràcter experimental.

Disposicions addicionals

Primera

En les successives lleis de pressupostos de la Generalitat s'han de consignar els mitjans econòmics necessaris per a l'aplicació progressiva d'aquesta Llei.

Segona

La provisió de places de personal docent als centres experimentals públics s'ha de fer d'acord amb el règim general d'accés, per adscripció en règim de comissió de serveis, o de contractació administrativa.

Disposicions transitòries

Primera

Els centres pilot i experimentals actuals, en llurs diverses modalitats, s'han d'ajustar a les prescripcions d'aquesta Llei, un cop hauran estat inclosos en la categoria que els correspon, llevat que l'Administració decideixi de transformar-los.

Segona

Abans de procedir a la creació de nous centres experimentals de règim especial, l'Administració ha d'atendre prioritàriament la normalització de les dotacions dels actuals centres pilot i experimentals públics.

Disposició final

S'autoritza el Departament d'Ensenyament perquè dicti, en l'esfera de la seva competència, o proposi al Consell Executiu de la Generalitat les disposicions complementàries que calguin per a aplicar, interpretar o aclarir aquesta Llei.

Palau del Parlament, 7 d'abril de 1983

El Secretari Segon
Felip Lorda

El President del Parlament
Heribert Barrera

VACANCES AMB LLIBRES

ELS LLIBRES DEL NEN PETIT per Helen Oxenbury

La festa d'aniversari

La classe de dansa

El restaurant

MIRA, MIRA, MIRA BÉ per Tina Roig i Noëlle Granger

Em faig gran

Els signes ens parlen

Què ens alimenta?

JUVENIL NOVEL·LES

Contes per telèfon
per G. Rodari

El colomar
per M.ª R. Barrera

Els herois a la selva
per O. Vergés

Precisament així
per R. Kipling

EDITORIAL JOVENTUT

Provença, 101 - Tels. 239 20 00 - 321 75 50 - Barcelona-29

PARLEM I FINESTRÓ LLENGUATGE I TRIA

EL CATALÀ D'EGB EN QUATRE MOTS

Quatre paraules tan sols per presentar els nostres textos de l'àrea de llengua. Els llibres PARLEM DE..., (Cicle Inicial i Mitjà), i els llibres LLENGUATGE, (6è, 7è i 8è) són unes eines de treball útils per al mestre, per la gran varietat d'activitats que proposen i la seva elaborada estructuració. Són també útils per a l'alumne perquè resulten motivadors i atractius.

Els llibres de lectura EL FINESTRÓ (Cicle Inicial i Mitjà) i TRIA (2a etapa) presenten un recull de lectures de tipus popular o de caire cult amb una gradació molt acurada i sempre a l'abast del nen.

GRUP PROMOTOR / SANTILLANA

Rambla de Catalunya, 81 - Telèf. 93/215 27 20 - BARCELONA-8

PER UN ENSENYAMENT ARRELAT A CATALUNYA

ELS CASALS D'ESTIU A BARCELONA

Aquest any és el cinquè que el Departament de Vacances organitza activitats durant l'estiu, oferint als nens i nenes de la nostra ciutat la possibilitat de viure una part del temps de vacances de la manera més enriquidora possible. En aquest sentit s'organitzen colònies i campaments fora de Barcelona potenciant aspectes que el contacte directe amb la natura fa possible. Però també s'organitzen activitats a la mateixa ciutat, per tal de valer-se dels recursos habituals cara a un major aprofitament del temps lliure. Són els Casals d'Estiu.

Sembla que les grans ciutats no afavoreixen massa bé el creixement harmònic dels nens i nenes perquè no els ofereixen gaire espais de joc i de relació, i perquè no els és possible una autonomia de desplaçament pel carrer. Però la resposta a les deficiències urbanes no és l'èxode. Fa uns anys, les anades de cap de setmana a la caseta i l'hortet eren el pa de cada dia. Ara, amb la crisi econòmica, hom es queda més a la ciutat i això ha ajudat a buscar resposta a les ganes de fer una ciutat habitable on l'activitat lúdica sigui possible. Els Casals d'Estiu no són una colònia de vacances a mig ritme. Són una altra situació educativa on s'ajuda a descobrir les possibilitats de lleure de l'entorn quotidià, a fruit-ne i a assimilar-les.

Situació, funcionament i estructura

Els Casals infantils es distribueixen per la ciutat atenent criteris de població infantil, necessitats i instal·lacions. Es realitzen a escoles públiques que comptin amb les necessàries condicions materials (espais de reunió i d'activitat, patis, cuina i menjador...), ja que durant l'estiu estan inactives.

De Casals d'Estiu n'hi ha al juliol i primera quinzena de setembre. Són torns de dues setmanes, de dilluns a divendres. Els de juliol funcionen de 9 del matí a 5 de la tarda,

amb servei de menjador voluntari. Els de setembre són matinals de 9 a 1.30, i es realitzen majoritàriament als Centres Cívics de la ciutat.

Els Casals d'Estiu reuneixen 100 infantils en total, i alguns només 50. Estan estructurats en grups d'edat (6-8, 9-11 i 12-14 anys) que agrupen un total de 20 nens i nenes. Cadascun d'aquests grups té dos monitors, i en total es treballa en un equip de 10, un de mitjana per a cada 10 nens.

Els monitors són joves voluntaris que fan aquesta tasca com un servei a la ciutat i que reben una petita gratificació. Són tots majors d'edat i amb experiència. La majoria d'ells tenen el títol de monitor o similar, i alguns d'ells altres preparacions específiques. La majoria d'equips treballen junts en algun centre d'esplai durant l'any, i gairebé en tots els casos ja han fet algunes coses junts i per tant es coneixen.

Per a la coordinació de tots aquests equips, hi ha un equip de persones que tenen un contacte estret amb els monitors durant la preparació de l'activitat i durant la realització.

La programació la fa cada equip de monitors a partir de les seves idees i de les seves possibilitats. L'Àrea els dona prèviament els objectius generals a tots els Casals d'Estiu, a partir dels quals han d'elaborar el projecte de cada tanda.

Objectius específics dels Casals d'Estiu

Aquests objectius es poden resumir en els següents punts:

1. Potenciar el coneixement de la ciutat a partir de la seva realització més immediata al barri. Altres aspectes segons els objectius concrets de cada tanda poden ser:

- a) conèixer l'estructura urbanística del barri i la seva història;
- b) conèixer les característiques o el tarannà de la gent del barri;
- c) descobrir noves possibilitats de joc en els espais que ofereix el barri i places, jardins, amagatalls, etc.;
- d) conèixer algun aspecte sobre costums i celebracions festives de la ciutat; el barri es presenta com el medi més proper al nen per assolir aquests objectius,

això, però, no exclou un treball per part dels monitors per donar a conèixer la nostra ciutat.

2. Afavorir la salut corporal mitjançant

- a) els jocs i les activitats a l'aire lliure;
- b) els esports i l'exercici físic;
- c) un ritme pel que fa a les activitats, a partir d'un coneixement dels factors que ajuden a aconseguir la salut corporal.

3. Afavorir la vida en grup i la capacitat del grup per gestionar-se, potenciant l'autonomia personal.

4. Donar a conèixer noves possibilitats d'utilització del temps lliure a la ciutat, a partir del descobriment de noves activitats, nous racons de joc, diferent utilització dels materials, i el desenvolupament de la imaginació i creativitat del nen.

Les activitats tipus dels Casals d'Estiu

Com a marc ambiental en què es desenvolupen els Casals hi ha tota una sèrie d'activitats tipus, que amb gran amplitud i diversificació d'enfocs acostumen a repetir-se en la història dels Casals.

Bàsicament són:

Piscina. On amb una regularitat de tres cops per tanda i en grups d'edat, nens i monitors, es traslladen per realitzar diferents jocs i activitats esportives.

Visites a la ciutat. Realitzades també en grups petits, on, en un ambient de joc, es coneixen i s'utilitzen els recursos que la nostra ciutat ofereix.

Excursions. Adreçades a la consolidació del grup, atès que l'ambient afavoreix una més gran convivència, el contacte amb la natura, i un tipus de jocs i activitats, que les limitacions de la gran ciutat no permeten realitzar.

Jocs organitzats. On, a més de l'habilitat i la psicomotricitat del nen, es treballa la relació de grups.

Taller. On es practiquen diferents tècniques, no amb la finalitat de dominar-les, sinó com a recurs de temps lliure adreçat a fomentar la creativitat.

Espectacles. S'intenta oferir, segons els interessos concrets de cada grup d'edat, un espectacle apropiat.

Casals de setembre

Com ja s'ha dit, a la primera quinzena de setembre, també es realitzaran Casals d'Estiu, però amb característiques diferents, ja que sols es duran a terme en els centres on durant el curs tenen lloc activitats d'esplai, a causa de la dificultat de disposar d'escoles en aquest període, ja que coincideix amb activitats com recuperacions d'alumnes o reunions del professorat.

Això ens impedeix d'oferir un servei de menjador ja que els Centres d'Esplai no en disposen, i davant de la problemàtica que presenta interrompre l'activitat, l'horari de funcionament és de 9 a 13.30 del matí. També la durada de dies és diferent i oscil·la entre 7 o 8 dies.

Integració de disminuïts als Casals

En algunes tandes participaran nens disminuïts físics, psíquics o sensorials. Pensem que la integració de nens disminuïts en activitats de lleure amb altres nens i nenes és un pas més cap a la integració d'aquells en una societat on sigui possible una convivència exempta de discriminació.

Hi haurà un 5 % de nens disminuïts a cada tanda on hi haurà monitors especialitzats per tal de poder atendre millor les seves necessitats.

Jaume Colomer
Cap del Servei d'Esplai
de l'Ajuntament
de Barcelona

NOVETATS

a la sèrie

ELS AMICS...

per a llenguatge

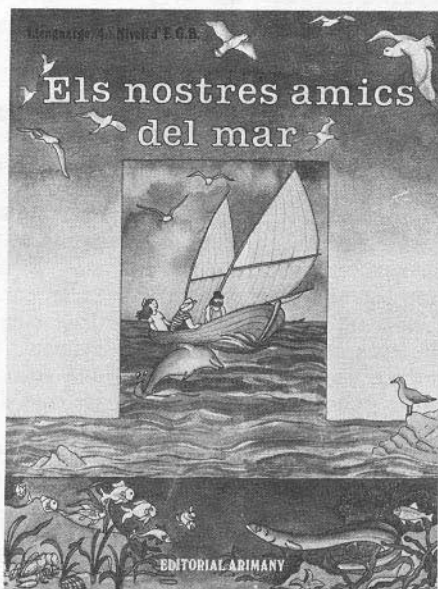
a E. G. B.

per a 4t. nivell

ELS NOSTRES AMICS DEL MAR

101 il·lustracions a tot color
i 16 en negre

Per a 5è. nivell

ELS NOSTRES AMICS D'ALTRE TEMPS

Ambdós per
Conxita Lladó, i
Carme Cornet

Coordinació
Ramon Besora

84 il·lustracions a tot color
i 34 en negre

Preu 4t. nivell: **640** ptes.
Preu 5è. nivell: **640** ptes.

EDITORIAL MIQUEL ARIMANY S. A.

PLAÇA DUC DE MEDINACELI, 7 - TELÈFON 317 23 45
BARCELONA - 2

BRANDENBERG, F., **En Leo i l'Emilia**, Bruguera, Barcelona 1982, 60 p., il. color (Col. El Gronxador).

Conte original en la seva composició: està dividit en tres capítols pràcticament independents (cada capítol en diverses escenes) el text és imprès sobre el dibuix (fons blanc, fons blau), en una pàgina a part, i en forma de globus de còmic. Aquesta barreja de text i il·lustració fa amè el llibre però en algun moment la narració i el diàleg dels globus s'interfereixen massa.

La història ens parla d'un nen i una nena que són veïns i amics i es criden a la nit per intercanviar-se objectes amb els quals fan una funció de màgia. El to és afectuós, ple d'humor i de situacions senzilles. L'estructura, tan tallada, i la llargada el fan difícil per a nens més petits de 8 anys, tot i que la història ho permetria.

T. Colomer

COMPANY, M., **En Gil i el paraigua màgic**, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1982, 14 p., il. color (Col. Llibres del sol i de la lluna).

Un trobador es troba un rodamón que li demana almoïna. El trobador li canta una història i és regregrat amb un paraigua que fa ploure quan s'obre.

El trobador arriba a un poble on no plou mai per culpa d'un gegant. Va a veure'l i descobreix que el gegant escampa

les bóires sense voler fer mal, només perquè li agrada el sol i no sap que l'aigua serveix per a regar. El trobador li ho ensenya tot obrint el paraigua, i el gegant es fa amic de la gent del poble.

És un conte similar a d'altres d'aquests autors, de tema tradicional, sense sorpreses i una visió positiva del gegant tal com d'altra banda comença a ser freqüent en els últims anys. Ben explicat, bellament il·lustrat i amb una certa preocupació per transmetre valors positius als nois: culturals (l'explicació sobre el trobador) i morals (el gegant vol reparar la seva falta involuntària, la gent del poble lamenta no haver encetat el diàleg, etc.).

Aquesta preocupació, encara que es fa una mica visible, no arriba a encarcerar el conte i en resulta una narració prou expressiva. (8 anys).

T. Colomer

FABREGAS, X., **L'encaic**, La Magrana, Barcelona 1982, 143 p., 20 cm, rústica (Col. L'Esparver).

Dos vailets fugen de casa per cercar la seva germana que ha estat raptada per uns gitanos. La novel·la descriu les seves aventures en trobar-se presoners dels «apostòlics», la vida a la masia que els ha recollit i finalment l'anada a Barcelona i la trobada casual amb la Maria Rosa, que no havia estat raptada sinó que va marxar a la ciutat a buscar el seu pare que havia d'arribar d'Amèrica.

La trama d'un argument no massa sòlid és el pretext per introduir el lector en el context de l'ambient dels costums i ambient d'una època: la Catalunya de començaments del segle XIX amb la problemàtica política del moment i el desig d'un renaixement del poble català i les lluites revolucionàries de les colònies espanyoles d'Amèrica i la seva incidència en la vida dels catalans.

L'ambient, el paisatge i la vida rural de les masies i dels bandolers i de la petita Barcelona del 1820 estan molt ben descrits i documentats. (13 anys).

M. Busquet

★NOVETATS EDHASA★

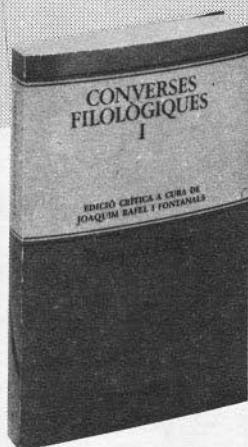
POMPEU FABRA

**Converses
Filològiques**

volum 1

Col·lecció El Punt

A cura de
**Joaquim
Rafel i Fontanals**

POMPEU FABRA DICCIONARI MANUAL

*Amb més
de vuit mil
entrades noves*

*Una actualització
del DICCIONARI
per excel·lència*

**Per primera vegada
un «Fabra» portàtil**

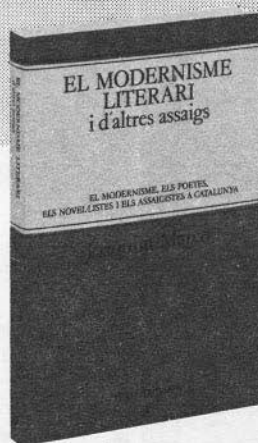

**P.V.P.
1.600 Ptes.**

EL MODERNISME LITERARI i d'altres assaigs

Col·lecció El Punt

Joaquim Marco

Edhasa

Diagonal, 519-521, 2. on, 1. a
Tels.: (93) 239 51 04/239 51 05
Barcelona-29

TEXTOS DE MATEMÀTICA

Prou de fer de la Matemàtica una matèria avorrida...!

Al Cicle Inicial les cançons són el fil conductor. Per als més grans ho és una bicicleta... Per a tots, el llibre és font d'iniciativa i de creativitat.

Prou d'arraconar la Geometria!

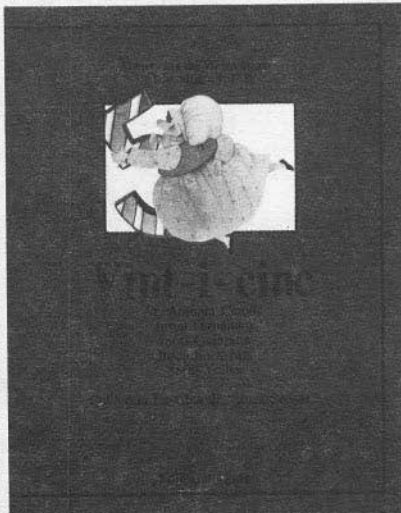
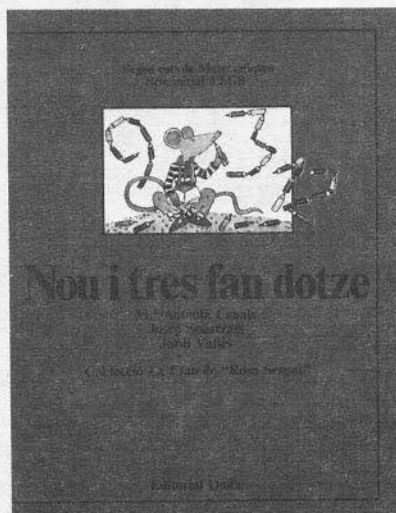
Per primera vegada, un programa coherent i ben esglaonat des de 5 anys fins a 8è d'EGB.

Prou de separar els diversos aspectes de la Matemàtica!

Una programació cíclica, en la qual els temes retornen periòdicament i es lliguen els uns amb els altres en una trama compacta.

Prou de col·leccions incompletes!

Els nostres llibres us ofereixen una quantitat de material suficient perquè pogueu seleccionar i treballar en la seva experimentació.

Coordinador Àrea Matemàtiques: Mª Antònia Canals

Autors: Mª Antònia Canals, Mª Antònia Fernández, Josep Fernández, Jordi Quintana, Pere Roig, Josep Sales, Josep Sucarrats, Jordi Vallès.

EDITORIAL ONDA: Passeig de Gràcia, 123, 2. 1.ª Barcelona (8) - Tel. 218 21 26

GENERALITAT DE CATALUNYA — ESCOLA D'ESTIU 1983

ESCOLA D'ESTIU	DATES	ORGANITZADORS	INFORMACIÓ
de l'Anoia	4 al 9 de juliol	Grup de Mestres de l'Òmnium Cultural	Montserrat Roca. Ctra. Vilanova, 28. IGUALADA. Tel. 804 27 74.
del Bages	4 al 9 de juliol	Aplec de Mestres del Bages	Josafina Recasens. Àules d'Estudi de Magisteri. C. Saleses, s/n. MANRESA. Tel. 874 76 50.
de Barcelona. Associació de Mestres «Rosa Sensats»	4 al 15 de juliol	Associació de Mestres «Rosa Sensats»	A. M. Rosa Sensat. C. Còrsega, 271 pral. BARCELONA. Tel. 237 07 01.
de Barcelona. «Blanquerna»	4 al 15 de juliol	Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB Blanquerna	E. U. Blanquerna. C. Marquès de Santa Anna, 5-7. BARCELONA. Tel. 302 70 13.
del Barcelonès-Nord (Secció Badalona)	27 de juny al 8 de juliol*	Institut Municipal d'Educació de Badalona	Institut Municipal d'Educació de Badalona. Avgda. Congrés Eucarístic, 24. BADALONA. Tel. 388 87 82.
del Barcelonès-Nord (Secció Santa Coloma de Gramenet)	28 de juny al 8 de juliol*	Casal del Mestre de Santa Coloma de Gramenet	Casal del Mestre de Santa Coloma de Gramenet. C. Bruch, 10. SANTA COLOMA DE GRAMENET. Tel. 392 23 11.
de Batxillerat de Catalunya	4 al 15 de juliol	Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats	Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats. Rambla de Catalunya, 8. BARCELONA. Tel. 317 04 28.
del camp de Tarragona	4 al 15 de juliol	Associació de Mestres del Camp de Tarragona per a la renovació pedagògica	Escola Pax. Camí de l'Oliva, s/n. TARRAGONA. Tel. 977/21 77 57.
de Formació Professional de Catalunya	4 al 15 de juliol	I. C. E. de la Universitat Politècnica de Barcelona	I. C. E. de la Universitat Politècnica de Barcelona. Diagonal, 647. BARCELONA. Tel. 249 76 00.
de l'Hospitalet i del Baix Llobregat	4 al 15 de juliol	Ponència d'Ensenyament de l'Ajuntament de l'Hospitalet. Associació de Mestres Rosa Sensat de l'Hospitalet. Grup de Mestres per a l'Escola d'Estiu. Consell Municipal d'Ensenyament de Cornellà.	Departament de Dinàmica Educativa. Ajuntament de l'Hospitalet. L'HOSPITALET DE LLOBREGAT. Tel. 337 06 00 ext. 192.
«Jaume Mirera» «Josep Pané i Mercè», de Lleida	4 al 15 de juliol	Grup de Mestres per a l'Escola d'Estiu	I. C. E. de Lleida. Camp de Mart, 33. LLEIDA. Tel. 973/24 29 11-973/44 63 25.
d'Osona	4 al 9 de juliol (E. Natura) 29 d'agost al 2 de setembre	Escola Universitària «Balmes». Grup de Mestres «Escola d'Estiu de la Vall del Gcs». Mestres de la comarca d'Osona.	E. U. «Balmes». Jaume I, 3. VIC. Tel. 886 12 22.
del Penedès	4 al 15 de juliol	Grup de Mestres del Penedès	Escola «Antoni Grau Minguell». C. Sant Antoni, s/n. SANT QUINTÍ DE MEDIANA. Tel. 892 17 00 ext. 23.
del Ripollès	30 de juny al 8 de juliol	Moviment de Mestres del Ripollès	M. Dolors Fàbregas. Centre de Recursos de Ripoll. Tomàs Raguer. RIPOLL. Tel. 972/70 23 23. Anna Costa. Doctor Raguer, 27, bis. RIPOLL. Tel. 972/70 12 79 (part.) — 972/70 01 52.
de la Seu d'Urgell	4 al 9 de juliol	Escola d'Estiu de la Seu d'Urgell	Amadeu Clausó. Col·legi La Salle. LA SEU D'URGELL. Tel. 973/35 01 44. Secundino Ramos. Col·legi Albert Vives. LA SEU D'URGELL. Tel. 973/35 10 14 (fins a les 18.00 hores).
de les Terres de l'Ebre	4 al 15 de juliol	Grup de Mestres de les Terres de l'Ebre	C. P. Carles III. SANT CARLES DE LA RÀPITA. Tel. 977/74 00 15.
de l'Alt Empordà	22 d'agost al 2 de setembre	Moviment de Mestres per una Escola a Catalunya	Moviment de Mestres. C. Ample, 13. FIGUERES. Tel. 972/50 11 91.
del Berguedà	29 d'agost al 9 de setembre*	Grup de Mestres per a la Catalanització de l'Escola	Ajuntament de Berga. BERGA. Tel. 821 16 08.
de Girona	22 d'agost al 2 de setembre	Moviment de Mestres per una Escola a Catalunya	I. C. E. de Girona. Plaça Sant Domènec, 9. GIRONA. Tel. 972/21 33 04.
del Maresme	29 d'agost al 9 de setembre*	Moviment Educatiu del Maresme	Casal de Cultura «Can Xammar». Baixada de les Espenyes, s/n. MATARÓ. Tel. 796 02 04 (inf. dimec. i dij. de 18 a 20 h).
del Vallès Occidental	l'1 al 14 de setembre*	Escola de Mestres Alexandre Galí de Terrassa Col·legi de Doctors i Llicenciats de Terrassa-Sabadell Servei Municipal de Recursos per la Renovació Pedagògica de Sabadell	E. M. Alexandre Galí. C. Garcia Humet, 90 2n. TERRASSA. Tel. 783 49 21. Servei Municipal de Recursos per a la Renovació Pedagògica. P. Sant Roc, 11 1r. SABADELL. Tel. 726 13 55.
del Vallès Oriental	29 d'agost al 3 de setembre (E. Natura) 9 d'agost al 9 de setembre*	Casal del Mestre de Granollers	Casal del Mestre. C. Espi i Grau, s/n. GRANOLLERS. Tel. 870 33 25 (dim. i dij. 17.30 a 20 h).

* En els cursos que s'imparteixen abans de l'1 de juliol i a partir del 5 de setembre la programació serà a la tarda.

EDITORIAL ONDA

NOVA COL·LECCIÓ AL SERVEI DE L'ESCOLA DE CATALUNYA

Assegura la coherència i continuïtat pedagògiques al llarg dels diferents nivells i la relació entre les matèries
És motivadora de l'activitat dels nens, perquè el treball està fet en equip per mestres-autors, coordinadors i dibuixants.

MATERNAL I PARVULARI DE "L'AVET"
CICLES INICIAL I MITJA DE
"ROSA SENSAT"

